МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
економіки, менеджменту та фінансів
_____Катерина ЛЕМІШ

21 листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Виконавець:здобувачка другого рівня
вищої освіти, групи м2ФС-з
Галузь знань 07 Управління та
адміністрування
Спеціальність 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма:«Фінанси,
банківська справа та страхування»
Лук’янчук Тетяна Віталіївна
Керівник: к.е.н., доцент
Костенко Ганна Петрівна
Рецензент:д.е.н., професор Гончаренко І.В.

Запоріжжя–2025

ЗМІСТ

ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА 9
1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства, її загрози та ризики у сучасних умовах 9
1.2 Основні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою підприємств 19
1.3 Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств: вітчизняний й зарубіжний досвід 27
Висновки до розділу 1 36
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА» 37
2.1 Аналіз формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки підприємства 37
2.2 Ідентифікація основних загроз та ризиків фінансовій безпеці досліджуваного підприємства 50
2.3 Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства за системою показників 62
Висновки до розділу 2 73
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА 75
3.1 Формування моделі стратегічного управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства 75
3.2 Розробка комплексу оптимізаційних заходів з управління фінансовою безпекою підприємства 88
Висновки до розділу 3 104
ВИСНОВКИ 105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 112
ДОДАТКИ 122

ВСТУП

У сучасних умовах ведення бізнесу питання забезпечення фінансової безпеки підприємства стає особливо важливим. Фінансова безпека виступає ключовим елементом економічної стабільності та конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва, оскільки безпосередньо визначає їхню здатність ефективно функціонувати в умовах високої турбулентності ринкового середовища. Зростання глобальних ризиків, посилення конкуренції та швидкі зміни у фінансово-економічній сфері обумовлюють необхідність формування дієвих механізмів управління фінансовими ресурсами.

В особливих умовах воєнного часу проблема фінансової безпеки підприємств ускладнюється через підвищення рівня невизначеності, зростання операційних і кредитних ризиків, перебої у постачанні та зміну інвестиційного клімату. Підприємства стикаються з проблемами збереження ліквідності, оптимізації витрат і забезпечення стабільного грошового потоку, що зумовлює потребу у впровадженні нових підходів до управління фінансовою безпекою. Важливим завданням у цих умовах стає адаптація фінансових стратегій до нових викликів та пошук шляхів мінімізації негативних наслідків зовнішніх загроз. Тому, управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах, зокрема у воєнний період, є необхідною складовою його стратегії розвитку. Системний підхід до оцінки ризиків, своєчасне реагування на кризові явища та створення гнучких фінансових механізмів дозволяють підприємствам не лише зберегти стійкість, але й сформувати підґрунтя для відновлення та подальшого зростання, що обумовлює актуальність проведеного дослідження.

Концептуальні засади формування й забезпечення фінансової безпеки підприємств, а також управління нею мають відображення у зарубіжних й вітчизняних наукових працях, авторами яких є Котле А., Наранчімег Л., Россі М., Сон Г., Феста Г., Шіназі Г., Ареф'єва О., Бак Н., Барановський О., Бланк І., Варналій З., Вознюк Г., Загородній А., Коптєва Г., Костак З., Краснокутська Н., Кузенко Т., Лиса О., Мацедонська Н., Марусяк Н., Мельник І., Могиліна Л., Ніконенко У.,

Погріщук Г., Пойда-Носик Н., Правдюк Н., Рущишин Н., Сабліна Н., Степаненко Р., Сукрушева Г., Сусіденко О., Танклевська Н., Чібісова І., Шевчук І. та інші.

Поряд з цим, ведення бізнесу в умовах воєнного часу потребує дієвих механізмів з управління фінансовими ресурсами й забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, що обумовлює нагальність подальших досліджень з розробки теоретичних й практичних основ з цієї проблематики.

Актуалізація проблеми управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва зумовлена недостатнім рівнем теоретичного опрацювання механізмів його формування та реалізації в сучасній фінансовій науці. З огляду на трансформаційні процеси в національній економіці та дестабілізуючий вплив збройного конфлікту, виникає об'єктивна потреба у розробленні науково обґрунтованого інструментарію, здатного забезпечити ефективне функціонування системи фінансової безпеки суб'єкта підприємництва. Це вимагає адаптації існуючих підходів до нових викликів й створення методологічної бази для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Об'єкт дослідження зосереджено на процесі управління фінансовою безпекою підприємства у сучасних умовах.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні підходи щодо управління фінансовою безпекою підприємства, механізмів й методів забезпечення фінансової стійкості в умовах сучасного економічного середовища.

Метою кваліфікаційної роботи є вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємства з урахуванням сучасних ризиків та загроз.

Досягнення встановленої мети дослідження потребує реалізації завдань:

вивчити сутність фінансової безпеки підприємства, її загрози та ризики у сучасних умовах;

дослідити основні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою підприємств;

виявити механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств: вітчизняний й зарубіжний досвід;

здійснити аналіз формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки підприємства;

провести ідентифікацію основних загроз та ризиків фінансовій безпеці досліджуваного підприємства;

оцінити рівень фінансової безпеки підприємства за системою показників;

сформувати модель стратегічного управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства;

розробити комплекс оптимізаційних заходів з управління фінансовою безпекою підприємства.

Під час написання кваліфікаційної роботи використані наступні методи дослідження: діалектичний, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний, порівняльний, фінансового аналізу, економіко-статистичні, моделювання, прогнозування, графічний.

Інформаційна база окресленого дослідження базується на наукових, навчально-методичних працях зарубіжних й вітчизняних вчених з проблем оцінки та управління фінансовою безпекою підприємства, статистичні дані Державної служби статистики України щодо розвитку секторів національної економіки, звітність досліджуваного підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Наукова новизна полягає у поглибленні теоретичних й науково-методичних положень щодо удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах.

Практична значимість роботи визначається тим, що виявлені проблеми з управління фінансовою безпекою підприємства під час дослідження можна вважати типовими для більшості вітчизняних суб’єктів підприємництва, які функціонують в умовах воєнного часу та намагаються забезпечити фінансову стійкість й адаптацію до мінливого зовнішнього середовища.

Основні результати дослідження висвітлено на XII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики» (12.11.2025, м. Полтава) та на Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд» (14.11.2025, м. Дніпро).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства, її загрози та ризики у сучасних умовах

Сучасні змінні умови ведення бізнесу, погіршені веденням бойових дій на території країни, вимагають від керівників підприємств ставити як пріоритетні завдання забезпечення фінансової безпеки. Це обумовлює врахування такими керівниками екзогенних й ендогенних чинників впливу на ведення бізнесу. Такий існуючий стан бізнес-середовища ускладнює завдання управління й потребує вироблення механізму протидії загрозам фінансової безпеки. Такі несприятливі чинники сучасного бізнес-середовища, як збройний конфлікт, пандемія, вірогідна глобальна рецесія посилюють потенційні фінансові й ринкові ризики функціонування вітчизняних підприємств. Тому сьогодні саме загрози фінансовій безпеці розміщуються на першому плані керівниками під час прийняття дієвих управлінських рішень на мікро- й макрорівнях серед різних груп контрагентів. При цьому, високий рівень фінансової безпеки підприємства можна досягти шляхом забезпечення фінансової стабільності, незалежності, злагодженості роботи всіх рівнів управління, дієвого захисту його фінансових інтересів.

Сутність терміну безпеки, як економічної, так і фінансової – її підсистеми, лежить у якісній характеристиці системи, яка спроможна забезпечити нормальні умови діяльності, узгодженість розробленої стратегії, реалізацію мети й завдань діяльності, спроможність протистояти різним загрозам при їх появі, своєчасно відновити втрачені економічні позиції [1, с. 110]. Тобто, фінансову безпеку можна розглядати як стабільність фінансового стану суб’єкта підприємництва, а

також як спроможність ефективно функціонувати, підтримувати розвиток й постійний баланс між власними й залученими (позиковими) коштами.

Такий стабільний фінансовий стан стає слідством ефективної роботи суб'єкта підприємництва в умовах керування існуючими чинниками виробництва, беручі до уваги мінливість екзогенного і ендогенного середовищ. Досягнення необхідного рівня фінансової безпеки забезпечується наступними ознаками - високою платоспроможністю, необхідною прибутковістю, сталими темпами поточного, середньо- й довгострокового зростання підприємства.

Розглядаючи підприємство як відкриту систему, зазначимо, що вона знаходиться у постійному взаємозв'язку з іншими економічними контрагентами на мікро- й макрорівнях. У зв'язку з цим, поняття фінансової безпеки повинно розглядатися крізь призму економічної безпеки. І тому, фінансова безпека підприємства є ключовим моментом для широкого кола контрагентів з-за їх залежності від економічних трансфертів. Тобто, домогосподарства буть залежні від підприємства в рамках отримання доходів й працевлаштування. Державні й місцеві установи будуть залежні від нього як платника податків. Підприємство, яке скоротило рівень своєї фінансової безпеки, не здійснить стабільне формування таких економічних трансфертів. Тому усі вище зазначені учасники процесу мають зацікавленість у високому рівні фінансової безпеки таких суб'єктів підприємництва.

Окреслений рівень фінансової безпеки забезпечує і сигнальну функцію для контрагентів, де високий її рівень вказує на сильну ринкову позицію підприємства, потенційні передумови створення вартості, зростання його «незалежності» від зовнішніх чинників, пом'якшуючи свої ризики (ринковий й фінансовий).

Також, фінансова безпека знаходиться у тісному зв'язку з ринковою позицією суб'єкта підприємництва. Тобто, стабільний фінансовий результат й частка ринку дозволяє отримати вищий рівень фінансової безпеки. Відповідно до фінансів підприємства таке бачимо у співвідношенні власного й позикового капіталу. Під час зростання підприємства відзначається ріст ваги позикового

фінансування у структурі його зобов'язань. І це є логічним шляхом розвитку фінансової політики суб’єкта підприємництва: витрати на позикове фінансування є нижчими порівняно із витратами на власний капітал. При цьому незбалансоване зростання ваги позикових джерел фінансування може надмірно обтягувати підприємство боргами, або нести суттєву ризиковість його бізнес-моделі. І під час кризи такі явища погіршуються, призводять до широкого спектру негативних наслідків на мікрорівні, а саме: тиск на платоспроможність, відволікання ресурсів на ліквідацію позик, скорочення можливостей інвестування подальшого розвитку, ймовірне банкрутство. Такі негативні наслідки можуть формуватися й на макрорівні: складнощів контрагентів за ланцюжком створення вартості (постачальники, партнери, споживачі), кризи у певних секторах і галузях національної економіки, тиск на банківську систему країни з-за кризи неплатежів щодо боргових зобов'язань, падіння доходів домогосподарств, тиск на збалансованість фінансової системи країни.

Проте стан низької фінансової безпеки підприємства несе в собі не лише фінансову природу (незбалансованість його фінансової політики), але й ринковий базис з-за впливу чинників бізнес-середовища. Так, негативний вплив на фінансову безпеку справляють низка екзогенних факторів: невтішна динаміка на основному й суміжних ринках господарювання підприємства; несприятлива кон'юнктура щодо сировинних ринків; спади на фінансових ринках та зміни у прийнятті рішень інвесторів; регіональні й глобальні соціально-економічні та фінансово-економічні кризи тощо.

Вище наведене висуває до керівництва підприємства ряд умов, де потребує уваги оцінювання широкого спектру екзогенних й ендогенних чинників впливу, сформованих у табл. 1.1.

Занурюючись у дослідження дефініції «фінансова безпека підприємства» слід вказати на відсутність одностайного його трактування. Це спричинено переважно різними поглядами з питань розуміння сутності категорії «безпека», що виступає основою розроблення підходів з визначення фінансової безпеки суб’єктів підприємництва.

Таблиця 1.1

Комплекс екзогенних та ендогенних чинників впливу на фінансову безпеку підприємства [2, с. 14]

Чинники	Характеристика
Демографічні	рівень народжуваності; рівень смертності; динаміка міграції населення; зміна демографічної структури населення.
Економічні	рівень доходів домогосподарств; обсяг заощаджень домогосподарств; динаміка споживання домогосподарств; рівень споживчих цін; динаміка обороту роздрібної торгівлі; рівень облікової ставки.
Соціокультурні	рівень освіченості населення; зміни в соціокультурних цінностях; схильність дотримуватися традицій; здатність приймати зміни; схильність до інноваційності.
Екологічні	доступність природних ресурсів; дефіцит сировини; динаміка змін клімату; рівень забрудненості середовища.
Технологічні	рівень інноваційності галузі; рівень витрат R&D.
Політико-правові	рівень політичної стабільності; сталість регуляторної політики; стан захисту прав інтелектуальної власності; стан захисту прав інвесторів.
Організаційні	структура власності підприємства; організаційна структура підприємства; плинність кадрів на підприємстві; рівень умотивованості персоналу.
Виробничі	виробничі потужності підприємства; доступність фінансування; рівень технологічного розвитку підприємства; забезпеченість кваліфікованим персоналом.

Зокрема, О. Барановський досліджує таку категорію як рівень забезпеченості суб'єкта підприємництва фінансовими ресурсами, які є достатніми у задоволенні його потреб й виконання наявних зобов`язань, що обумовлюють збалансованість, стійкість до внутрішніх й зовнішніх негативних впливів, спроможність нейтралізувати зовнішню фінансову експансію,

сформувати фінансову стійкість (стабільність), ефективне господарювання й економічне зростання [3].

І. Бланк розглядає фінансову безпеку як кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, який дозволяє створити умови стабільної захищеності його важливих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних й потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого формуються на базі його фінансової філософії, забезпечуючи певні передумови фінансової підтримки для сталого зростання у теперішньому й майбутньому періодах [4, с. 24].

Г. Шиназі стверджує, що фінансова безпека підприємства є здатністю сприяти й розширювати економічні процеси корпорації, керувати ризиками господарської діяльності й прибирати їх наслідки [5]. Це категорія, яка має характеристику ознаки неперервності у часі: вона може тільки змінюватися як похідна кількості усіх елементів дефініції фінанси.

Такий науковець, як Г. Феста вивчав перелік впливу руйнівних чинників на стан фінансової безпеки та зазначав, що комплекс загроз є розгалуженим і повинен враховувати специфічні чинники, властиві для сфери діяльності того чи іншого підприємства [6, с. 339-341].

Н. Ситник розглядає фінансову безпеку підприємств у рамках загальної системи економічної безпеки й вказує на значний взаємозв’язок економічних агентів щодо фінансової безпеки на мікро- та макрорівнях [7, с. 46-48].

Вчені Л. Наранчімег та Г. Сон [8, с. 143; 9, с. 112] стверджують, що необхідно розширити систему індикаторів фінансової безпеки з фокусом на показниках раннього запобігання кризі, а також індикаторах, що мають характеризувати стан бізнес-середовища.

Отже, у сучасних умовах фінансова безпека виступає фундаментальною складовою фінансової стійкості та є підґрунтям сталого й гармонійного розвитку певного бізнесу. Оптимізація бізнес-процесів, адаптація до наявних глобальних змін, існуючі новітні цифрові технології – все це вимагає від підприємств дієвого управління ризиками та побудови ефективної системи захисту фінансових ресурсів.

Було встановлено, що наукові підходи стосовно визначення фінансової безпеки підприємств базуються на різних економічних школах, концепціях й підходах в рамках управління фінансами. Відповідно до цього у табл. 1.2 сформовано основні підходи, що доцільно виокремити з метою визначення й оцінювання фінансової безпеки підприємств.

Таблиця 1.2

Систематизація підходів до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» [1-17]

Підходи до визначення фінансової безпеки	Науковці	Загальні положення
Комплексний підхід	Судакова О.І., Крутова А.С., Ставерська Т.О., Шевчук І.Л., Блакита Г., Галущак Т., Бланк І.О., Бондарчук Н., Гуменчук Н., Могильна Л., Івашина Є.М., Чібісова І.В. та ін.	складова економічної безпеки підприємства; захищеність від внутрішніх та зовнішніх загроз; система кількісних та якісних параметрів фінансового стану, що відображає рівень його захищеності; збалансованість та якість фінансових інструментів, технологій, послуг.
Ризикоорієнтований підхід	Куцик В.І., Бартиш А.І., Сукрушева Г.О., Коляда К.В., Шиназі Г. та ін.	діяльність з управління ризиками; захист від зовнішніх та внутрішніх загроз та мінімізація їх наслідків; стабільність розвитку підприємства.
Ресурсний підхід	Реверчук Н., Марченко О., Ареф'єва О., Кузенко Т., Мунтіян В., Загородній А., Вознюк Г., Мельник І. та ін.	найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів; достатність фінансових ресурсів для задоволення своїх потреб і виконання зобов'язань; ефективна та стабільна діяльність підприємства.
Стратегічний підхід	Кракос Ю., Разгон Р., Гукова А., Анікіна І., Пойда-Носик Н., Рущишин Н., НіконенкоУ., Костак З. та ін.	впровадження та реалізація фінансової стратегії в умовах невизначеності та ризику; захищеність підприємства в стратегічній перспективі.

Переважна більшість науковців вважають визначення суті фінансової безпеки через комплексний підхід. Саме комплексний підхід дозволяє інтегрувати певні теоретико-методологічні положення, які забезпечують врахування специфіки діяльності суб'єкта підприємництва, характерні

особливості зовнішнього середовища, а також фінансові цілі і завдання. Такий підхід інтегрує в собі різні аспекти діяльності підприємства певної галузі (виробничих, фінансових, економічних,) для того, щоб мінімізувати вплив потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз. На площині комплексного підходу поняття фінансової безпеки досліджується як одна з вагомих часток загальної системи економічної безпеки суб'єкта підприємництва, а сам суб'єкт оцінюється як складна система, що перебуває у безперервній взаємодії з оточуючим середовищем.

Ризикоорієнтований підхід свідчить про ідентифікацію й управління ризиками, зокрема - фінансовими, де фінансова безпека досліджується крізь площину антикризового управління й механізмів управління, зменшення ймовірних наслідків ризиків. Провідною метою до цього є створення відповідного рівня захисту фінансових ресурсів, який дає змогу усунути негативні впливи оточуючого середовища (зовнішнього й внутрішнього).

Ресурсний підхід спрямовує розгляд поняття фінансової безпеки як стану найефективнішого формування й використання корпоративних ресурсів компанії, що відзначається у найліпших значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності ведення бізнесу, рівня керування, залучення до господарської діяльності основних й оборотних коштів компанії, формування структури її капіталу, використання норми дивідендних виплат щодо цінних паперів, курсової вартості її цінних паперів як синтетичного індикатора наявного стану й перспектив технологічного розвитку, фінансового зростання [17, с. 343]. Крім того, фінансову безпеку трактують як захищеність фінансових інтересів підприємства, наявність у нього фінансових ресурсів для реалізації своїх потреб й забезпечення наявних зобов'язань.

Стратегічний підхід вказує на визначення терміну фінансової безпеки підприємства в якості впровадження, а також реалізації фінансової стратегії під час мінливості середовища й появи ймовірних ризиків, його захищеність у середньостроковому й довгостроковому періодах розвитку.

Сформовані напрямки проведеного дослідження щодо фінансової безпеки суб’єкта підприємництва дозволяє виокремити відповідні сутнісні характеристики цього поняття:

як провідної складової системи економічної безпеки суб’єкта підприємництва;

як спроможності спротиву наявним й майбутнім перешкодам різного роду (зовнішнім або внутрішнім);

як діяльності щодо керування ризиками;

як спроможності своєчасно й ефективно спрямовувати фінансові ресурси;

як самостійного об’єкту управління, який підкріплюється фінансовим менеджментом суб’єкта підприємництва;

як сформованого рівня фінансової рівноваги, фінансової стійкості, платоспроможності й ліквідності;

як системи відповідних якісних й кількісних індикаторів фінансового стану підприємства, що сигналізує про відповідний стан фінансової захищеності;

як здатності підприємства власноруч створювати й вводити в дію фінансову стратегію під час мінливості, трансформацій, ризику та інших умов.

Беручі до уваги зростаючі умови цифровізації щодо ведення бізнесу слід вказати, що фінансова безпека суб’єкта підприємництва має враховувати у собі комплекс заходів й стратегій, які мали б направленість на мінімізацію ризиків, зокрема й тих, що мають зв'язок з цифровими технологіями, а також на забезпечення стійкості (сталості) фінансового становища суб’єкта підприємництва у стратегічній перспективі. Це мало б передбачати захист фінансових даних, керування цифровими активами, створення умов цілісності фінансових процесів. З огляду на це, основними складовими фінансової безпеки підприємства під час посилення цифровізації економіки будуть такі (табл. 1.3).

Слід зазначити, що діючі цифрові технології дають великі переваги у забезпеченні фінансової безпеки підприємства. Це реалізується шляхом застосування передових цифрових можливостей, що дозволяє ефективніше здійснювати керування фінансами, ризиками й ресурсами. Керівники

підприємств отримують потужний інструментарій для забезпечення фінансової безпеки, який дозволяє скоротити ризики й покращити прозорість обліку, звітної документації, створювати інноваційні бізнес-моделі, що формує умови не лише для стабільного зростання, а й для конкурентних переваг на ринку.

Таблиця 1.3

Основні складові фінансової безпеки підприємства в умовах сучасних загроз та ризиків [1, 10, 11, 13, 16, 17]

Складова фінансової безпеки підприємства	Ключові аспекти
Фінансова стійкість та незалежність	Співвідношення власного та позикового капіталу, боргове навантаження, стійкість до фінансових криз, здатність акумулювати фінансові ресурси для забезпечення операційної діяльності
Платоспроможність та ліквідність	Рівень ліквідності активів, контроль поточних зобов'язань, стабільність грошових потоків
Рентабельність	Збільшення валової маржі, контроль операційних витрат, забезпечення довгострокової прибутковості
Протистояння впливу внутрішніх та зовнішніх загроз	Ідентифікація загроз та ризиків, система захисту, система управління ризиками (страхування, хеджування, резерви, диверсифікація діяльності)
Захист фінансової інформації	Конфіденційність, захист від шахрайств, впровадження системи моніторингу транзакцій
Удосконалення системи управління фінансами	Контроль за рухом фінансових потоків та грошових коштів, фінансове планування та бюджетування, моніторинг фінансових показників
Інноваційна фінансова політика	Використання сучасних фінансових технологій, автоматизація обліку, інтеграція з цифровими платформами, кібербезпека
Інвестиційна привабливість	Формування позитивного фінансового іміджу, прозорість фінансової звітності та відповідність міжнародним стандартам, кредитоспроможність

Поряд з цим, такі процеси запровадження інформаційно-комунікативних й цифрових технологій можуть нести із собою додаткові ризики, загроз у рамках фінансово-економічної системи підприємства. Такі цифрові технології мають подвійний вплив на фінансову безпеку. З однієї сторони, цифрові технології гарантують ймовірність забезпечення фінансової безпеки, а з іншої сторони – створюють нові ризики та загрози. До таких відносять кіберзагрози, шахрайство, технічні перебої, залежність від сторонніх контрагентів, питання забезпечення конфіденційності тощо.

Визначити усі ймовірні загрози щодо фінансової безпеки майже не можливо. Поряд з цим, ряд науковців розподіляють ймовірні загрози відповідно

різних етапів господарської діяльності [1, с. 112]. Тобто, загрози класифікуються відповідно до початку заснування бізнесу, під час здійснення діяльності суб'єктом господарювання, на етапі продукування продукції (послуг), на етапі транспортування продукції (послуг), на етапі реалізації й збуту продукції (послуг), а також на етапі фінансових розрахунків.

Серед основних зовнішніх небезпек й ймовірних загроз фінансовій безпеці підприємства можуть бути дії, спрямовані на скуповування акцій, його фінансових боргів небажаними партнерами (контрагентами); існуючі великі обсяги фінансових зобов'язань у суб'єкта підприємництва; наявна криза фінансово-кредитної, грошової систем; відсутність ознак сталої економіки; неефективність механізмів створення й реалізації економічної політики держави.

Серед основних внутрішніх загроз, які можуть вплинути на фінансову безпеку суб'єкта підприємництва, слід виділити ймовірні похибки менеджменту під час прийняття управлінських рішень щодо формування й використання фінансових ресурсів, невірний вибір стратегії підприємства для його подальшого розвитку, а також щодо керування і оптимізації активів й пасивів підприємства.

До суттєвих сучасних загроз фінансовій безпеці підприємств слід віднести, ведення бойових дій територією країни, фінансово-економічну нестабільність в країні та відповідне погіршення основних макроекономічних показників (скорочення обсягу ВВП, збільшення рівня безробіття, темпів інфляції, девальвації національної валюти тощо).

Отже, вивчаючи сутність фінансової безпеки підприємства слід підсумувати, що вона обумовлюється фінансовим станом, де підприємство спроможне протидіяти наявним й ймовірним загрозам завдяки дієвому фінансовому управлінню, створюючи умови для довгострокового розвитку підприємства. У формуванні фінансової безпеки підприємства у воєнний час слід поділяти загрози за місцем, джерелами виникнення, сферою походження, ймовірності появи, тривалості за часом, ступенем складності. Їх ідентифікація дозволить приймати менеджерами дієві рішення з нейтралізації небажаного впливу на фінансово-господарську діяльність й стійкість його розвитку.

1.2 Основні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою підприємств

У сучасних умовах глобалізації, зростаючої нестабільності фінансових ринків та наявності збройного конфлікту на території країни фінансова безпека підприємств стає ключовим чинником їх стійкого розвитку. Вона визначає здатність суб'єкта господарювання протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, підтримувати платоспроможність і забезпечувати довгострокову стійкість. Оцінка фінансової безпеки ґрунтується на комплексному аналізі фінансових показників, ресурсного потенціалу та ринкових ризиків, що передбачає застосування методів фінансово-коефіцієнтного аналізу, інтегральних індексів та інструментів ризик-менеджменту. Саме на основі результатів такої оцінки має вибудовуватися ефективне управління фінансовою безпекою, орієнтоване на формування адаптивної системи реагування на зміни середовища, що дозволяє підприємствам зберігати конкурентоспроможність і забезпечувати ефективне функціонування у довгостроковій перспективі.

Фінансова безпека підприємства на даний час виступає дискусійною категорію у колі науковців, яка передбачає відповідний фінансовий стан суб'єкта підприємництва з ймовірністю створення умов здійснення його діяльності, незважаючи на дію існуючих, майбутніх, зовнішніх, внутрішніх загроз й ризиків.

Існуючі методичні підходи з виявлення й аналізу рівня фінансової безпеки підприємства мають значні відмінності та можуть ґрунтуватися на здійсненні оцінки з різних показників, коефіцієнтів, враховувати різну варіацію індикаторів.

Так, для оцінювання рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва використовується багато методів, де серед них це:

індикаторний;

ресурсно-функціональний;

метод золотого правила фінансування;

метод бального оцінювання й інші методи [14, с. 34].

За індикаторним підходом здійснюється порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки відповідно до встановлених порогових значень індикаторів її рівня [18, 19]. При застосуванні такого підходу найвищого (найкращого) рівня безпеки підприємства будуть досягати тоді, коли весь перелік індикаторів буде знаходитися у рамках порогових значень. При цьому порогові значення такі індикатори мають досягати, не нашкодивши при цьому іншим індикаторам за умов обґрунтованого підходу. Такий підхід буде залежати від стану й впливу зовнішнього середовища, переважно агресивним, яке буде формувати порогові значення. В цьому випадку суб'єкт підприємництва впливати на таке середовище неспроможне, тільки адаптуватися.

Ресурсно-функціональний підхід стосовно визначення рівня фінансової безпеки передбачає:

вимірювання стану фінансової безпеки на базі проведеної оцінки рівня ефективності використання фінансовими ресурсами відповідно до певних критеріїв (власні й позикові фінансові ресурси);

визначення рівня виконання певних функцій – формування високої фінансової ефективності діяльності суб'єкта підприємництва, його незалежності й фінансової стабільності [14, с. 36].

При цьому зазначаються різні погляди серед науковців. Одні науковці пропонують виділяти п'ять рівнів фінансової безпеки суб'єкта підприємництва, серед яких абсолютний, що характеризує його діяльність з достатнім обсягом власних оборотних коштів; нормальний, де такий суб'єкт може обійтися власними джерелами формування запасів й забезпечення витрат; хитний, що вказує на відсутність достатнього обсягу власних оборотних коштів й такий суб'єкт залучає позики й кредити (середні, довгострокові); критичний, де до попередньо переліченого додаються й короткострокові кредити й позики; кризовий, що вказує на ознаки банкрутства такого суб'єкта. Інші науковці вважають більш обґрунтованим поділ суб'єктів підприємництва на базі узагальнених показників й моделей дискримінантного аналізу на тих, хто має задовільний стан (небанкрути) та тих, хто має незадовільний стан (банкрути). Ще

одна група науковців виділяють чотири рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва: нормальний рівень; нестабільний – поряд власних фінансових ресурсів потребує залучення позикових; критичний – наявна недостатність власних й залучених фінансових ресурсів; кризовий – відзначається банкрутство.

Метод золотого правила фінансування, який залучено до перевірки відповідного рівня фінансової безпеки суб'єкта підприємництва, вказує на те, що капітал повинен бути залучений на такий термін, який буде не меншим за той, де капітал заморожують у необоротних й оборотних активах такого суб'єкта. Тобто, такі умови і мають забезпечити переважно достатній рівень фінансової безпеки суб'єкта підприємництва.

Під час експрес-аналізу рівня фінансової безпеки суб'єкта підприємництва існує можливість у застосуванні підходу, заснованому на бальних оцінках – методу балів. Алгоритм такого методу було побудовано на базі методики визначення класу кредитоспроможності позичальника, яка застосовується у Франції. За основу узяті граничні значення показників і їх рейтинг. При значенні показника, більшого за нормальне, відносять до I класу; меншого за нормальне, але при цьому більшого за критичне – до II класу; меншого за критичне – до III класу. Загальна оцінка фінансової безпеки підприємства показується у балах, які становлять суму добутків рейтингу кожного показника на клас.

Існують й інші погляди до оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Так, С. Жукевич, Н. Жук під час такої оцінки користувалися виключно моделями діагностики кризи й банкрутства: Е. Альтмана, Р. Ліса, К. Спрінгейта, У. Бівера, Дж. Таффлера, О. Терещенка й А. Матвійчука [20]. Пізніше для аналізу рівня фінансової безпеки науковець Н. Жук долучала фінансові коефіцієнти за відповідними напрямами, а саме – вісім коефіцієнтів фінансової стійкості, чотири коефіцієнти ліквідності й платоспроможності, чотири коефіцієнти майнового стану, три коефіцієнти фінансової незалежності, шість коефіцієнтів ділової активності, п'ять коефіцієнтів ефективності діяльності [21]. Подібний підхід можна побачити у дослідженнях Т. Рябоволик, І. Андрощук, Н. Пітел, які під час оцінки фінансової безпеки використовували ряд показників

фінансового стану у площині показників платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності [22]. Вище зазначені автори свою методику адаптували до експрес-аналізу фінансової безпеки суб'єкта підприємництва або її оцінки у короткостроковий період, де відсутнє аналітичне забезпечення саме критичних значень.

Інші науковці такі, як І. Макарчук, В. Малишко та Л. Яременко зосередилися на трьох методах оцінки фінансової безпеки підприємств: інтегральної оцінки (програмно-цільовому, ресурсно-функціональному й скоринговому); індикаторних, серед яких це порівняльний, а також критерії мінімізації сукупного збитку, достатності обігових коштів, вартості суб'єкта підприємництва); аналізу ймовірності банкрутства [23, с. 188].

Група науковців, а саме, О. Стащук, Т. Шматковська, М. Дзямулич, Л. Ковальська, Т. Талах, О. Гаврилюк для окресленого аналізу брала до застосування інтегральний показник [24]. При цьому, інтегральним показником фінансової безпеки суб'єктів підприємництва передбачено суму значень запасу міцності для кожного з цих показників. Такі значення запасу міцності за відповідним частковим показником, який фігурує у моделі інтегрального показника, вказуються у позначеній йому ваги в зазначеній вибірці коефіцієнтів. Така позначена вага кожного аналітичного коефіцієнта застосовується для вирівнювання показників запасу міцності, що мають відмінності з-за дії різних чинників. Серед недоліків цього підходу доречно висунути відсутність критичних значень стосовно рівнів фінансової безпеки, а також деталізації кількості, характеристики рівнів фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

А. Вітюк й О. Куран для реалізації комплексного аналізу фінансової безпеки суб'єкта підприємництва виокремили 16 показників за відповідним спрямуванням: придатності основних засобів, оборотності, ліквідності, фінансової стійкості, а також рентабельності [25, с. 149–150]. При цьому, встановили пріоритет вагомості показників автономії, абсолютної ліквідності, довгострокової фінансової незалежності й фінансової стійкості.

Такі вчені, як Г. Мазютинець та М. Шаркаді під час зазначеного аналізу побудували вибірку показників, яка складається з показників ділової активності, де їх кількість серед таких показників складає найбільшу, а також показників ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ринкові показники, якісні показники та вартісні показники [26, с. 185].

Враховуючи результати проведеного дослідження, наведемо більш оптимальний для сучасних умов ведення бізнесу суб'єктів підприємництва підхід до оцінки їх фінансової безпеки, що враховує в собі три взаємопов'язані блоки: інформаційний блок, блок фінансової діагностики й управлінський блок (рис. 1.1).

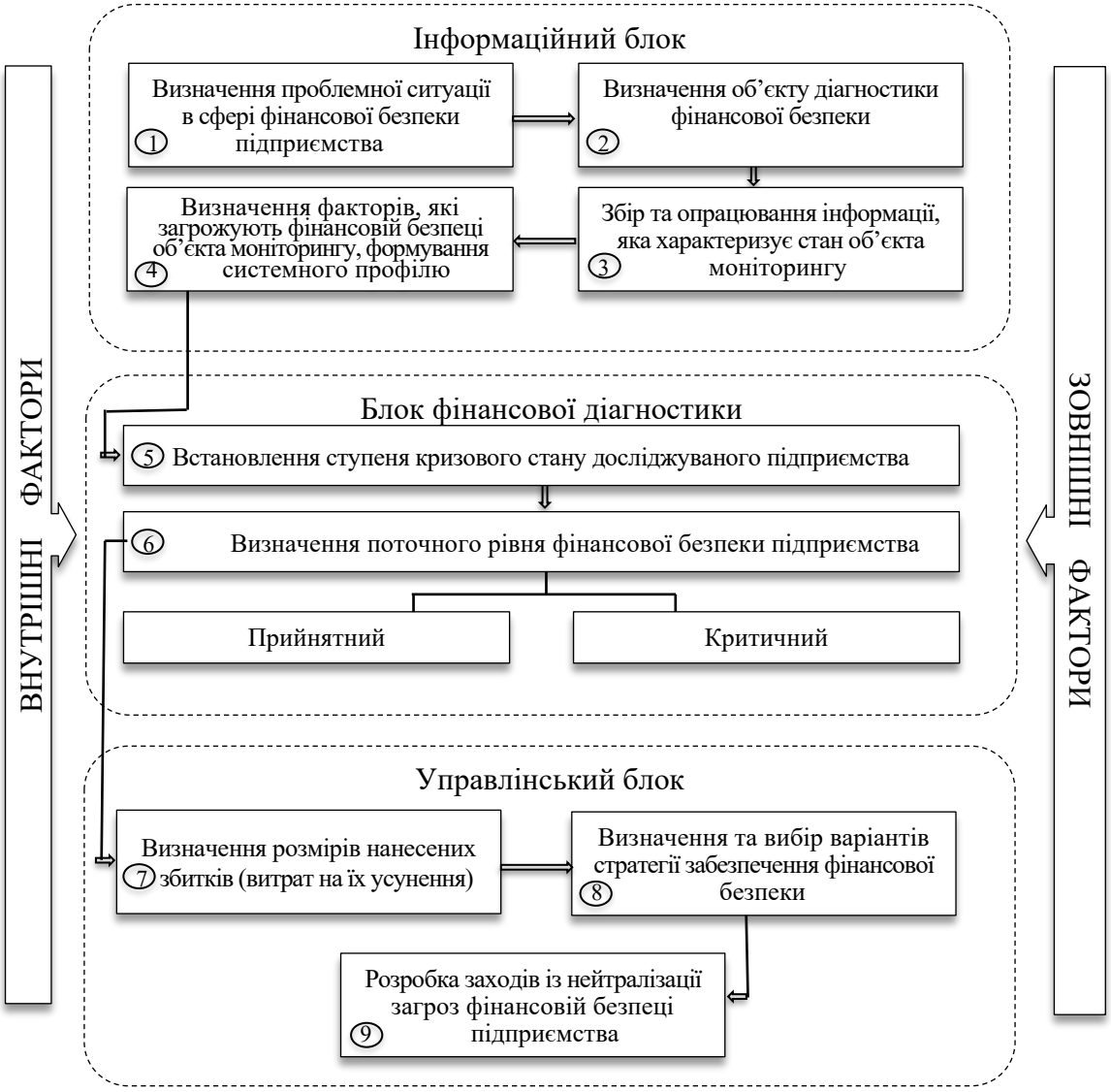

Рис 1.1 Підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу [27-37]

Так, інформаційний блок окресленого підходу дозволяє вирішити завдання, що сформують базис для реалізації подальшого блоку, зокрема, фінансової діагностики:

вивчається й описується проблемна ситуація, яка потребує забезпечення діагностики, й окреслюються найважливіші питання, які вимагають відповіді;

проводиться збір необхідних даних, а також інформації стосовно підприємства, його оточуючого середовища;

здійснюється аналіз чинників, зокрема, зовнішніх: політичні, соціальні, економічні, екологічні й технологічні, що потенційно можуть здійснювати вплив на фінансову безпеку підприємства;

проводиться визначення й аналіз чинників внутрішніх, що можуть потенційно здійснювати вплив на фінансову безпеку підприємства (наявна система управління, організаційна структура, фінансове прогнозування й планування та інші чинники).

Блок фінансової діагностики підприємства націлений на здійсненні дослідження за такими двома ведучими напрямками, що є пріоритетними у сучасних умовах ведення бізнесу:

1. Перший напрямок орієнтований на встановлення ступеня кризового стану досліджуваного суб’єкта підприємництва. У цьому напрямку першочерговим завданням виступає оцінка рівня загрози ймовірного банкрутства, який трактується як найнижча межа порушення стану фінансової безпеки. Під час реалізації цього напрямку аналізуються отримані значення певних груп показників фінансового стану щодо платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності (прибутковості) й інших чинників, що характеризують фінансове становище підприємства (рис. 1.2). Досягнення мети цього кроку базується на виявленні сучасного рівня кризовості й загрози ймовірності банкрутства суб’єкта підприємництва. Це дозволяє осмислити, які має серйозні проблеми суб’єкт підприємництва і які дії треба вжити, щоб запобігти кризовим ситуаціям у майбутній перспективі.

Рис. 1.2 Система показників для проведення діагностики фінансової безпеки підприємства [21, 22, 24, 25, 32-34]

2. Другий напрямок передбачає виявлення поточного рівня фінансової безпеки суб’єкта підприємництва. Зазначений крок має більшу деталізацію. Він вимагає більш ретельної обробки, а також потребу використання більш широкої системи методів. В площині цього кроку здійснюється більш ґрунтовний аналіз фінансових показників, який враховує оцінювання фінансового потенціалу, ризиків, а також прихованих можливостей суб’єктів підприємництва. Серед основних завдань цього кроку виступає виявлення відповідного рівня фінансової безпеки суб’єкта підприємництва, окреслення проблемних областей й вразливостей, а також формування рекомендацій у напрямку поліпшення рівня фінансової безпеки підприємства.

Завершаючий блок зазначеного підходу оцінки фінансової безпеки суб’єкта підприємництва у сучасних умовах ведення бізнесу є управлінський блок. Саме управлінський блок формує можливості опрацювати отримані

результати фінансової діагностики на відповідні практичні рекомендації (заходи) з управління фінансовою безпекою суб’єкта підприємництва й створити дієве реагування на загрози, мінливість оточуючого середовища завдяки:

підбору альтернативних варіантів стратегії у напрямку фінансової безпеки. Знайдені проблеми й загрози фінансовій безпеці суб’єкта підприємництва дозволяють сформувати відповідні варіанти стратегії такої безпеки. Цей процес має можливість враховувати базові спрямування розвитку, мети, завдань, пріоритетів й саме тих рішень, що дозволять покращити рівень фінансової безпеки суб’єкта підприємництва;

розробці відповідних заходів стосовно уникнення (нейтралізації), унеможливлення загроз. Так, формування відповідних заходів, дій будуть направлені на попередження головних небезпечних загроз фінансовій безпеці суб’єкта підприємництва. При цьому, доцільно обліковувати визначені проблеми й вразливості, і на базі цього застосувати заходи з їх нейтралізації й намагатися усунити виявлені ризики;

постійному моніторингу й оцінювання отриманих результатів. Вагомим в цьому є контроль отриманих результатів ведення бізнесу, оцінка й аналіз ефективності задіяних заходів із за потребою внесення коректівів під час реалізації стратегії й планів дій.

Отже, наведений підхід до оцінки, аналізу й управління фінансовою безпекою суб’єкта підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу передбачає врахування й відбір дієвих (ефективних) стратегій, тактичних заходів відповідно певній ситуації, потреб такого суб’єкта. До таких стратегій відносять ті, що спрямовані на нейтралізацію наявних чи попередження ймовірних загроз; спрямовані на попередження впливу наявних чи ймовірних загроз на об'єкт фінансової безпеки; спрямовані на відновлення спричинених збитків. При цьому, слід враховувати, що обрання відповідних стратегій фінансової безпеки будуть залежати від специфіки діяльності підприємства (галузі), ймовірних ризиків і завдань. Тому, кожен суб’єкт підприємництва повинен формувати індивідуальну стратегію фінансової безпеки із врахуванням власних потреб й можливостей.

1.3 Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств: вітчизняний й зарубіжний досвід

Фінансова безпека підприємств є однією з ключових складових економічної стійкості суб'єктів підприємництва й визначає їх здатність ефективно функціонувати в умовах нестабільності внутрішнього та зовнішнього економічного середовища. Сучасні трансформаційні процеси, що супроводжуються глобалізацією фінансових ринків, коливанням цін на ресурси, а також економічними й геополітичними ризиками, зумовлюють необхідність формування ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки, здатного мінімізувати ризики банкрутства та втрати платоспроможності. Вітчизняний досвід управління фінансовою безпекою підприємств характеризується впровадженням систем внутрішнього контролю, резервування фінансових ресурсів та застосуванням антикризових моделей прогнозування, однак він потребує подальшої адаптації до сучасних викликів та інтеграції з міжнародними практиками. Вивчення та інтеграція кращих зарубіжних практик забезпечення фінансової безпеки дозволить вітчизняним підприємствам підвищувати рівень фінансової стійкості, оптимізувати структуру капіталу, диверсифікувати джерела фінансування та ефективно управляти ризиками, що виникають у процесі господарської діяльності в умовах воєнного часу.

Сутність механізму забезпечення фінансової безпеки досліджується вченими-економістами переважно у межах макрорівня. Так, І. Ревак розглядає цей термін як певну систему ґрунтовно сформованої діяльності суб'єктів забезпечення фінансової безпеки завдяки застосуванню фінансових методів й фінансових важелів, що мають направленість на знаходження, протидію й нейтралізацію поточних й майбутніх загроз» [38, с. 5]. Відзначено акцент саме на доцільності застосування відповідного інструментарію з попередження поточних й майбутніх загроз. На рівні окремого суб'єкта підприємництва цей термін розглядають Н. Пойда-Носик, Н. Гринюк, І. Химич, Л. Докієнко, Н. Бабяк, В. Чепка, яка трактують його переважно як сукупність ґрунтовно

окреслених дій суб'єктів забезпечення фінансової безпеки стосовно гарантування захисту об'єкта такої безпеки від небажаного впливу внутрішніх та зовнішніх загроз [39-42]. Ці визначення вказують, незважаючи на рівні забезпечення безпеки, на захист від небажаного впливу загроз.

О. Сова [27, с. 54] вказує на поняття механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства у взаємозв'язку між державою і суб'єктом підприємництва, вказуючи на те, що цей вид механізму виступає частиною загальної системи управління, і не може бути реалізований без раціональної реалізації державного управління й моніторингу. Тобто автор вказує на наявність потреби синхронізації як механізму забезпечення фінансової безпеки із подібним механізмом економічної безпеки, а також із механізмом управління суб'єкта підприємництва, але у площині механізму забезпечення фінансової безпеки держави.

Проведене дослідження дозволило виділити важливі ознаки трактування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, до яких віднесено вплив на фінансову діяльність, формування системи засобів впливу й набору інструментів; сукупність методів, технологій й інструментів; перелік дій; частину загальної системи управління.

Окреслена дефініція механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва, її базова мета й завдання, що зосереджені на процесі забезпечення такого виду безпеки, будуть взаємопов'язані з фінансовою стійкістю або стабільністю, фінансова рівновагою й надійністю.

Серед фундаментальних принципів створення й ефективного функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва мають бути наступні (рис. 1.3):

- системності, тобто механізм забезпечення враховує певну сукупність елементів, що мають взаємозалежність й дозволяють створювати дієве функціонування.

- узгодженості, а саме сформовані рішення з управління повинні узгоджуватися між собою, поєднувати процес діяльності і як системи економічної безпеки, і як головну стратегію розвитку ведення бізнесу.

Рис. 1.3 Фундаментальні принципи процесу створення й ефективної дії механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства [27, 39, 41, 43, 44]

- інтегрованості, тобто механізм забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва має ретельно інтегрований у загальну систему фінансового менеджменту підприємства.

- гнучкості, який обумовлює максимальну оперативну пристосовуваність всіх елементів такого механізму до мінливості оточуючого середовища (зовнішнього, внутрішнього) суб'єкта підприємництва.

- самовдосконалення, який зазначається у безперервному удосконаленні й розвитку механізму забезпечення фінансової безпеки із урахуванням мінливості середовища ведення бізнесу й інтересів (фінансових) суб'єкта підприємництва.

- орієнтованості – зводиться на орієнтування механізму забезпечення фінансової безпеки на безпечні умови впровадження фінансової стратегії.

- оптимізації, який передбачає адекватність й відповідність реальним завданням й потребам суб'єкта підприємництва всій сукупності витрат у рамках реалізації окресленого механізму забезпечення фінансової безпеки.

- результативності, зосередженого на спроможності створеного механізму забезпечення фінансової безпеки реалізовувати встановлені цілі й завдання, формувати умови для подальшого розвитку суб'єкта підприємництва в цілому.

- постійного моніторингу, де окреслений механізм має забезпечувати дієве спостереження за поточними й майбутніми негативними змінами у фінансовій безпеці суб’єкта підприємництва.

- самодостатності, де такий механізм у складі економічної безпеки й у зв’язку з пріоритетністю фінансової сфери у господарській діяльності суб’єкта підприємництва й особливостей об’єктів безпеки створює повноцінну систему нижчого порядку. Така система має зв'язок з іншими функціональними складовими, проте має відносно них результуючий характер А саме, впровадження захисних заходів відбувається у площині ймовірних фінансових наслідків, а оцінювання впливу певних загроз здійснюється відповідному потенційному зростанню загроз фінансовій безпеці суб’єкта підприємництва.

Вагоме місце під час побудови й дієвого функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки певної соціально-економічної системи займають відповідні інструменти впливу на об’єкти.

Серед таких інструментів механізму забезпечення фінансової безпеки суб’єкта підприємництва слід виділити такі [27, 43, 44, 45]:

1. Фінансові, які зводяться до формування необхідного рівня фінансових ресурсів для реалізації встановлених завдань, враховуючи витрати на моніторинг оточуючого середовища, резерви, необхідні для реалізації пріоритетних заходів;

2. Організаційні, які спрямовані на створення організаційної структури забезпечення такої безпеки, що дозволить утворити взаємодію й підвищити зв’язки служби безпеки й профільних структур, маючих причетність до формування фінансової безпеки суб’єкта підприємництва;

3. Інноваційно-технологічні, які націлені на застосування сучасних технологій щодо захисту фінансових інтересів, протидії відповідним загрозам;

4. Інформаційні, що зводяться до відповідного інформаційного забезпечення процесу встановлення фінансової безпеки, а також надійного власного інформаційного поля;

5. Кадрові, які передбачають застосування професійних навичок, знань й досвіду працівників підприємства згідно з їх функціональними завданнями в

організаційній структурі й у реалізації процесу забезпечення його фінансової безпеки;

6. Технічні, що обумовлюють використання технічного безпеко-профільного інструментарію, пристроїв під час створення такої безпеки;

7. Нормативно-правові, спрямовані на захист фінансових інтересів, а також створення внутрішніх нормативних документів, націлених на чітку організацію й формування захисних заходів;

8. Морально-психологічні інструменти, які дозволяють розробити ідеологію й корпоративну культуру, створити відповідний мікроклімат у колективі для поліпшення ефективності й захищеності.

Дієвість механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва також обумовлюється методами, які будуть застосовуватися суб'єктами безпеки.

Серед таких методів забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва доцільно виділити [27, 39, 41, 44, 45]:

адміністративні, що дозволяють забезпечити горизонтальні й вертикальні зв'язків між суб'єктами фінансової безпеки, підвищити контакти між внутрішніми і зовнішніми такими суб'єктами, затвердити їх повноваження й обов'язки;

фінансово-економічні (економічного стимулювання, фінансової відповідальності), що спрямовані на окреслення умов, при яких відбудеться досягнення встановлених цілей з забезпечення його фінансової безпеки;

соціальні, які націлені на розвиток суспільних відносин у трудовому колективі під час забезпечення такої безпеки у напрямку продуктивності праці, а також попередження появи викликів, ризиків, загроз у рамках діяльності або бездіяльності працівників (мозкового штурму, кооперативної роботи, власної оцінки, імітації гри, найменшого опору та інші методи).

Слід врахувати те, що не можна створити дієвий механізм забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва без фінансових важелів й інструментів, що безумовно є складовими такого механізму.

Також слід звернути увагу на основні умови формування й дії механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва, що дозволить побудувати сприятливе середовище всередині й надати можливість швидкій реалізації встановлених завдань.

Серед таких умов є:

запровадження організаційних змін у напрямку розширення повноважень, можливостей, дозволів суб'єктів безпеки;

проведення превентивних заходів щодо інших складових економічної безпеки;

зростання взаємодії й зв'язку між підрозділами (центрами відповідальності) підприємства;

внесення конкретики у внутрішні параметри фінансової безпеки (її рівень, ступінь відхилення основних споріднених показників: фінансової стійкості й надійності, фінансової рівноваги й стабільності);

створення забезпечення ресурсної бази у реалізації захисних заходів.

Побудова дієвого механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва має враховувати позитивні зміни в його організаційній структурі, розширення функціональних обов'язків управлінців на різних рівнях, формування більшої кількості інформаційних каналів, виявлення всіх загроз (зовнішніх, внутрішніх) для розвитку ймовірних сценаріїв протидії їм та інші умови. Такий побудований механізм вимагає систематичного переосмислення головних рамок (індикаторів, параметрів) функціонування для вдосконалення, що передбачає адаптацію до змін, виявлення альтернативних (оптимальних) варіантів організації, а також виконання головних етапів забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва (рис. 1.4).

При цьому є важливим використання позитивних зарубіжних практик у функціонуванні механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства та його складових елементів. Відповідні зарубіжні наукові джерела свідчать про наявність численних механізмів, що сприяють зміцненню фінансової безпеки підприємств (у тому числі, малих й середніх), що включають державні програми

підтримки, інструменти управління ризиками та інноваційні фінансові інструменти [46, 47, 48, 49, 50, 51].

Рис. 1.4 Модель побудови і функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства [27, 39, 41-45]

Так, у країнах Європейського Союзу значну роль у забезпеченні фінансової безпеки підприємств відіграють державні програми підтримки. Наприклад, у Німеччині діє програма «KfW Bank», яка надає кредити та гарантії для малих та середніх підприємств, що дозволяє знижувати фінансові ризики та підвищувати доступність фінансування [48, 49]. У Франції функціонує програма «Bpifrance», яка сприяє фінансуванню інноваційних проектів та стартапів через надання кредитів, гарантій і венчурного капіталу [46, 50, 52]. Це дозволяє підприємствам зменшити фінансові ризики та стимулювати інноваційну діяльність.

Також ефективним є розвиток інструментів управління фінансовими ризиками в рамках забезпечення ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства. Управління фінансовими ризиками є ключовим

аспектом забезпечення фінансової безпеки підприємств. У США широко використовуються фінансові деривативи, такі як ф'ючерси та опціони, для хеджування валютних, процентних й товарних ризиків [51]. Це дозволяє підприємствам зменшити вплив негативних економічних змін на їхню фінансову стабільність. У Японії застосовуються системи раннього попередження фінансових труднощів, що дозволяють своєчасно виявляти проблеми з ліквідністю та платоспроможністю підприємств [53]. Це дає змогу вжити необхідних заходів для їхнього оздоровлення та запобігання банкрутству.

Інноваційні фінансові інструменти також відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки підприємств. У Китаї активно розвивається ринок фінансових технологій (FinTech), що включає платформи для онлайн-кредитування, мобільні платежі та інші цифрові послуги [53]. Це дозволяє підприємствам, особливо малим та середнім, отримувати доступ до фінансування без необхідності звертатися до традиційних банків. У Великій Британії популярними є краудфандингові платформи, які дозволяють підприємствам залучати фінансування від великої кількості інвесторів через інтернет [47, 53]. Це сприяє диверсифікації джерел фінансування та зменшенню залежності від банківських кредитів.

Функціонування будь-якого механізму буде ефективним лише тоді, коли він буде в змозі допомогти реалізувати встановлені завдання. У такому випадку, успішне створення й функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки суб’єкта підприємництва повинно сприяти виконанню таких завдань:

забезпечити реалізацію й підтримку необхідного рівня його безпеки;

створити сприятливі умови ведення бізнесу;

побудувати стійкість фінансової системи у площині впливу загроз (зовнішніх, внутрішніх);

створити умови безпеки для довготривалої сталої його діяльності;

забезпечити й утримувати відповідний рівень фінансової рівноваги для досягнення фінансових інтересів;

створити умови щодо надійності його фінансової системи під час мінливості оточуючого середовища й труднощів побудови прогнозів подальшого його функціонування;

розробити заходи щодо захисту його фінансових ресурсів, інтересів й відносин;

побудувати умови безпечного дієвого використання його фінансових ресурсів.

Отже, умови динамічних змін середовища, в яких функціонують вітчизняні підприємства, ускладнені веденням бойових дій на території країни, потребують розроблення дієвого механізму забезпечення їх фінансової безпеки. Поєднання вітчизняного й зарубіжного досвіду, практичних здобутків з теоретичними знаннями дозволяє розширити параметри дії механізму забезпечення фінансової безпеки. Окреслений механізм повинен враховувати необхідність досягнення й утримання фінансової стійкості й надійності, рівноваги й стабільності та має бути механізмом протидії впливу певних загроз. Інтеграція кращих міжнародних практик дозволяє підприємствам оптимізувати структуру капіталу, диверсифікувати джерела фінансування та підвищити ефективність управління ризиками. При цьому, системний підхід до фінансової безпеки сприяє сталому довгостроковому розвитку, підвищенню інвестиційної привабливості та формуванню довгострокових конкурентних переваг підприємств. Побудова окресленого механізму базується на внесенні відповідних змін в організаційну структуру, формуванні відповідного ресурсного забезпечення, що дозволить проведення постійного моніторингу змін під час впливу ключових загроз, забезпечить створення й впровадження захисних заходів. Побудова такого механізму можлива на будь-якому підприємстві із внесенням відповідних корективів відповідно до специфіки ведення бізнесу й особливостями процесу забезпечення його фінансової безпеки.

Висновки до розділу 1

Підводячи підсумки першого розділу, зазначимо, що було проведено дослідження щодо вивчення теоретичних засад управління фінансовою безпекою підприємства. Фінансова безпека розглядається як стабільність фінансового стану суб'єкта підприємництва, спроможність ефективно функціонувати, підтримувати подальший розвиток й постійний баланс між власними й залученими коштами. Визначено комплекс екзогенних та ендогенних чинників впливу на фінансову безпеку підприємства. Систематизовано підходи до трактування фінансової безпеки підприємства та визначено основні її складові в умовах сучасних загроз та ризиків.

Досліджено основні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою підприємств, які мають значні відмінності й можуть ґрунтуватися на здійсненні оцінки за різними показниками й мати різну варіацію індикаторів. Серед методів оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства виявлено індикаторний, ресурсно-функціональний, метод золотого правила фінансування, метод бального оцінювання й інші. Наведено адаптований підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу, який складається з інформаційного блоку, блоку фінансової діагностики та управлінського блоку.

Розглянуто механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств у площині вітчизняного й зарубіжного досвіду, де виявлено важливі його ознаки: вплив на фінансову діяльність, формування системи засобів впливу й набору інструментів, сукупність методів, технологій й інструментів, перелік дій, частина загальної системи управління. Окреслено принципи, інструменти, методи, умови ефективної дії механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Наведено модель побудови і функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА»

2.1 Аналіз формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки підприємства

Фінансова безпека в сучасних умовах ведення бізнесу виступає фундаментом стабільного розвитку підприємства, спроможності протидіяти зовнішнім і внутрішнім ризикам, а також є запорукою його ефективного функціонування на ринку. Центральне місце у цій системі посідають фінансові ресурси, від достатності і раціонального використання яких залежить фінансова стійкість, платоспроможність та конкурентоспроможність підприємства.

Процес формування фінансових ресурсів є складним і багатогранним явищем, що включає залучення, розподіл і використання грошових потоків із різних джерел. Ґрунтовний аналіз цього процесу дозволяє виявити сильні та слабкі сторони фінансової діяльності, оптимізувати структуру капіталу та визначити напрями підвищення ефективності фінансового управління. Таким чином, дослідження механізмів формування фінансових ресурсів є необхідною передумовою забезпечення фінансової безпеки суб’єкта підприємництва та його довгострокового розвитку в умовах ринкової економіки.

Приймаючи до відома вищезазначене, для досліджуваного підприємства, одного з потужних представників кондитерської галузі в Україні, здійснимо аналіз формування фінансових ресурсів як основи його фінансової безпеки.

Приватне акціонерне товариство «Харківська бісквітна фабрика» є сучасним кондитерським підприємством, що спеціалізується на виробництві борошняних кондитерських виробів та входить разом з ПрАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка» до Корпорації «Бісквіт-Шоколад» [54]. Досліджуване підприємство являє собою сучасний високотехнологічний виробничий

комплекс, оснащений обладнанням провідного європейського рівня. Потужності досліджуваного підприємства розташовані у м. Харкові Харківської області, що створює певні виклики ведення бізнесу в умовах воєнного часу.

Стратегічний розвиток досліджуваного підприємства Корпорації «Бісквіт-Шоколад» орієнтований на інноваційний підхід, що передбачає впровадження сучасних технологій, удосконалення рецептур та підвищення показників якості й безпечності кондитерської продукції. Реалізація зазначених напрямів сприяла розширенню присутності товарів корпорації на висококонкурентних національному та міжнародному ринках.

Продукція підприємств корпорації представлена на всій території України, а також експортується до країн Азії та Східної Європи, Західної Європи, Близького Сходу, Америки, а також Китаю.

Постійне вдосконалення технологічних процесів і системи підготовки кадрів забезпечило формування високопрофесійного колективу, який виготовляє понад 350 найменувань кондитерських виробів. Завдяки цьому підприємства корпорації здобули стійке визнання та довіру споживачів на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Загальний обсяг виробництва досліджуваного підприємства становить близько 40 тис. тон продукції на рік. На виробничих потужностях такого підприємства зайнято понад 1 200 працівників.

ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» неодноразово посідало провідні позиції у Національному бізнес-рейтингу серед найкращих українських виробників за класифікацією виду економічної діяльності КВЕД 10.72.0 – «Виробництво печива, пирогів та тістечок тривалого зберігання» [55].

Бісквітне та вафельне виробництва досліджуваного підприємства оснащені сучасним високотехнологічним обладнанням провідних європейських виробників. Технологічна база включає:

італійські виробничі лінії для виготовлення крекерів, бісквітів і рулетів, а також пісочних пирогів із джемовими начинками;

німецькі лінії для виробництва печива з натуральними фруктовими наповнювачами та печива з шоколадною плиткою;

австрійські лінії для виготовлення багатошарових вафель, вафельних трубочок, десертів із пористою шоколадною масою та глазурованих вафель;

пакувальні автомати французького, італійського та німецького виробництва, що забезпечують високий рівень автоматизації пакування готової продукції.

Застосування сучасного європейського обладнання сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів, стабільній якості продукції та розширенню асортименту кондитерських виробів.

Контроль якості та безпечності продукції здійснюється у виробничих лабораторіях ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», оснащених сучасними приладами та технологічним обладнанням, призначеним для проведення фізико-хімічних випробувань. У лабораторіях проводиться систематичний контроль якості сировини, допоміжних матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції на всіх етапах виробничого процесу.

Виробнича діяльність ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» відповідає вимогам чинного законодавства та нормативних актів у сфері харчової промисловості. Високий рівень організації виробництва підтверджено Національним органом із сертифікації шляхом надання сертифікатів відповідності міжнародним стандартам: ISO 9001:2008 «Система менеджменту якості», ISO 22000:2005 «Система менеджменту безпеки продуктів харчування».

Слід зазначити, до початку воєнних дій Корпорація «Бісквіт-Шоколад» займала третє місце в Україні за обсягами виробництва і реалізації кондитерської продукції. Відповідно до даних Державної служби статистики України, корпорація стабільно утримувала лідерські позиції серед вітчизняних виробників (дані за останній звітний рік наразі не оприлюднені) [56].

Реалізація кондитерських виробів в Україні переважно здійснюється через мережу регіональних дистриб’юторів. Частина продукції реалізується через власну торговельну мережу підприємства, а також постачається на склади

національних торговельних мереж відповідно до умов укладених договорів поставки. Окрім цього, має місце реалізація продукції за разовими контрактами, укладеними з окремими контрагентами. Значна частка виробленої продукції також спрямовується на експорт.

Експортна діяльність досліджуваного підприємства охоплювала 32 країни світу, де найбільший обсяг постачань спрямований до Румунії, Молдови, Латвії, Литви, Азербайджану, Казахстану, Німеччини. Питома вага експорту корпорації у загальному обсязі реалізації зросла до 31%, що на 1% перевищує показник попереднього року (30 % у 2023 році) [54, 55]. У 2024 р. ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» здійснила експортні поставки кондитерських виробів у обсязі 8 099 т на суму 599,92 тис. грн., що становить 24,7 % від загального обсягу реалізації в натуральному вимірі та 24 % - у вартісному вираженні.

Діяльність підприємства не залежить від сезонних коливань, оскільки виробничий процес здійснюється протягом усього календарного року. Реалізація як борошняних, так і цукристих кондитерських виробів характеризується незначним зниженням обсягів продажу в літній період за окремими товарними групами та зростанням попиту у четвертому кварталі року. У цей період реалізується близько 30% від загального річного обсягу продажу продукції.

Враховуючи вищезазначені переваги й потенціал досліджуваного підприємства, перейдемо до безпосереднього аналізу фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» [57, 58].

Проведемо вертикальний й горизонтальний аналіз ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за допомогою аналітичного балансу за 2021 р., 2022 р., 2023 р. й 2024 р., зазначеного в табл. 2.1 та 2.2. Базовим періодом для аналізу визначимо 2021 р.

Представлені розрахунки в аналітичному балансі ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» вказують на формування майна досліджуваного підприємства переважно за рахунок власних фінансових ресурсів, зокрема, за рахунок нерозподіленого прибутку, додаткового капіталу й зареєстрованого (статутного) капіталу (додаток А).

Таблиця 2.1

Аналітичний баланс ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» (Актив балансу) за 2021 - 2024 рр.

Показники	2021	2022	2023	2024	Зміни за період								Частка до підсумку балансу, %, за період					Частка до окремих розділів балансу, %, за період				
					2021-2022		2022-2023		2021-2023		2021-2024											
					тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2021	2022	2023	2024	Зміни у структурі пунктів	2021	2022	2023	2024	Зміни у структурі пунктів
1	2	3	4	5	6=3-2	7=6/2	8=4-3	9=8/3	10=4-2	11=10/2	12=5-2	13=12/2	14	15	16	17	18=17-14	19	20	21	22	23=22-19
Актив балансу																						
І. Необоротні активи																						
Нематеріальні активи:	4919,0	4078,0	3806,0	3235,0	-841,0	-17,1	-272,0	-6,7	-1113,0	-22,6	-1684,0	-34,2	0,3	0,2	0,2	0,2	-0,1	0,8	0,7	0,8	0,7	-0,2
первісна вартість	20710,0	21007,0	21809,0	22297,0	297,0	1,4	802,0	3,8	1099,0	5,3	1587,0	7,7	1,3	1,2	1,2	1,1	-0,2	3,5	3,8	4,5	4,7	1,2
накопичена амортизація	15791,0	16929,0	18003,0	19062,0	1138,0	7,2	1074,0	6,3	2212,0	14,0	3271,0	20,7	1,0	1,0	1,0	0,9	-0,1	2,7	3,1	3,7	4,0	1,3
Незавершені капітальні інвестиції	2454,0	1720,0	4715,0	8012,0	-734,0	-29,9	2995,0	174,1	2261,0	92,1	5558,0	226,5	0,2	0,1	0,3	0,4	0,2	0,4	0,3	1,0	1,7	1,3
Основні засоби:	269615,0	253369,0	220342,0	194799,0	-16246,0	-6,0	-33027,0	-13,0	-49273,0	-18,3	-74816,0	-27,7	16,8	14,6	11,9	9,4	-7,3	46,1	46,3	45,2	41,0	-5,0
первісна вартість	837658,0	858442,0	865123,0	878201,0	20784,0	2,5	6681,0	0,8	27465,0	3,3	40543,0	4,8	52,1	49,6	46,6	42,5	-9,6	143,2	157,0	177,6	185,1	41,9
знос	568043,0	605073,0	644781,0	683402,0	37030,0	6,5	39708,0	6,6	76738,0	13,5	115359,0	20,3	35,3	34,9	34,7	33,1	-2,2	97,1	110,7	132,4	144,0	46,9
Інвестиційна нерухомість:	3377,0	3179,0	2981,0	2783,0	-198,0	-5,9	-198,0	-6,2	-396,0	-11,7	-594,0	-17,6	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,0
первісна вартість	4219,0	4219,0	4219,0	4219,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	-0,1	0,7	0,8	0,9	0,9	0,2
знос	842,0	1040,0	1238,0	1436,0	198,0	23,5	198,0	19,0	396,0	47,0	594,0	70,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	304312,0	283915,0	254722,0	265301,0	-20397,0	-6,7	-29193,0	-10,3	-49590,0	-16,3	-39011,0	-12,8	18,9	16,4	13,7	12,9	-6,1	52,0	51,9	52,3	55,9	3,9
інші фінансові інвестиції	418,0	418,0	418,0	418,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Інші необоротні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Усього за розділом І	585095,0	546679,0	486984,0	474548,0	-38416,0	-6,6	-59695,0	-10,9	-98111,0	-16,8	-110547,0	-18,9	36,4	31,6	26,2	23,0	-13,4	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Продовж. табл. 2.1

II. Оборотні активи																						
Запаси:	311532,0	332515,0	414769,0	512043,0	20983,0	6,7	82254,0	24,7	103237,0	33,1	200511,0	64,4	19,4	19,2	22,3	24,8	5,4	30,5	28,1	30,3	32,2	1,8
Виробничі запаси	223475,0	242475,0	309700,0	389257,0	19000,0	8,5	67225,0	27,7	86225,0	38,6	165782,0	74,2	13,9	14,0	16,7	18,9	5,0	21,8	20,5	22,6	24,5	2,6
Незавершене виробництво	9,0	15,0	9,0	25,0	6,0	66,7	-6,0	-40,0	0,0	0,0	16,0	177,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Готова продукція	87234,0	88914,0	104175,0	121750,0	1680,0	1,9	15261,0	17,2	16941,0	19,4	34516,0	39,6	5,4	5,1	5,6	5,9	0,5	8,5	7,5	7,6	7,7	-0,9
Товари	814,0	1111,0	885,0	1011,0	297,0	36,5	-226,0	-20,3	71,0	8,7	197,0	24,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Поточні біологічні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	341971,0	255097,0	235000,0	264907,0	-86874,0	-25,4	-20097,0	-7,9	-106971,0	-31,3	-77064,0	-22,5	21,3	14,7	12,7	12,8	-8,4	33,4	21,5	17,1	16,7	-16,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:																						
з бюджетом	246,0	18193,0	1147,0	19569,0	17947,0	7295,5	-17046,0	-93,7	901,0	366,3	19323,0	7854,9	0,0	1,1	0,1	0,9	0,9	0,0	1,5	0,1	1,2	1,2
за виданими авансами	109194,0	104950,0	98877,0	121737,0	-4244,0	-3,9	-6073,0	-5,8	-10317,0	-9,4	12543,0	11,5	6,8	6,1	5,3	5,9	-0,9	10,7	8,9	7,2	7,7	-3,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	7,0	16,0	22,0	18,0	9,0	128,6	6,0	37,5	15,0	214,3	11,0	157,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	69793,0	116592,0	116701,0	116831,0	46799,0	67,1	109,0	0,1	46908,0	67,2	47038,0	67,4	4,3	6,7	6,3	5,7	1,3	6,8	9,8	8,5	7,3	0,5
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	186639,0	351358,0	503359,0	554435,0	164719,0	88,3	152001,0	43,3	316720,0	169,7	367796,0	197,1	11,6	20,3	27,1	26,9	15,3	18,2	29,6	36,7	34,9	16,6
Витрати майбутніх періодів	160,0	195,0	144,0	160,0	35,0	21,9	-51,0	-26,2	-16,0	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші оборотні активи	3363,0	6289,0	274,0	95,0	2926,0	87,0	-6015,0	-95,6	-3089,0	-91,9	-3268,0	-97,2	0,2	0,4	0,0	0,0	-0,2	0,3	0,5	0,0	0,0	-0,3
Усього за розділом II	1022905,0	1185205,0	1370293,0	1589795,0	162300,0	15,9	185088,0	15,6	347388,0	34,0	566890,0	55,4	63,6	68,4	73,8	77,0	13,4	100,0	100,0	100,0	100,0	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
БАЛАНС	1608000,0	1731884,0	1857277,0	2064343,0	123884,0	7,7	125393,0	7,2	249277,0	15,5	456343,0	28,4	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	-	-	-	-	-

В ході аналізу виявлено зростання власних фінансових ресурсів до підсумку балансу за 2021-2024 рр. з 95,3 % до 95,4 % [59, 60, 61, 62]. Таке зростання пояснюється інтенсивним збільшенням нерозподіленого прибутку навіть у перший рік ведення повномасштабних бойових дій на території України. Зокрема, за 2021-2024 рр. зростання нерозподіленого прибутку відбулося з 1 433 439,0 тис. грн. до 1 877 351,0 тис. грн. або на 31,0 %. При цьому, за іншими складовими власних фінансових ресурсів зростання не відбулося.

Частка нерозподіленого прибутку у структурі власних фінансових ресурсів досліджуваного підприємства за 2021-2024 рр. мала зростання з 93,5 % до 95,3 %.

У структурі власних фінансових ресурсів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» зареєстрований (статутний) капітал станом на 31.12.2024 р. займав 0,5 %, не змінювався протягом досліджуваного періоду й дорівнює 10 630,0 тис. грн. У структурі власних фінансових ресурсів за рахунок постійного зростання нерозподіленого прибутку частка статутного капіталу мала тенденцію до скорочення, а саме – з 0,7 % у 2021 р. до 0,5 % у 2024 р.

Додатковий капітал у структурі власних фінансових ресурсів у 2024 р. займав 4,0 %, що на 1,6 % менше, ніж у 2021 р.

Слід зазначити, що концентрація власного капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у розмірі 95,4 % до підсумку балансу у 2024 р. вказує на достатню фінансову стійкість та фінансову незалежність такого підприємства.

У складі фінансових ресурсів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» довгострокові забезпечення представленні лише довгостроковими забезпеченнями витрат персоналу, які мали тенденцію до зростання за 2021-2024 рр. з 8 026,0 тис. грн. до 16 842,0 тис. грн. Їх частка до підсумку балансу не перевищувала 0,8 % за досліджуваний період.

Залучені фінансові ресурси досліджуваного підприємства харчової промисловості представлені переважно поточними зобов’язаннями.

Часка поточних зобов’язань у складі фінансових ресурсів за 2021-2024 рр. мала поступове скорочення з 4,2 % до 3,8 %.

Таблиця 2.2

Аналітичний баланс ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» (Пасив балансу) за 2021 - 2024 рр.

Показники	2021	2022	2023	2024	Зміни за період								Частка до підсумку балансу, %, за період					Частка до окремих розділів балансу, %, за період				
					2021-2022		2022-2023		2021-2023		2021-2024											
					тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2021	2022	2023	2024	Зміни у структурі пунктів	2021	2022	2023	2024	Зміни у структурі пунктів
1	2	3	4	5	6=3-2	7=6/2	8=4-3	9=8/3	10=4-2	11=10/2	12=5-2	13=12/2	14	15	16	17	18=17-14	19	20	21	22	23=22-19
Пасив балансу																						
І. Власний капітал																						
Зареєстрований (пайовий) капітал	10630,0	10630,0	10630,0	10630,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,6	0,6	0,5	-0,1	0,7	0,6	0,6	0,5	-0,2
Капітал у дооцінках	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Додатковий капітал	85706,0	83104,0	80692,0	78365,0	-2602,0	-3,0	-2412,0	-2,9	-5014,0	-5,9	-7341,0	-8,6	5,3	4,8	4,3	3,8	-1,5	5,6	5,0	4,6	4,0	-1,6
Резервний капітал	2658,0	2658,0	2658,0	2658,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1433439,0	1556378,0	1678086,0	1877351,0	122939,0	8,6	121708,0	7,8	244647,0	17,1	443912,0	31,0	89,1	89,9	90,4	90,9	1,8	93,5	94,2	94,7	95,3	1,8
Неоплачений капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Вилучений капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Усього за розділом І	1532433,0	1652770,0	1772066,0	1969004,0	120337,0	7,9	119296,0	7,2	239633,0	15,6	436571,0	28,5	95,3	95,4	95,4	95,4	0,1	100,0	100,0	100,0	100,0	-
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення																						
Відстрочені податкові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Довгострокові кредити банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	8026,0	8073,0	12854,0	16842,0	47,0	0,6	4781,0	59,2	4828,0	60,2	8816,0	109,8	0,5	0,5	0,7	0,8	0,3	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Цільове фінансування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Усього за розділом ІІ	8026,0	8073,0	12854,0	16842,0	47,0	0,6	4781,0	59,2	4828,0	60,2	8816,0	109,8	0,5	0,5	0,7	0,8	0,3	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Продовж. табл. 2.2

III. Поточні зобов'язання і забезпечення																						
Короткострокові кредити банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
товари, роботи, послуги	29090,0	32175,0	29783,0	34348,0	3085,0	10,6	-2392,0	-7,4	693,0	2,4	5258,0	18,1	1,8	1,9	1,6	1,7	-0,1	43,1	45,3	41,2	43,8	0,7
розрахунками з бюджетом	7040,0	10569,0	16701,0	13073,0	3529,0	50,1	6132,0	58,0	9 661,0	137,2	6033,0	85,7	0,4	0,6	0,9	0,6	0,2	10,4	14,9	23,1	16,7	6,2
розрахунками зі страхування	2151,0	1470,0	2214,0	2938,0	-681,0	-31,7	744,0	50,6	63,0	2,9	787,0	36,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	3,2	2,1	3,1	3,7	0,6
розрахунками з оплати праці	8289,0	6115,0	8894,0	10842,0	-2174,0	-26,2	2779,0	45,4	605,0	7,3	2553,0	30,8	0,5	0,4	0,5	0,5	0,0	12,3	8,6	12,3	13,8	1,5
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3147,0	4239,0	2150,0	967,0	1092,0	34,7	-2089,0	-49,3	-997,0	-31,7	-2180,0	-69,3	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1	4,7	6,0	3,0	1,2	-3,4
Поточна кредиторська заборгованість : за розрахунками з учасниками	48,0	48,0	48,0	48,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
із внутрішніх розрахунків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточні забезпечення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Доходи майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші поточні зобов'язання	17776,0	16425,0	12567,0	16281,0	-1351,0	-7,6	-3858,0	-23,5	-5209,0	-29,3	-1495,0	-8,4	1,1	0,9	0,7	0,8	-0,3	26,3	23,1	17,4	20,7	-5,6
Усього за розділом III	67541,0	71041,0	72357,0	78497,0	3 500,0	5,2	1 316,0	1,9	4 816,0	7,1	10956,0	16,2	4,2	4,1	3,9	3,8	-0,4	100,0	100,0	100,0	100,0	-
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
БАЛАНС	1608000,0	1731884,0	1857277,0	2064343,0	123884,0	7,7	125393,0	7,2	249277,0	15,5	456343,0	28,4	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	-	-	-	-	-

Склад і структура поточних зобов'язань ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» представлена такими статтями, як поточна кредиторська заборгованість: за товари, роботи, послуги; за розрахунками з бюджетом; за розрахунками з оплати праці; за розрахунками зі страхування; поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами; поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками; інші поточні зобов'язання.

Питому вагу у структурі короткострокових залучених фінансових ресурсів займає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка дорівнювала у 2024 р. 43,8 %. Слід зазначити, наявні коливання обсягів поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги протягом досліджуваного періоду, що не перевищувало 34 348,0 тис. грн. Збільшення цієї статті за 2021-2024 рр. відбулося на 5 258,0 тис. грн. або на 18,1 %.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом має зростання за досліджуваний період з 7 040,0 тис. грн. до 13 073,0 тис. грн., а саме на 85,7 %. Така кредиторська заборгованість складає 16,7 % усіх короткострокових залучених фінансових ресурсів.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці за 2021-2024 рр. мала зростання з 8 289,0 тис. грн. до 10 842,0 тис. грн., а саме на 30,8 %. У структурі короткострокових залучених фінансових ресурсів ця стаття займала не більше 13,8 % протягом всього досліджуваного періоду.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування за 2021-2024 рр. мала зростання з 2 151,0 тис. грн. до 2 938,0 тис. грн. та у структурі короткострокових залучених фінансових ресурсів на кінець досліджуваного періоду складала 3,7 %.

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами за досліджуваний період мала скорочення на 2 180,0 тис. грн. або на 69,3 % і у 2024 р. у складі короткострокових залучених фінансових ресурсів займала 1,2 %.

Сума поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками протягом досліджуваного періоду була незмінною й дорівнювала

48,0 тис. грн., що у структурі короткострокових залучених фінансових ресурсів займало лише 0,1 %.

Слід вказати на наявні коливання обсягів інших поточних зобов'язань з 17 776,0 тис. грн. до 16 281,0 тис. грн., які у структурі короткострокових залучених фінансових ресурсів у 2024 р. займали 20,7 %.

Довгострокові й короткострокові кредити банків ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» до фінансування своєї господарської діяльності не залучало.

Динаміку фінансових ресурсів виробника кондитерських виробів за 2021-2024 рр. та частку окремих їх елементів у структурі наведено на рис. 2.1.

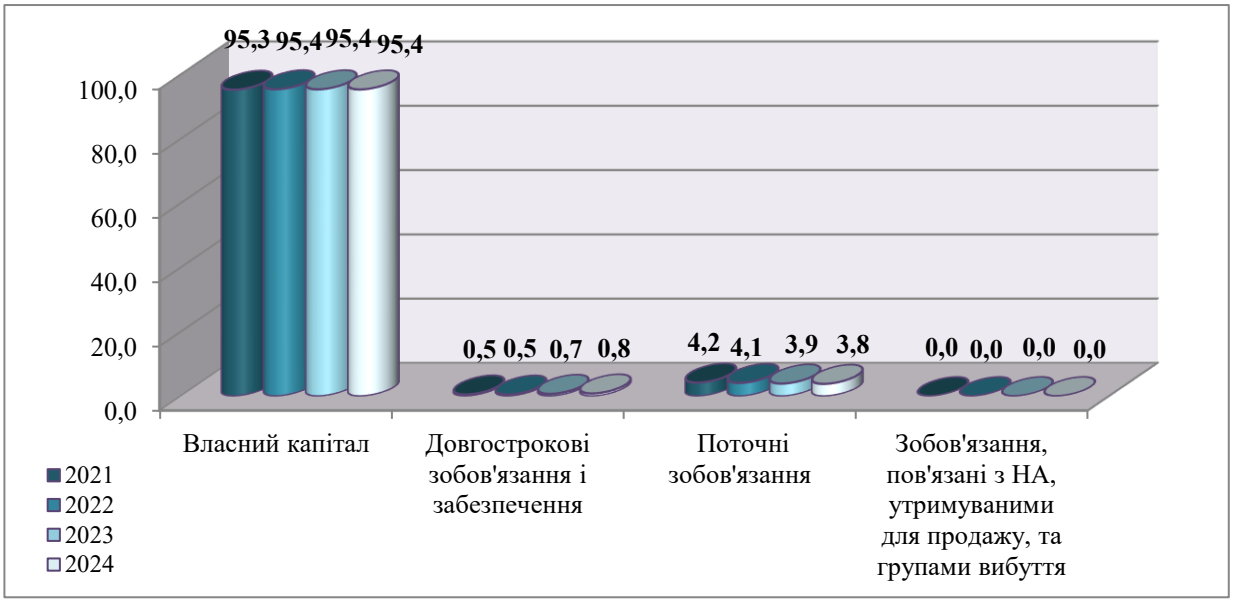

Рис. 2.1 Динаміка джерел формування майна ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2021-2024 рр.

Результати проведеного аналізу вказують на те, що досліджуване підприємство харчової промисловості фінансує свій подальший розвиток переважно за рахунок власних фінансових ресурсів. У більшості своїй, це відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, величина якого у структурі ресурсів підприємства коливається у межах від з 89,1 % до 90,9 % за 2021-2024 рр. Що є доброю ознакою розвитку для виробника кондитерських виробів та його фінансової стабільності. Можна зробити висновок, що чистий прибуток підприємство спрямовує на розвиток завдяки вкладанню його у активи.

Фінансові ресурси ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» мають тенденцію до зростання, а саме – з 1 608 000,0 тис. грн. до 2 064 343,0 тис. грн., або на 28,4 %. Це свідчить про існуючі можливості подальшого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі. Слід відзначити пріоритетність вкладання фінансових ресурсів виробника кондитерських виробів в оборотні активи. Так, за 2021-2024 рр. у структурі майна досліджуваного підприємства відзначено зростання оборотних активів з 63,6 % до 77,0 %.

Необоротні активи ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у структурі активів балансу навпаки мали скорочення протягом досліджуваного періоду, а саме з 36,4 % до 23,0 % (рис. 2.2).

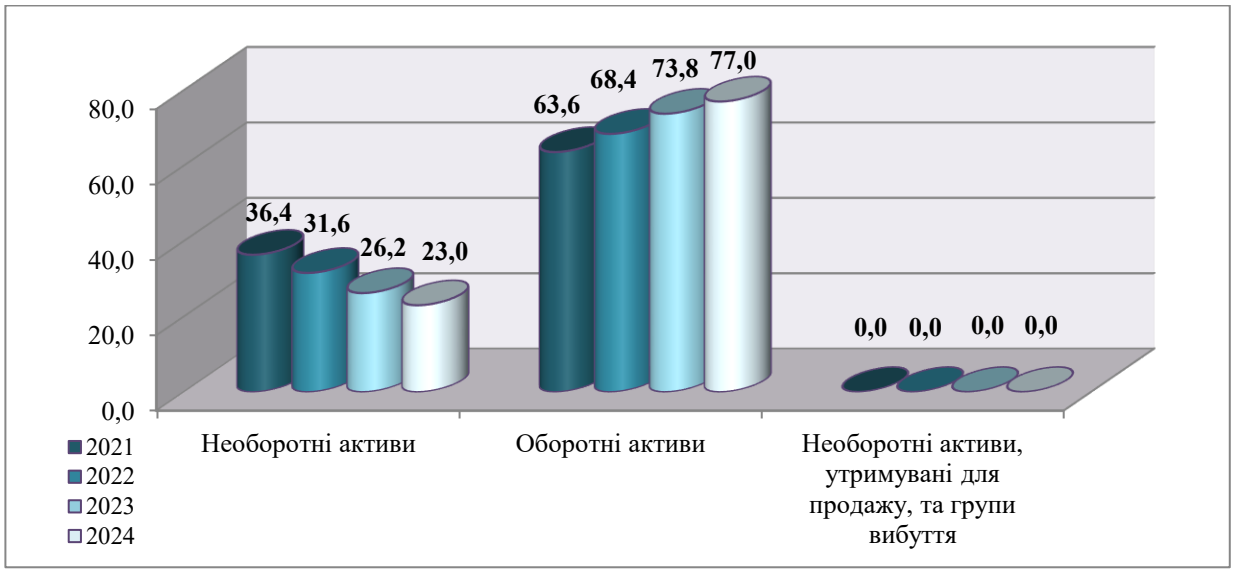

Рис. 2.2 Динаміка наявності господарських засобів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2021-2024 рр.

Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття відсутні у структурі балансу виробника кондитерських виробів.

Аналітичний баланс свідчить про те, що ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за період 2021-2024 р. мало «легку» структуру активів, де часка необоротних активів не перевищувала 40 %. У 2024 р. відмічене досягнення пропорції 23:77 у складі необоротних й оборотних активів, що свідчить про високу мобільність коштів підприємства харчової промисловості.

Одним з моментів підвищення конкурентоспроможності підприємства є зростання первісної вартості основних засобів, що вказує постійне оновлення обладнання й застосування сучасних технологій у виробничому процесі, навіть в умовах ведення бізнесу у воєнний час. Це надає можливостей підвищити якість кондитерських виробів відповідно сучасним світовим стандартам.

Так, у динаміці за 2021-2024 рр. первісна вартість основних засобів збільшилися з 837 658,0 тис. грн. до 878 201,0 тис. грн., а саме на 4,8 %. Відзначено також зростання капітальних інвестицій досліджуваного підприємства з 2 454,0 тис. грн. у 2021 р. до 8 012,0 тис. грн. у 2024 р. або на 226,5 %.

У складі необоротних активів досліджуваного підприємства наявні інвестиційна нерухомість та довгострокові фінансові інвестиції, які за аналізований період не перевищують 0,6 % та 56,0 % відповідно.

Зростання оборотних активів відзначалося протягом всього досліджуваного періоду, а саме з 1 022 905 тис. грн. до 1 589 795,0 тис. грн., а саме – на 55,4 %. Це відбулося переважно за рахунок зростання грошей та їх еквівалентів, виробничих запасів, готової продукції, дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами, а також інших необоротних активів (табл. 2.2).

Так, гроші та їх еквіваленти за досліджуваний період зросли з 186 639,0 тис. грн. до 554 435 тис. грн. Ця стаття у структурі оборотних активів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» займає 34,9 % на кінець 2024 р. Виробничі запаси підприємства за 2021-2024 рр. зросли з 223 475,0 тис. грн. до 389 257,0 тис. грн., які у структурі оборотних активів займали 24,5 % у 2024 р. Готова продукція виробника кондитерських виробів зросла на 39,6%, яка у складі оборотних активів дорівнювала 7,7 % у 2024 р. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги досліджуваного підприємства навпаки зменшилася з 341 971,0 тис. грн. до 264 907,0 тис. грн. або на 22,5 % та у 2024 р. становила 16,7 % загальної суми оборотних активів. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами у 2024 р. дорівнювали 1,2 % та 7,7 % відповідно загальної

суми оборотних активів підприємства. Інша поточна дебіторська заборгованість на кінець 2024 р. дорівнювала 116 831,0 тис. грн. та займала частку в обсязі 7,3 % у структурі оборотних активів виробника кондитерських виробів.

Отже, проведений аналіз формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» свідчить про те, що фінансові ресурси підприємства представлені на 95,4 % власним капіталом. Це формує рамки стабільного функціонування виробника кондитерських виробів й обумовлює фінансову стійкість й незалежність від позикових фінансових ресурсів. Фінансові ресурси підприємства харчової промисловості вкладені у активи, які розподіляються між необоротними та оборотними активами у співвідношенні 23:77, що свідчить про високу мобільність його коштів. Аналітичні дані, отримані під час дослідження, вказують на необхідність проведення більш детального аналізу господарської діяльності підприємства для виявлення й запобігання ймовірних загроз та ризиків його фінансовій безпеці.

2.2 Ідентифікація основних загроз та ризиків фінансовій безпеці досліджуваного підприємства

Забезпечення фінансової безпеки для виробників кондитерських виробів є особливо важливим у зв’язку з тим, що їх діяльність тісно пов’язана з коливаннями споживчого попиту, ціновими ризиками на сировину та енергоресурси. Дієве управління фінансовими ресурсами, своєчасне виявлення потенційних загроз та ризиків дозволяє підприємствам не лише уникнути фінансових втрат, але й підтримувати стійкість у довгостроковій перспективі.

В умовах воєнного стану в Україні ситуація ускладняється впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, які посилюють рівень фінансової нестабільності підприємств. Порушення логістичних ланцюгів, коливання валютного курсу, зниження купівельної спроможності населення та підвищення вартості сировини створюють додаткові виклики для кондитерської галузі. Тому, ідентифікація основних загроз і ризиків фінансовій безпеці виробників

кондитерських виробів є необхідною умовою для формування ефективної системи антикризового управління та забезпечення стабільного функціонування підприємств у сучасних умовах.

Тож, сформуємо основні загрози й ризики фінансовій безпеці виробника кондитерських виробів в умовах воєнного часу, до яких віднесемо такі:

макроекономічні ризики, які можуть бути спричинені девальвацією національної валюти, інфляційними процесами, зростанням відсоткових ставок за кредитами;

логістичні ризики, пов'язані з ускладненням або зупинкою постачання сировини, проблемами з транспортуванням готової продукції з-за пошкодження інфраструктури;

ринкові ризики, виникнення яких обумовлено зниженням купівельної спроможності населення, зміною споживчих пріоритетів, зменшенням обсягів реалізації;

операційні ризики, що передбачають перебої у виробничих процесах через відключення електроенергії, дефіцит сировини або кадрів;

фінансові ризики, спричинені зростанням дебіторської заборгованості, обмеженим доступом до кредитних ресурсів, скороченням власних фінансових ресурсів з-за недоотримання прибутку, зниженням ліквідності підприємства;

інвестиційні ризики, обумовлені зменшенням обсягів капіталовкладень у кондитерську галузь, скороченням можливостей для модернізації виробництва;

соціально-психологічні ризики, пов'язані з відтоком кваліфікованих працівників, демотивацією персоналу, нестабільністю кадрового складу;

регуляторні ризики, які можуть бути обумовлені частими змінами законодавства, новими податковими вимогами, ризиком перевірок й штрафів у період воєнного стану [3, 15, 27, 34, 37, 63].

Особливо важливо зосередитись на фінансових ризиках, де недостатність фінансових ресурсів, зокрема, недоотримання прибутку, можуть гальмувати подальший розвиток виробника кондитерських виробів.

Слід зазначити, що з однієї сторони підприємство кондитерської галузі спрямовує прибуток на погашення своїх зобов'язань перед фінансово-кредитними установами, інвесторами й іншими кредиторами, а з іншої – його прибуток стає одним із основних джерел фінансування операційної діяльності, модернізації (реконструкції) виробничих потужностей, застосування сучасних технологій виробництва тощо. Тому, для забезпечення фінансової безпеки підприємства кондитерської галузі є вагомими обсяг прибутку та його рівень інвестування у діяльність, а саме, рентабельність такого підприємства.

Детальний аналіз прибутку та його споріднених показників ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» має враховувати наступне:

- факторний аналіз прибутку підприємства кондитерської галузі, який дає змогу виявити вплив кожного відібраного чинника на обсяг його прибутку, сформувати заключення стосовно структури, тенденцій змін доходів й витрат;

- аналіз рентабельності виробника кондитерських виробів як узагальнюючого показника з формування й використання фінансових ресурсів;

- аналіз впливу фінансового важеля на рентабельність підприємства.

Такий аналіз прибутку дає можливість виявити чинники впливу на його формування й надати необхідну інформацію керівнику підприємства кондитерської галузі для прийняття управлінських рішень [64-69].

Відомо, що на прибуток будь-якого підприємства здійснюють вплив два основних чинника: виручка від реалізації й собівартість реалізованої продукції. Тож, відповідні показники для аналізу прибутку ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» представимо у табл. 2.3. На базі таких показників підприємства кондитерської галузі проаналізуємо вплив різних чинників на його прибуток. На прибуток виробника кондитерських виробів має вплив дохід від реалізації продукції. Разом з цим, на дохід від реалізації продукції можуть здійснювати вплив чинники обсягу виробництва, ціна і структура продажу (асортимент, сортамент), а також якість кондитерських виробів. На основі звіту про сукупний дохід проведемо аналіз впливу на прибуток таких чинників як індекс інфляції (ціни) та зміни обсягу реалізації кондитерських виробів.

Таблиця 2.3

Показники для аналізу прибутку ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Найменування показника	2022	2023	2024	темп росту до бази, %	
				2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 772 223	2 366 798	2 500 411	134%	141%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1 525 513	2 023 765	2 110 870	133%	138%
Валовий прибуток	246 710	343 033	389 541	139%	158%
Інші операційні доходи	143 180	121 213	191 161	85%	134%
Адміністративні витрати	46 162	55 493	64 579	120%	140%
Витрати на збут	105 037	145 476	155 999	138%	149%
Інші операційні витрати	61 025	75 216	119 048	123%	195%
Фінансовий результат від операційної діяльності	177 666	188 061	241 076	106%	136%
Інші фінансові доходи	810	4 929	10 579	609%	1306%
Інші доходи	396	507	556	128%	140%
Фінансові витрати	21 207	0	0	0%	0%
Інші витрати	5 152	6 045	13 293	117%	258%
Фінансовий результат до оподаткування	152 513	187 452	238 918	123%	157%
Витрати з податку на прибуток	30 353	32 207	40 269	106%	133%
Чистий фінансовий результат	122 160	155 245	198 649	127%	163%

Проведення аналізу впливу чинників інфляції (дефляції) потребує відповідних статистичних даних за 2022-2024 рр. [70], що показано у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники інфляції (дефляції), %

Найменування показника	2022	2023	2024
Інфляція (дефляція)	126,6	105,1	112,0

Загальна зміна виручки від реалізації ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2023 рік (до 2022 року) склала: 2 366 798 – 1 772 223 = 594 575 тис. грн.

Загальна зміна виручки від реалізації за 2024 рік (до 2023 року) підприємства кондитерської галузі є: 2 500 411 – 2 366 798 = 133 613 тис. грн.

На зміну виручки від реалізації ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» здійснили вплив:

- індекс інфляції. У 2023 році (до 2022 року) завдяки інфляції виручка від реалізації збільшилась на: 2 366 798 – 2 366 798 / 1,051 = 114 849,38 тис. грн. У 2024 (до 2023 року) році: 2 500 411 – 2 500 411 / 1,12 = 267 901,18 тис. грн.

- обсяг виробництва. У 2023 році (до 2022 року) завдяки зростанню виробництва виручка від реалізації змінилась на: 2 366 798 / 1,051 – 1 772 223 = = 479 725,62 тис. грн., а у 2024 році (до 2023 року) на: 2 500 411 / 1,12 – – 2 366 798 = - 134 288,18 тис. грн.

Аналогічно розрахуємо вплив факторів на собівартість кондитерської продукції ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»:

- індекс інфляції (собівартість виробництва зросла завдяки збільшенню цін на залучені ресурси). Тому, у 2023 році вплив інфляції на собівартість склав (до 2022 року) 2 023 765 – 2 023 765 / 1,051 = 98 203,63 тис. грн., а у 2024 році (до 2023 року) – 2 110 870 – 2 110 870 / 1,12 = 226 164,64 тис. грн.

- обсяг виробництва (собівартість змінилася за рахунок збільшення реалізації продукції). У 2023 році собівартість збільшилася (до 2022 року) на: 2 023 765 / 1,051 – 1 525 513 = 400 048,37 тис. грн., а у 2024 році (до 2023 року) за рахунок зменшення обсягів реалізації кондитерської продукції зменшилася – 2 110 870 / 1,12 – 2 023 765 = = -139 059,64 тис. грн.

Результати розрахунків відносно впливу факторів по ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» представимо у табл. 2.5.

Здійснені розрахунки показують, що зміна ціни вплинула на чистий прибуток у складі двох показників: виручки й собівартості реалізованих кондитерських виробів. Слід вказати, що вплив зміни ціни на розмір чистого прибутку у складі виручки та собівартості реалізованих кондитерських виробів носить різновекторний характер: зростання виручки від реалізації кондитерських

виробів дозволяє підвищити чистий прибуток, а зростання собівартості реалізованих кондитерських виробів спричиняє скорочення прибутку.

Таблиця 2.5

Влив інфляції і обсягу виробництва на виручку і собівартість ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Найменування показника	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2022 до 2024
1	2	3	4	5=3-2	6=4-3	7=4-2
Чистий дохід від реалізації	1772223,00	2366798,00	2500411,00	594575,00	133613,00	728188,00
- зміна завдяки інфляції				114849,38	267901,18	382750,56
- обсягу виробництва				479725,62	-134288,18	345437,44
Собівартість продукції	1525513,00	2023765,00	2110870,00	498252,00	87105,00	585357,00
- вплив інфляції				98203,63	226164,64	324368,27
- вплив обсягу виробництва				400048,37	-139059,64	260988,73

Наступним кроком є розрахунок впливу інших факторів на чистий прибуток ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика». Сформовані показники представимо у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз впливу факторів на прибуток ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Найменування показника	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023
1	2	3	4	5=3-2	6=4-3
Інші операційні доходи	143180	121213	191161	-21967	69948
Адміністративні витрати	46162	55493	64579	9331	9086
Витрати на збут	105037	145476	155999	40439	10523
Інші операційні витрати	61025	75216	119048	14191	43832
Інші фінансові доходи	810	4929	10579	4119	5650
Інші доходи	396	507	556	111	49
Фінансові витрати	21207	0	0	-21207	0
Інші витрати	5152	6045	13293	893	7248
Витрати з податку на прибуток	30353	32207	40269	1854	8062

Наведені показники дозволяють стверджувати, що на прибуток здійснюють вплив як від`ємні потоки (витрати), так й додатні (доходи). Проведення комплексного аналізу впливу цих факторів потребує їх занесення відповідним чином у табл. 2.7, згідно з чим представимо трактування результатів такого аналізу.

Таблиця 2.7

Факторний аналіз прибутку ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

Фактори	Збільшення 2023 до 2022	Зменшення 2023 до 2022	Збільшення 2024 до 2023	Зменшення 2024 до 2023	Збільшення 2024 до 2022	Зменшення 2024 до 2022
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації						
- інфляція	114849,38		267901,18		382750,56	
- обсяг виробництва	479725,62		-134288,18		345437,44	
Собівартість						
- інфляція		98203,63		226164,64		324368,27
- обсяг виробництва		400048,37		-139059,64		260988,73
Інші операційні доходи	-21967		69948		47981	
Адміністративні витрати		9331		9086		18417
Витрати на збут		40439		10523		50962
Інші операційні витрати		14191		43832		58023
Інші фінансові доходи	4119		5650		9769	
Інші доходи	111		49		160	
Фінансові витрати		-21207		0		-21207
Інші витрати		893		7248		8141
Витрати з податку на прибуток		1854		8062		9916
Всього:	576838,00	543753,00	209260,00	165856,00	786098,00	709609,00

Наведені розрахунки дозволяють зробити висновки, що за 2023 рік чистий прибуток ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у абсолютному значенні збільшився (до 2022 року) на: 155 245 – 122 160 = 33 085 тис. грн. Таке відбулося за рахунок збільшення додатних потоків на 576 838,0 тис. грн. та зменшення величини прибутку за рахунок від`ємних потоків на суму 543 753,0 тис. грн.

У 2024 році порівняно з 2023 роком чистий прибуток зріс у абсолютному значенні на 198 649–155 245 = 43 404 тис. грн. Таке відбулося, насамперед, за

рахунок інтенсивнішого зростання додатних грошових потоків на 209 260,0 тис. грн. у порівнянні із меншим зростанням від`ємних грошових потоків на суму 165 856,0 тис. грн.

Порівнюючи 2022 і 2024 рік слід вказати, що прибуток у абсолютному значені мав зростання на 76 489 тис. грн. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення додатних грошових потоків на суму 786 098,0 тис. грн. та за рахунок витрат на суму 709 609,0 тис. грн.

Аналізуючи зміни виручки від реалізації і собівартості реалізованої кондитерської продукції за рахунок інфляції, можна виявити вплив таких показників на прибуток.

Завдяки перевищенню збільшення виручки від реалізації за рахунок інфляції величина доходу підприємства зросла на 114 849,38 – 98 203,63 = = 16 645,75 тис. грн. У 2024 році інфляційний фактор у зростанні собівартості перевищував інфляційний фактор у структурі виручки від реалізації, тому підприємство кондитерської галузі зменшило свій дохід за рахунок інфляційних процесів на 267 901,18 – 400 048,37 = -132 147,19 тис. грн.

Загалом, порівнюючи дані 2022 р. й 2024 р. за рахунок інфляційних процесів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» зменшило свій дохід на суму 16 645,75+(-132 147,19) = -115 501,44 тис. грн. Це є наслідком збільшення собівартості інтенсивнішими темпами ніж доходи враховуючи інфляцію.

Рентабельність є показником, що вказує на економічну ефективність діяльності підприємства кондитерської галузі. Економічну ефективність можна розглядати як відносний показник для такого підприємства, де здійснюється порівняння здобутого ефекту з витратами (ресурсами), які застосовувалися для досягнення цього ефекту.

Дані додатку Б дозволили розрахувати показники рентабельності, які згруповано у табл. 2.8.

Отримані значення показників рентабельності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за табл. 2.8 відповідають нормативу, є позитивними та мають тенденцію до зростання за досліджуваний період.

Таблиця 2.8

Показники рентабельності підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Зміна 2022 до 2024
Рентабельність капіталу	0,088	0,101	0,116	0,028
Рентабельність власного капіталу	0,074	0,088	0,101	0,027
Валова рентабельність реалізованої продукції	0,116	0,121	0,130	0,014
Операційна рентабельність реалізованої продукції	0,129	0,138	0,145	0,016
Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,069	0,066	0,079	0,011
Валова рентабельність виробництва	0,162	0,170	0,185	0,023
Чиста рентабельність виробництва	0,080	0,077	0,094	0,014

Високі значення за останній рік досліджуваного періоду отримали такі показники, як валова рентабельність виробництва (0,185), яка мала зростання на 0,023; операційна рентабельність реалізованої продукції (0,145), яка збільшилася на 0,016; валова рентабельність реалізованої продукції (0,130), яка зросла на 0,014; рентабельність капіталу (0,116), яка мала збільшення на 0,028.

Слід зазначити, що ефективне керівництво підприємством кондитерської галузі в складних умовах ведення бізнесу, спричинене фінансово-економічною кризою, наслідками коронавірусної хвороби, веденням бойових дій територією країни, дозволило підтримати належний рівень прибутковості й рентабельності та забезпечити відповідний рівень фінансової стабільності.

Зміни значень показників рентабельності у динаміці відбулося за рахунок таких факторів:

1) рентабельність капіталу – збільшувалася за 2022-2024 рр. за рахунок темпу зростання майна підприємства (119,2 % до базового періоду) та темпами зростання прибутку до оподаткування (156,7 %). Це вказує на те, що сума прибутку зростає, яка припадає на одиницю інвестованих в активи коштів;

2) рентабельність власного капіталу – у 2023 р. зросла до 0,088, а у 2024 р. зростання відбулося на 0,027 відповідно до базового періоду. Це відбулося за рахунок зростання суми власного капіталу (119,1 % до базового періоду) й

збільшення суми чистого прибутку (162,6 %). Тобто, відзначається збільшення чистого прибутку, який припадає на одиницю власного капіталу;

3) чиста рентабельність виробництва кондитерських виробів також мала зростання за 2022-2024 рр. до 0,094 або на 0,014. Це сталося за рахунок зростання собівартості продукції й одночасного зростання чистого прибутку.

Дані табл. 2.8 дозволяють графічно представити отримані результати проведеного аналізу показників рентабельності за 2022-2024 рр. на рис. 2.3.

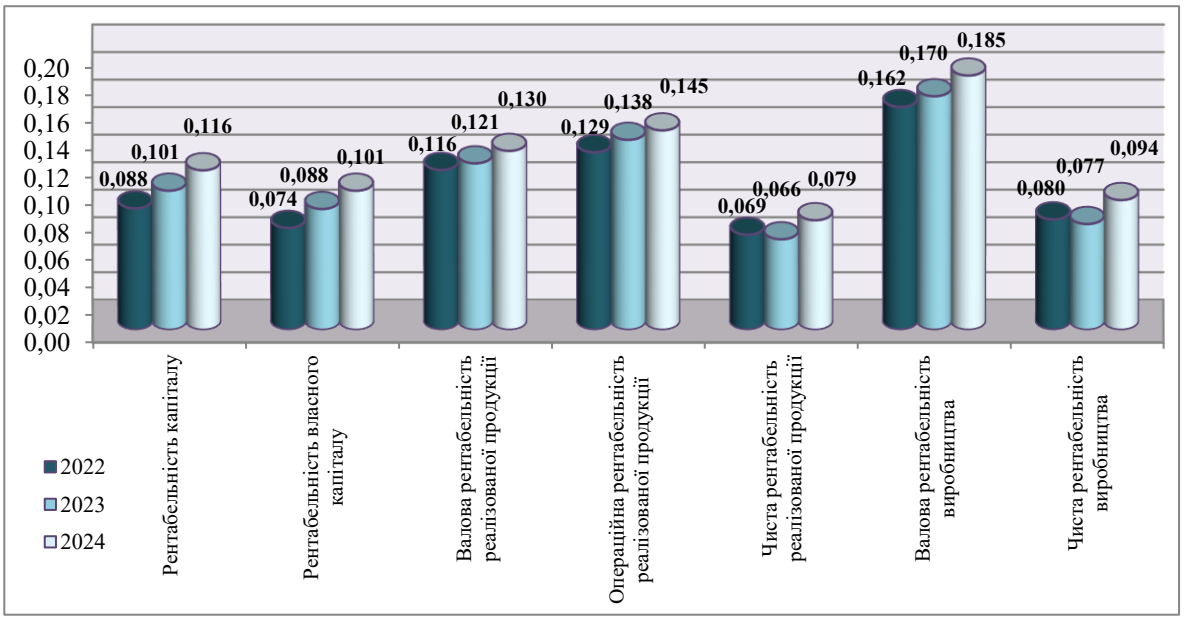

Рис. 2.3 Показники рентабельності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Аналіз рентабельності діяльності підприємства кондитерської галузі також має враховувати аналіз рентабельності власного капіталу й факторів, які впливають на нього, застосовуючи для цього трифакторну модель Дюпона.

Згідно з такою моделлю на рентабельність власного капіталу впливають три фактори: рентабельність продажу, ресурсовіддача й коефіцієнт фінансової залежності. Представимо формулу вищезазначеної трифакторної моделі:

$$R_{ROE} = \frac{Чистий_прибуток}{Власний_капітал} = \frac{Чистий_прибуток}{Виручка_від_реалізації} * \frac{Виручка_від_реалізації}{Усього_активів} * \frac{Усього_джерел_коштів}{Власний_капітал} = R_{NPM} * P_{отд} * k_{зав}, \quad (2.1)$$

де $Р_{отд}$ – це ресурсовіддача;

$k_{зав}$ – це коефіцієнт фінансової залежності;

R_{NPM} – це рентабельність продажів.

Важливість таких показників в окресленій моделі пояснюється їх мірою узагальнення всіх напрямів господарської (у т.ч. фінансової) діяльності виробника кондитерських виробів: перший фактор – узагальнює звіт про сукупний дохід (звіт про фінансові результати), другий – актив балансу, а третій – відповідно пасив балансу.

При здійсненні факторного аналізу рентабельності частіше всього використовується метод абсолютних різниць. Такі розрахунки надають можливість виявити, як один з перелічених факторів впливає на рентабельність власного капіталу.

Проведемо аналіз впливу кожного окресленого фактору на рентабельність власного капіталу досліджуваного підприємства за 2022-2024 рр. (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Факторний аналіз рентабельності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

Фактор	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2024 до 2022
1	2	3	4	5=3-2	6=4-3	7=4-2
1. Чиста рентабельність продажу	0,069	0,066	0,079	-0,003	0,014	0,011
2. Ресурсовіддача	1,023	1,274	1,211	0,251	-0,063	0,188
3. Коефіцієнт фінансової залежності	1,048	1,048	1,048	0,000	0,000	0,001
4. Рентабельність власного капіталу	0,074	0,088	0,101	0,014	0,013	0,027

Використовуючи метод ланцюгових підстановок розрахуємо вплив кожного показника на рентабельність власного капіталу підприємства кондитерської галузі.

Чиста рентабельність продажу здійснила вплив на рентабельність капіталу:

- у 2023 р. порівняно з 2022 р.: -0,003 * 1,02 * 1,05 = -0,00358;

- у 2024 р. порівняно з 2023 р.: 0,014 * 1,27 * 1,05 = 0,019;

- у 2024 р. порівняно з базовим періодом (2022 р.):

0,011 * 1,02 * 1,05 = 0,011.

Величина ресурсовіддачі вплинула на рентабельність власного капіталу таким чином:

- у 2023 р. порівняно з 2022 р.: 0,251 * 0,07 * 1,05 = 0,0173;
- у 2024 р. порівняно з 2023 р.: -0,063 * 0,08 * 1,05 = -0,0053;
- у 2024 р. порівняно з 2022 р.: 0,188 * 0,08 * 1,05 = 0,0156.

Зміна коефіцієнту рентабельності власного капіталу за рахунок зміни коефіцієнту фінансової залежності відбулася таким чином:

- у 2023 р. порівняно з 2022 р.: 0,000 * 0,07 * 1,27 = 0,0000;
- у 2024 р. порівняно з 2023 р.: 0,000 * 0,08 * 1,21 = 0,0000;
- у 2024 р. порівняно з 2022 р.: 0,001 * 0,08 * 1,21 = 0,0001.

Окреслені результати аналізу вказують на те, що фактори, які впливають на рентабельність власного капіталу здобули позитивні значення за більшістю випадків.

Наведені вище розрахунки для виробника кондитерських виробів узагальнимо й представимо у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Узагальнююча таблиця впливу факторів на рентабельність власного капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

Найменування показника	2023 до 2022	2024 до 2023	2024 до 2022
Чиста рентабельність продажу	-0,0036	0,0185	0,0113
Ресурсовіддача	0,0173	-0,0053	0,0156
Коефіцієнт фінансової залежності	0,0000	0,0000	0,0001
Всього	0,0137	0,0133	0,0270

Отже, рентабельність власного капіталу за 2022-2024 рр. мала стійку тенденцію до зростання, що пов’язано зі збільшенням чистої рентабельності продажів, окрім порівняння 2023 р. до 2022 р. Для показника ресурсовіддачі відзначено збільшення рентабельності власного капіталу за досліджуваний період, окрім порівняння 2024 р. з 2023 р. При виявленні змін рентабельності власного капіталу за рахунок змін коефіцієнту фінансової залежності суттєвості не позначено протягом досліджуваного періоду.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що фінансова безпека ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у сучасних умовах воєнного стану залежить від сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників, які суттєво впливають на стабільність їх господарської діяльності. Серед окреслених фінансових ризиків, зосереджено увагу на тенденціях змін прибутку як основного джерела формування власних фінансових ресурсів. Зростання основних показників діяльності дозволило досліджуваному підприємству підтримувати ефективність своєї діяльності попри виклики сьогодення й сформувати чистий прибуток за 2022-2024 рр. з темпом зростання у 163,0 %.

2.3 Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства за системою показників

В умовах воєнного часу питання забезпечення фінансової безпеки підприємств набуває критичного значення, адже нестабільність економічної ситуації, руйнування виробничої й транспортної інфраструктури, скорочення платоспроможного попиту й зростання собівартості продукції створюють суттєві ризики для стабільності бізнесу. Для підприємств кондитерської галузі, які функціонують у сегменті масового споживання, фінансова безпека виступає необхідною передумовою збереження виробничого потенціалу, підтримання конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку навіть за умов економічної турбулентності.

Оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства вимагає застосування комплексного підходу, який має враховувати різноманітні аспекти його господарської діяльності. Відповідно до цього, доцільно використовувати систему аналітичних показників, яка охоплює індикатори фінансової стійкості, аналіз джерел фінансування запасів та показники ділової активності. Такий підхід дає змогу здійснити всебічну діагностику фінансового стану підприємства кондитерської галузі, визначити рівень його захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також сформувати практичні рекомендації щодо підвищення

ефективності управління фінансовими ресурсами в умовах воєнних ризиків та економічної невизначеності.

Аналіз фінансової стійкості виробника кондитерських виробів здійснено на основі показників, представлених у додатку Б (номера з 1.1 по 1.7).

До показники фінансової стійкості включено групу коефіцієнтів капіталізації, коефіцієнтів покриття, які наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

Найменування показника	2022	2023	2024	Відхилення до базового періоду	
1	2	3	4	5=3-2	6=4-2
Коефіцієнти капіталізації					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,95	0,95	0,95	0,000	0,000
Коефіцієнт фінансової залежності	1,05	1,05	1,05	0,000	0,000
Коефіцієнт фінансового ризику	0,05	0,05	0,05	0,000	0,000
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,67	0,73	0,77	0,058	0,093
Коефіцієнти покриття					
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,01	0,03	0,04	0,01	0,02
Коефіцієнт довгострокового залучення залучених коштів	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,99	0,99	0,99	0,00	0,00

Коефіцієнт фінансової автономії вказує на частку власних коштів або власного капіталу виробника кондитерських виробів у загальній сумі коштів, яка спрямована на його діяльність. Зростання такого коефіцієнту дозволяє йому бути більш фінансово стійким, стабільним й незалежним від залучених джерел. Отримані значення коефіцієнту фінансової автономії ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за досліджуваний період є вищими за норму (0,5) та стабільними у динаміці, що складають 0,95. Підприємство кондитерської галузі є стабільним з достатнім рівнем власних коштів у структурі фінансових ресурсів.

Показник фінансової залежності розраховується як зворотній коефіцієнт до фінансової автономії, де критичним його значенням є – 2. Протягом 2022-2024 рр. значення цього коефіцієнту дорівнює 1,05 і не піднімається до

критичного. Це вказує на те, що виробник кондитерської галузі спроможний вчасно розраховуватися відповідно до своїх сформованих боргових зобов'язань.

Коефіцієнт фінансового ризику вказує на співвідношення залучених й власних коштів підприємства кондитерської галузі, який має змогу більш детально оцінити фінансову стійкість. Його критичне значення – 0,5. Він просто інтерпретується і вказує, скільки одиниць залучених коштів підпадають на кожну одиницю власного капіталу такого виробника. Тож, на 1 гривню власного капіталу у 2022-2024 рр. припадає 5 копійок залучених коштів. Така динаміка значень показника вказує на відсутність залежності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Стабільний рівень фінансової стійкості та майже відсутній фінансовий ризик дозволяє уникати ситуації невчасної сплати коштів за авансований залучений капітал у діяльність.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу вказує на те, яка частка власного обігового капіталу виробника кондитерських виробів зосереджена в обігу, зокрема, у тій формі, що дозволяє вільно маневрувати коштами, а яка – капіталізована. Такий коефіцієнт повинен бути високим для забезпечення гнучкості у використанні коштів підприємства кондитерської галузі. Його значення вказує саме на ту частку коштів власного капіталу, яка є джерелом покриття поточних активів досліджуваного підприємства. За 2022–2024 рр. коефіцієнт маневреності власного капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» мав стійку тенденцію до зростання з 0,67 до 0,77.

Проаналізуємо інші коефіцієнти фінансової стійкості – групи покриття для підприємства кондитерської галузі.

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, чи використовуються підприємством довгострокові займи. Мова йде про фінансування оновлення основних засобів й інших капітальних вкладень. Він вказує на частку основних засобів й інших необоротних активів, яка профінансована шляхом коштів сторонніх інвесторів. Зростання його в динаміці вказує на зростання залежності суб'єкта підприємництва від зовнішніх інвесторів (кредиторів). Поряд з цим, капітальні вкладення за рахунок

довгострокових фінансових ресурсів вказує на дієву розроблену стратегію. Під час аналізу виявлено, ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» має значення цього коефіцієнту на рівні 0,01-0,04 протягом досліджуваного періоду, що вказує на незначне використання довгострокових вкладень у його діяльності.

Розрахунок коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів передбачає врахування безпосередньо довгострокових джерел фінансування. У своїй діяльності підприємство кондитерської галузі серед довгострокових зобов'язань і забезпечень має лише довгострокові забезпечення витрат персоналу, що мали зростання за аналізований період з 8 073,0 тис. грн. до 16 842,0 тис. грн. За 2022-2024 рр. коефіцієнт дорівнює 0,01 – у довгостроковій перспективі виробник кондитерських виробів не має залежності від кредиторів.

Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр. дорівнює 0,99, що вказує на фінансову незалежність, вдале поєднання власних та короткострокових позикових ресурсів у формуванні його сукупності фінансових ресурсів.

Вагомим показником фінансової стійкості в рамках забезпечення фінансової безпеки підприємства відзначається вид джерел фінансування матеріальних обігових коштів. Матеріальні обігові кошти представлені запасами, що зазначені у ІІ розділі активу балансу суб'єкта підприємництва.

Характеризуючи джерела формування матеріальних обігових коштів (запасів) застосовують кілька показників відповідно до видів джерел:

1. Показник власних обігових коштів має розрахунок як різниці між власними коштами підприємства й необіговими активами.

2. Показник власних обігових коштів й довгострокових залучених коштів накопичення запасів, тобто, функціонуючий капітал – сума власних обігових коштів й довгострокових фінансових ресурсів.

3. Величина основних джерел формування запасів – сума власних обігових коштів, довгостроково залучених коштів й короткострокових кредитів суб'єкта підприємництва [71-74].

Значення цих показників представимо для проведення аналізу у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз джерел фінансування запасів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Найменування показника	2022	2023	2024
1	2	3	4
Запаси	332 515,0	414 769,0	512 043,0
Власні обігові кошти	1 106 091,0	1 285 082,0	1 494 456,0
Власні обігові кошти і довгострокові джерела	1 114 164,0	1 297 936,0	1 511 298,0
Загальна величина основних джерел формування запасів	1 114 164,0	1 297 936,0	1 511 298,0

Вищезазначеним трьом показникам джерел формування запасів виробника кондитерських виробів мають відповідати три показники забезпеченості запасів джерелами формування:

1. Нестача (надлишок) власних обігових коштів, що є різницею між власними обіговими коштами й величиною запасів;

2. Нестача (надлишок) власних обігових коштів, довгострокових залучених коштів, що є різницею між власними обіговими коштами і довгостроковими залученими джерелами та вартістю запасів;

3. Нестача (надлишок) загальної величини основних джерел акумулювання запасів, що є різницею між всіма джерелами акумулювання запасів, а також їх величиною.

Здійснені розрахунки для підприємства кондитерської галузі представимо у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Загальна таблиця показників фінансової стійкості ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Назва	2022	2023	2024
Нестача (-) або надлишок (+)власних обігових коштів	773 576	870 313	982 413
Нестача(-) або надлишок(+) власних обігових коштів і довгострокових залучених коштів	781 649	883 167	999 255
Нестача(-) або надлишок (+)загальної величини основних джерел формування запасів	781 649	883 167	999 255

Згідно наведених розрахунків можна відзначити, що ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» має абсолютну фінансову стійкість протягом всього

досліджуваного періоду, що є добрим показником ведення бізнесу в умовах воєнного часу. Такий тип фінансової стійкості свідчить про те, що всі запаси підприємства кондитерської галузі покриваються власними обіговими коштами, тобто виробник кондитерських виробів не залежить від кредитних ресурсів.

У рамках проведених розрахунків оцінки рівня фінансової безпеки наведемо результати аналізу ділової активності підприємства кондитерської галузі. Ділова активність має трактування у широкому розумінні як суцільний спектр намагань управлінців, спрямованих на просування і реалізацію продукції, людської праці, капіталу та інше [75-77]. У вузькому розумінні ділову активність науковці трактують як виробничу (комерційну) діяльність підприємства.

Основні показники ділової активності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за досліджуваний період згруповані у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Показники для аналізу ділової активності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Показник	2022		2023	2024
	початок періоду	кінець періоду	кінець періоду	кінець періоду
Вартість майна підприємства	1608000,0	1731884,0	1857277,0	2064343,0
Середньорічна вартість майна підприємства		1669942,0	1794580,5	1960810,0
Чиста дебіторська заборгованість	341971,0	255097,0	235000,0	264907,0
Середньорічна вартість чистої дебіторської заборгованості		298534,0	245048,5	249953,5
Чиста кредиторська заборгованість	29090,0	32175,0	29783,0	34348,0
Середньорічна вартість чистої кредиторської заборгованості		30632,5	30979,0	32065,5
Вартість запасів	311532,0	332515,0	414769,0	512043,0
Середньорічна вартість запасів		322023,5	373642,0	463406,0
Основні засоби	269615,0	253369,0	220342,0	194799,0
Середньорічна вартість основних засобів		261492,0	236855,5	207570,5

Проведений аналіз показників ділової активності підприємства кондитерської галузі враховував розрахунок певних показників: середньорічна вартість майна, середньорічна вартість чистої дебіторської заборгованості й чистої кредиторської заборгованості, середньорічна вартість основних засобів й запасів підприємства.

З метою проведення розрахунків використана звітність ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» та методика розрахунку таких показників за додатком Б.

За допомогою коефіцієнту обернення активів (коефіцієнт трансформації) оцінено ефективність використання ресурсів не зважаючи на джерела залучення:

2022 рік – 1 772 223,0 / 1 669 942,0 = 1,06;

2023 рік – 2 366 798,0 / 1 794 580,5 = 1,32;

2024 рік – 2 500 411,0 / 1 960 810,0 = 1,28.

Коефіцієнт трансформації вказує на те, скільки разів проходить повний цикл виробництва продукції за період та обертання, що дає ефект прибутку, чи скільки грошових одиниць реалізованої продукції надає кожна одиниця активів. Цей показник буде підвищуватися тоді, коли підвищуватиметься зношуваність основних фондів. Для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» значення такого коефіцієнту коливається за досліджуваний період з 1,06 у 2022 р. до 1,32 у 2023 р. та до 1,28 у 2024 р.

Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості показує, скільки разів у середньому дебіторська заборгованість буде переходити у грошові кошти протягом періоду, зокрема, інкасується:

2022 рік – 1 772 223,0 / 298 534,0 = 5,94;

2023 рік – 2 366 798,0 / 245 048,5 = 9,66;

2024 рік – 2 500 411,0 / 249 953,5 = 10,00.

Показник тривалості обороту дебіторської заборгованості може бути використаний в аналізі обертання дебіторської заборгованості. Його ще називають час кредитування. Передбачимо при розрахунку, що кількість днів за період дорівнює 365.

Тож, час обернення дебіторської заборгованості за періоди буде таким:

2022 рік – 365 / 5,94 = 61,45 днів;

2023 рік – 365 / 9,66 = 37,78 днів;

2024 рік – 365 / 10,00 = 36,50 днів.

Слід вказати, що за 2022-2024 р. для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» час обертання зменшився з 61,45 днів до 36,50 днів, тобто майже у два рази.

Проведений аналіз дебіторської заборгованості дозволяє здійснювати пошук ефективних механізмів кредитування підприємства кондитерської галузі, передусім через термін погашення такої заборгованості. Також цей аналіз дозволяє виявити інформацію щодо надійності дебіторів.

Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості вказує, скільки оборотів потрібно виробнику кондитерських виробів для сплати наявної заборгованості. Дані за цим показником за аналізований період є наступними:

2022 рік – 1 525 513,0 / 30 632,5 = 49,80;

2023 рік – 2 023 765,0 / 30 979,0 = 65,33;

2024 рік – 2 110 870,0 / 32 065,5 = 65,83.

Вище наведені дані вказують, що зазначений коефіцієнт досліджуваного підприємства за 2022-2024 рр. мав зростання з 49,80 до 65,83.

Таке дослідження обертання кредиторської заборгованості доповнювався й розрахунком показника періоду обертання кредиторської заборгованості:

2022 рік – 365 / 49,80 = 7,33 дні;

2023 рік – 365 / 65,33 = 5,59 днів;

2024 рік – 365 / 65,83 = 5,54 дні.

Коефіцієнт обернення запасів показує скільки обертів за рік проходять запаси. Тобто такий вказує, скільки разів запаси виробника перенесли свою вартість на готові кондитерські вироби. Цей коефіцієнт обернення запасів для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 роки складає:

2022 рік – 1 525 513,0 / 322 023,5 = 4,74;

2023 рік – 2 023 765,0 / 373 642,0 = 5,42;

2024 рік – 2 110 870,0 / 463 406,0 = 4,56.

Тривалість обороту запасів для виробника кондитерських виробів вказує на періоду часу, протягом якого запаси перетворюються у реалізовані товари. Так показник вказує, як ефективно виробник використовує власні ресурси:

2022 рік – 365 / 4,74 = 77,00 днів;

2023 рік – 365 / 5,42 = 67,34 дні;

2024 рік – 365 / 4,56 = 80,04 днів.

Зростання у динаміці такого показника свідчить про поліпшення ефективності діяльності виробника кондитерських виробів. Проте, трапляються випадки коли обертання запасів вказують на негативні явища у його діяльності. Тобто, коли зростають обсяги реалізації шляхом реалізації товарів з мінімальною нормою прибутку чи взагалі без неї.

Визначимо час операційного циклу, який має змогу розрахувати кількість днів у середньому, потрібних для виробництва, реалізації та оплати продукції. Цей показник вказує, який час грошові кошти зв'язані у запаси та розраховується як сума часу обороту запасів та часу обороту дебіторської заборгованості. Нижче показані розрахунки такого показника за періодами:

2022 рік – 77,00 + 61,45 = 138,45 днів;

2023 рік – 67,34 + 37,78 = 105,12 дні;

2024 рік – 80,04 + 36,50 = 116,54 днів.

За результатами аналізу можна побачити, що цей показник скорочується за 2022-2024 рр. зі 138,45 днів до 116,54 днів, що свідчить про поліпшення діяльності підприємства кондитерської галузі.

Визначимо час обертання обігового капіталу. На відміну від часу обороту дебіторської заборгованості, яка має бути як можна менше, кожен виробник має інтерес у зростанні часу обертання кредиторської заборгованості. Тож, у процесі розрахунку цього показника використовується тривалість операційного циклу, при якому вираховується час обороту кредиторської заборгованості. Сформовані дані за показниками для виробника протягом аналізованого періоду є такими:

2022 рік – 138,45 - 7,33 = 131,12 днів;

2023 рік – 105,12 - 5,59 = 99,53 дні;

2024 рік – 116,54 - 5,54 = 111,00 днів.

Також доцільно розрахувати коефіцієнт обороту основних засобів (фондовіддачу). Дані за показниками для виробника за 2022-2024 рр. є такими:

2022 рік – 1 525 513,0 / 261 492,0 = 5,83;

2023 рік – 2 023 765,0 / 236 855,0 = 8,54;

2024 рік – 2 110 870,0 / 207 570,0 = 10,17.

Збільшення коефіцієнта фондовіддачі без урахування зростання обсягу реалізованих кондитерських виробів, може бути або за рахунок низької питомої ваги основних фондів, або за рахунок вищого технологічного рівня. За 2022-2024 рр. відзначено поступове зростання фондовіддачі з 5,83 до 10,17. Слід вказати на зростання чистого доходу від реалізації продукції виробника за аналізований період – з 1 772 223,0 тис. грн. до 2 500 411,0 тис. грн.

Результати розрахунків зазначених показників ділової активності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» представлено у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Узагальнююча таблиця коефіцієнтів ділової активності

Показник	2022	2023	2024	2024 до 2022
1	2	3	4	5=4-2
Коефіцієнт обернення активів (коефіцієнт трансформації)	1,06	1,32	1,28	0,22
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	5,94	9,66	10,0	4,06
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	61,45 днів	37,78 днів	36,50 днів	-24,95 днів
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	49,80	65,33	65,83	16,03
Період обертання кредиторської заборгованості	7,33 днів	5,59 днів	5,54 днів	-1,79 днів
Коефіцієнт обернення запасів	4,74	5,42	4,56	-0,18
Тривалість обороту запасів	77,00 днів	67,34 днів	80,04 днів	3,04 днів
Час операційного циклу	138,45 днів	105,12 днів	116,54 днів	-21,91 днів
Час обертання обігового капіталу	131,12 днів	99,53 днів	111,00 днів	-20,12 днів
Коефіцієнт обороту основних засобів (фондовіддача)	5,83	8,54	10,17	4,34

Результати розрахунків показників ділової активності підприємства в рамках оцінки забезпечення його фінансової безпеки свідчать про те, що виробник кондитерських виробів розвивається стабільно. При цьому, слід відмітити складні сучасні умови ведення бізнесу у воєнний час й професіоналізм управлінців підприємства кондитерської галузі, який дозволив підтримувати належний рівень фінансових ресурсів для забезпечення його розвитку.

Відзначимо позитивні моменти у отриманих значеннях певних показників ділової активності за аналізований період. Серед таких:

зростання коефіцієнту трансформації на 0,22, що вказує на ефективність використання майна;

збільшення коефіцієнту обертання дебіторської заборгованості на 4,06 зі скороченням періоду її інкасації з 61,45 до 36,50 днів свідчить про ефективну політику у виробництві й реалізації кондитерських виробів виробника;

скорочення періоду обертання кредиторської заборгованості з 7,33 до 5,54 днів вказує на пришвидшення розрахунків зі своїми кредиторами, наявності власних фінансових ресурсів для таких цілей;

зменшення тривалості операційного циклу з 138,45 днів до 116,54 днів;

збільшення коефіцієнту обороту основних засобів (фондовіддачі) на 4,34;

скорочення часу обертання обігового капіталу на 20,12 днів вказує на відсутність потреби у грошових коштах, необхідної для поточної діяльності виробника, що дозволяє йому використовувати у своїй практиці реалізацію кондитерських виробів без попередньої передплати контрагентів.

Отже, проведена оцінка рівня фінансової безпеки підприємства кондитерської галузі за системою показників дозволяє комплексно охарактеризувати його фінансовий стан та визначити основні напрями зміцнення економічної стійкості в умовах воєнного часу. Результати аналізу свідчать, що інтегроване використання показників фінансової стійкості, структури джерел фінансування запасів і ділової активності забезпечує об’єктивність висновків щодо здатності підприємства протистояти фінансовим ризикам і підтримувати належний рівень платоспроможності. Такий підхід є важливим інструментом прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення фінансової безпеки, ефективне використання ресурсів і забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах воєнних викликів та невизначеності економічного середовища.

Висновки до розділу 2

Підводячи підсумки другого розділу, зазначимо, що був проведений аналіз стану фінансової безпеки досліджуваного підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», яке є сучасним високотехнологічним підприємством кондитерської галузі, що спеціалізується на виробництві борошняних кондитерських виробів і входить до складу Корпорації «Бісквіт-Шоколад». Виробничі потужності підприємства, розташовані у м. Харків, функціонують в умовах підвищених ризиків та викликів, зумовлених воєнним станом в регіоні.

Результати дослідження формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки досліджуваного підприємства свідчать про їх зростання за 2021-2024 рр. Фінансові ресурси сформовані переважно за рахунок власного капіталу. Так, у структурі фінансових ресурсів на кінець 2024 р. власний капітал займає 95,4 %, довгострокові забезпечення – 0,8 %, поточні зобов'язання – 3,8 %. Питому вагу у складі власних фінансових ресурсів займає нерозподілений прибуток – 95,3 %, який за 2021-2024 р. мав зростання на 31,0 %.

Під час ідентифікації основних загроз та ризиків фінансовій безпеці підприємства у дослідженні виокремлено фінансові ризики поруч з макроекономічними, логістичними, ринковими та іншими ризиками. Адже дефіцит фінансових ресурсів, зокрема зниження рівня прибутковості, може стати стримувальним чинником його подальшого розвитку. Оцінку прибутку здійснено на базі розрахунку показників рентабельності, факторного аналізу прибутку з урахуванням індексу інфляції для уточнення отриманих результатів. Протягом досліджуваного періоду підприємство мало зростання прибутку, який у 2024 р. досяг обсягу 198 649,0 тис. грн. Встановлено, що на прибуток здійснюють вплив від`ємні потоки (витрати) і додатні потоки (доходи). Показники рентабельності мають позитивні значення, поступово зростають та відповідають нормативу. За 2022-2024 рр. Найбільший рівень рентабельності сформовано за такими показниками: валова рентабельність виробництва,

операційна рентабельність реалізованої продукції, валова рентабельність реалізованої продукції, рентабельність капіталу.

Проведено оцінку рівня фінансової безпеки підприємства кондитерської галузі на основі системи показників, яка охоплювала аналіз фінансової стійкості, структури джерел фінансування запасів і показників ділової активності. Отримані значення показників фінансової стійкості та ділової активності мають позитивну динаміку розвитку. Зокрема, відзначено зростання коефіцієнту трансформації до 1,28, коефіцієнту обертання дебіторської заборгованості до 10,0, коефіцієнту обороту основних засобів до 10,17, що свідчить про ефективність використання майна, наявність дієвої політики у виробництві й реалізації кондитерських виробів.

У своїй сукупності такий аналіз дозволив комплексно визначити загальний стан формування фінансових ресурсів підприємства кондитерської галузі та управління ними в рамках фінансової безпеки, а також виявити ключові загрози й чинники, що впливають на стабільність й ефективність його господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Формування моделі стратегічного управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства

В умовах воєнного стану, коли економічна ситуація в Україні характеризується підвищеним рівнем невизначеності, фінансовими ризиками та порушенням логістичних ланцюгів, особливого значення набуває формування ефективної системи управління фінансовою безпекою підприємств кондитерської галузі. Фінансова безпека виступає основою стабільності та життєздатності виробника, забезпечуючи його здатність протидіяти зовнішнім загрозам, зберігати платоспроможність і підтримувати безперервність виробничих процесів. В умовах воєнних викликів стратегічне управління фінансовою безпекою стає критично необхідним для збереження конкурентоспроможності, адаптації до нових ринкових реалій та ефективного використання фінансових ресурсів. Розроблення стратегічної моделі управління фінансовою безпекою дозволяє підприємствам кондитерської галузі системно поєднати аналітичні, організаційні та контрольні інструменти, спрямовані на мінімізацію ризиків, стабілізацію фінансового стану та забезпечення стійкого розвитку навіть у кризових умовах воєнного часу.

Рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства буде залежати від здатності менеджменту запобігти ймовірним загрозам та нейтралізувати шкідливі наслідки певних негативних складових оточуючого середовища. Саме, спроможність протидіяти наявним й ймовірним небезпекам і загрозам, що можуть призвести до фінансової шкоди підприємству, є основною умовою фінансової безпеки такого підприємства.

Існують різні підходи до формування дієвої системи управління фінансової безпеки суб'єкта підприємництва.

Так, загальну систему управління фінансовою безпекою можуть формувати такі підсистеми, як управління, контроль, планування, аналіз й інформаційне забезпечення [78, с. 165]. До складових елементів системи управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємництва можуть відносити мету, завдання, об'єктів та суб'єктів, принципи й функції [27, с. 124].

Серед етапів стратегічного управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємництва виокремлюють аналіз й оцінку рівня фінансової безпеки, а також дієвість управління нею; окреслення місії, цілей й завдань; стратегічне управління фінансовою безпекою; оцінку середовища (зовнішнього, внутрішнього); створення портфелю стратегій управління фінансовою безпекою; оцінювання стратегій та відбір оптимальної стратегії; реалізацію обраної такої стратегії й оцінку ефективності її реалізації [79, с. 82].

Роль фінансової безпеки в рамках системи економічної безпеки й діяльності підприємства трактують як формування захисту від фінансових й кредитних ризиків, зростання дієвості управління операційними ризиками, поліпшення інвестиційної стабільності, адаптацію до динамічних змін, підвищення капіталізації, протистояння загрозам й ризикам (зовнішнім, внутрішнім) [80, с. 292].

Отже, на основі опрацьованих попередніх досліджень для досліджуваного підприємства кондитерської галузі сформуємо модель стратегічного управління його фінансовою безпекою. Формування такої моделі для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» є складним багатокомпонентним процесом, що поєднує в собі аналітичні, організаційні й контрольні елементи. Метою такої моделі є забезпечення стійкого функціонування, платоспроможності, фінансової стабільності та здатності підприємства кондитерської галузі до розвитку навіть за умов зовнішніх загроз.

Така структурно-логічна модель стратегічного управління фінансовою безпекою для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» має формуватися на основі

системного підходу та включати наступні основні взаємопов'язані блоки: аналітичний блок, ідентифікацію загроз, вибір стратегії, організаційний механізм, систему контролю, коригування й розвиток (рис. 3.1). Кожен із цих блоків має виконувати окрему функцію в процесі стратегічного управління, але водночас забезпечувати взаємозв'язок й безперервність управлінського циклу.

Рис. 3.1 Структурно-логічна модель стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

Аналітичний блок є вихідною точкою цієї моделі, адже саме на цьому етапі здійснюється глибока оцінка фінансового стану підприємства, визначення рівня його стійкості та виявлення основних проблем. Основними завданнями аналітичного етапу є: аналіз динаміки ключових фінансових показників (прибутковість, ліквідність, рентабельність, платоспроможність); оцінка структури капіталу та співвідношення власних і позикових коштів; виявлення внутрішніх резервів для оптимізації фінансових потоків; моніторинг макроекономічних й галузевих чинників, які мають вплив на діяльність

підприємства кондитерської галузі в умовах війни (вартість енергоносіїв, зміни податкового законодавства, коливання попиту та інше). Відповідно отриманим результатам формується інформаційна база щодо прийняття стратегічних рішень у подальших етапах управління.

Блок ідентифікації загроз та оцінки ризиків передбачає визначення, класифікацію й оцінку фінансових ризиків, які можуть здійснити вплив на стабільність функціонування досліджуваного підприємства. Для підприємства кондитерської галузі до таких основних загроз можна віднести коливання цін на сировину (цукор, какао, борошно) й енергоносії, перебої з їх постачанням; ризики зменшення попиту через зниження доходів населення; перебої у постачанні через воєнні дії; валютні коливання й нестабільність фінансових ринків; втрати активів у зоні ризику; кадрові проблеми тощо. Важливим інструментом при цьому є матриця ризиків, яка дозволить оцінити ймовірність настання кожної загрози та ступінь її впливу на фінансові результати підприємства. Результатом етапу є пріоритизація ризиків і визначення ключових напрямів захисту фінансової безпеки. Так, сформовано матрицю ризиків в рамках стратегічного управління фінансовою безпекою ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», оцінка ризиків згідно до якої проводиться за критеріями ймовірності виникнення та рівнем впливу, відповідно до чого визначаються пріоритети управління (рис. 3.2).

Блок вибору стратегії управління фінансовою безпекою передбачає визначення стратегічних цілей, принципів та методів забезпечення стабільності. Для Харківської бісквітної фабрики актуальними є такі стратегічні напрями:

стратегія стабілізації, яка обумовлює відновлення платоспроможності, контроль витрат, управління борговими зобов’язаннями;

стратегія розвитку, яка передбачає пошук інвестицій, розширення ринків збуту, інноваційний розвиток.

адаптаційна стратегія, яка зосереджена на оперативному пристосуванні до умов воєнного часу, використанні внутрішніх резервів, цифровізації продажів.

Матриця ризиків в рамках стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства кондитерської галузі

Назва ризику	Категорія ризику	Ймовірність (Низька / Середня / Висока)	Вплив (Низький / Середній / Високий)	Рівень ризику*	Заходи з мінімізації / управління
Перебої з постачанням сировини (борошно, цукор, какао, пакувальні матеріали) через воєнні дії або логістичні проблеми.	Операційний / зовнішній	Висока	Високий	Критичний	Диверсифікація постачальників; створення запасів; налагодження альтернативних маршрутів; укладання довгострокових контрактів із форс-мажорними умовами.
Коливання цін на основні складники і енергоносії (газ, електроенергія).	Економічний / ринковий	Висока	Середній-Високий	Високий	Переговори про фіксовані ціни; використання хеджування; енергоефективні технології; зменшення залежності від нестабільних ресурсів.
Зниження попиту через економічну кризу, інфляцію, зниження доходів населення	Ринковий / макроекономічний	Середня-Висока	Середній	Високий	Адаптація продуктового ряду (дешевші лінії); маркетингові акції; розширення каналів збуту; експансія за межі регіону або на експорт.
Знищення або пошкодження активів, виробничих потужностей через бойові дії чи інфраструктурні удари	Фізичний / зовнішній	Середня	Високий	Високий	Страхування активів; евакуаційні плани; збереження резервних виробничих майданчиків; розташування критичних підсистем у менш ризикованих зонах.
Проблеми з робочою силою: мобілізація працівників, переселення, безпека, недоступність.	Соціальний / зовнішній	Середня	Середній-Високий	Високий	Гнучке планування персоналу; підготовка резервів; навчання; створення умов безпеки; застосування віддаленої роботи, де можливо.
Валютні ризики – зміни курсу долара/євро, імпортна сировина, валютні платежі.	Фінансовий / економічний	Висока	Середній	Середньо-Високий	Хеджування; контрактування в національній валюті; моніторинг валютного ринку; розробка сценаріїв «песимістичного» та «оптимістичного» бюджету.
Проблеми із фінансуванням (обмежений доступ до кредитів, підвищені ставки, ліквідність).	Фінансовий / внутрішній + зовнішній	Середня	Високий	Високий	Пошук альтернативних джерел фінансування; укладення партнерств; збереження резервів готівки; оптимізація витрат.
Відсутність або слабка система внутрішнього контролю і ризик шахрайства, неплатежів чи зловживань в умовах слабкого нагляду.	Операційний / внутрішній	Середня	Середній	Середній	Впровадження внутрішнього аудиту; чітка регламентація процедур; контроль контрагентів; менеджменту ризиків; системи звітності.
Регуляторні та правові ризики: зміни законодавства, санкції, податкова нестабільність.	Правовий / зовнішній	Середня	Середній-Високий	Високий	Моніторинг змін нормативної бази; юридичне забезпечення угод; податкове планування; консультування з фахівцями.
Збої в логістиці / транспортуванні готової продукції через пошкоджені дороги, блокування, санкції або відключення енергії.	Логістичний / зовнішній	Висока	Середній	Високий	Резервні маршрути; страховка; співпраця з логістичними компаніями, що мають досвід в умовах конфлікту; здійснення доставок із буферними запасами готової продукції.
Репутаційні ризики – негативний імідж через перебої з постачанням, якість продукції, проблеми із екологією або дотриманням санітарних норм.	Соціально-іміджевий / зовнішній	Середня	Середній	Середній	Підтримка стандартів якості; прозорість комунікації з клієнтами; соціальна відповідальність; захист екології; контроль якості; системи зворотного зв'язку.
Кіберризики і інформаційна безпека – порушення систем, витік даних, шкідливе програмне забезпечення.	Технологічний / внутрішній	Низька-Середня	Середній	Середній	Інвестування в кібербезпеку; навчання персоналу; резервні копії; політики доступу та захисту інформації.

*Рівень ризику слід оцінювати як комбінацію ймовірності та впливу, що має таку шкалу оцінювання: низький, середній, високий, критичний.

Рис. 3.2 Матриця ризиків в рамках стратегічного управління фінансовою безпекою ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»

стратегія фінансової стійкості, яка передбачає формування резервів, балансування джерел фінансування.

стратегія диверсифікації, яка зосереджена на розвитку нових продуктів і каналів постачання.

інноваційно-інвестиційна стратегія, яка обумовлює модернізацію виробництва, енергоефективність.

стратегія ризик-менеджменту, яка зосереджена на управлінні ризиками, страхуванні, антикризових сценаріях.

кооперaційна стратегія, яка передбачає партнерство з іншими підприємствами, кластери, спільні проєкти.

соціально-репутаційна стратегія, яка обумовлює підтримання довіри споживачів і персоналу, соціальну відповідальність.

Критеріями вибору відповідної стратегії є рівень фінансової стійкості підприємства, його ресурсний потенціал та зовнішні ринкові умови. Найефективнішим для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» є комбінований стратегічний підхід, який поєднує стратегію розвитку з адаптаційною, ризик-менеджментною та інноваційно-інвестиційною стратегіями.

Блок організаційного механізму реалізації обраної стратегії для досліджуваного підприємства включає комплекс управлінських рішень і процедур, спрямованих на координацію дій усіх підрозділів підприємства. До основних елементів такого механізму слід віднести наступні: формування фінансово-аналітичного підрозділу або робочої групи з безпеки; визначення відповідальних осіб за управління ризиками; удосконалення внутрішніх регламентів і процедур контролю; впровадження інформаційно-аналітичних систем для моніторингу фінансових показників у реальному часі. Отже, ефективний організаційний механізм має забезпечити злагодженість дій усіх учасників управлінського процесу й підвищити оперативність реагування на фінансові загрози.

Блок системи контролю та оцінювання ефективності передбачає постійний моніторинг результатів реалізації стратегії фінансової безпеки. Основна мета

зводиться до своєчасного виявлення відхилень від запланованих показників і внесення коригувань у фінансову політику. До основних інструментів контролю слід віднести систему ключових фінансових показників (Key Performance Indicators); аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності; регулярний аудит та внутрішню звітність. Такий моніторинг дає можливість не лише фіксувати поточний стан фінансової безпеки, а й прогнозувати можливі зміни у зовнішньому середовищі.

Блок коригування та розвитку є заключним етапом моделі, який передбачає коригування стратегічних рішень залежно від результатів контролю та змін зовнішнього середовища. У період воєнних дій це набуває особливого значення, адже ситуація на ринку, у логістиці та фінансовій системі може змінюватися щоденно.

Основні напрями коригування повинні враховувати: перегляд фінансової політики підприємства; оновлення карти ризиків; коригування цілей, завдань та інструментів; оновлення стратегії ризик-менеджменту; удосконалення структури капіталу; формування нових резервів і диверсифікація джерел фінансування; розробку програм подальшого розвитку підприємства після завершення воєнного стану.

Безперервне вдосконалення моделі забезпечує гнучкість і стійкість підприємства до викликів середовища, зокрема у воєнний час.

Таким чином, структурно-логічна модель стратегічного управління фінансовою безпекою виробника кондитерської галузі виступає комплексним інструментом, що дозволяє системно координувати дії підприємства, підвищувати його фінансову стабільність і забезпечувати адаптивність до зовнішніх викликів. Її впровадження є важливою умовою збереження конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств у кризових умовах.

Доцільно зосередити увагу на виборі стратегії фінансової безпеки підприємства кондитерської галузі, яка має оцінюватися на основі співвідношення управлінських рішень, які дозволять досягти цільових векторів відповідно стратегічним управлінським рішенням й синергетичного ефекту.

Сучасні реалії функціонування ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у воєнний час і вірогідність настання форс-мажорних ситуацій у бізнес-процесах потребують розроблення стратегії управління фінансовою безпекою, спрямованої на поліпшення ефективності управління фінансовими ресурсами.

Це передбачає дотримання вимог з раціоналізації обороту обігових коштів і оптимізації структури джерел їх фінансування, накопичення ресурсів для оновлення основних засобів і ефективності їх використання, впровадження ефективних методів збільшення обсягів активів для втілення напрямів розвитку з виробництва кондитерської продукції, формування рівня самофінансування діяльності шляхом акумулювання прибутку, поліпшення податкових платежів, ведення ефективної амортизаційної політики, залучення кредитних ресурсів на більш привабливіших умовах й формах їх отримання відповідно до потреб.

Припустимо, що механізмом стратегічного управління фінансовою безпекою буде система заходів, спрямована на підтримку фінансової рівноваги підприємства кондитерської галузі у довгостроковій перспективі. Тож, механізм має використовувати модель стійкого економічного розвитку підприємства кондитерської галузі, яка містить у собі параметри фінансової стратегії розвитку.

Формування цієї моделі стійкого економічного розвитку може відбуватися на варіативності математичних варіантів, які будуть враховувати базові показники фінансової стратегії досліджуваного виробника. Підбір таких варіантів буде здійснено протягом фінансового аналізу. Такі базові показники містять в собі кількісний та функціональний взаємозв’язок, де результати розрахунку базового показника можливого (реального) темпу зростання обсягу реалізації кондитерських виробів (операційної діяльності) для підприємства кондитерської галузі будуть незмінними (константою) [81, 82].

Таким чином, дієве управління фінансовою безпекою має ґрунтуватися на моделі стійкого економічного розвитку для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» та мати такий вигляд:

$$\Delta ОР = ЧП * ККП * А * КОа / ОР * СК, \quad (3.1)$$

де ΔОР – є можливим темпом зростання обсягу реалізації кондитерської продукції, який не руйнує фінансову рівновагу виробника кондитерської галузі;

ЧП – є сумою чистого прибутку підприємства кондитерської галузі;

ККП – є коефіцієнтом капіталізації чистого прибутку підприємства кондитерської галузі;

А – є вартістю активів підприємства кондитерської галузі;

КОа – є коефіцієнтом оборотності активів підприємства кондитерської галузі;

ОР – є обсягом реалізації кондитерської продукції підприємства кондитерської галузі;

СК – є сумою власного капіталу підприємства кондитерської галузі.

Для економічної інтерпретації такої моделі для досліджуваного виробника кондитерських виробів наведемо її за допомогою певних складових.

Тобто модель стійкого економічного розвитку досліджуваного підприємства кондитерської галузі отримає наступний вигляд:

$$\Delta ОР = ЧП/ОР * ККП * А/СК * КОа, \quad (3.2)$$

де ЧП/ОР – є коефіцієнтом рентабельності реалізації кондитерської продукції підприємства кондитерської галузі;

А/СК – є коефіцієнтом левериджу активів підприємства кондитерської галузі.

З представленої моделі можна побачити, що можливий темп зростання обсягу реалізації кондитерської продукції, який не порушує фінансову рівновагу, є добутком відповідних чотирьох коефіцієнтів, сформованих за умов рівноважного стану на попередньому етапі підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства кондитерської галузі:

1) коефіцієнта рентабельності реалізації кондитерської продукції;

2) коефіцієнта капіталізації чистого прибутку підприємства кондитерської галузі;

3) коефіцієнта левериджу активів (він вказує на рівень застосування «фінансового важеля», відповідно до якого власний капітал підприємства

кондитерської галузі формує активи, які використовуються під час проведення його господарської діяльності);

4) коефіцієнта оборотності активів підприємства кондитерської галузі.

Якщо незмінність базових параметрів фінансової стратегії підприємства кондитерської галузі буде виконуватися у наступному періоді, розрахунковий показник має складати оптимальне значення можливого зростання обсягу реалізації кондитерської продукції.

Будь-яке відхилення від оптимального значення буде або вимагати додаткового акумулювання фінансових ресурсів (як правило, порушуючи при цьому фінансову рівновагу), або генерувати додаткові обсяги таких ресурсів, не забезпечуючи їх дієвого використання в операційному процесі підприємства кондитерської галузі.

Якщо за умови кон'юнктури ринку кондитерської продукції виробник не може вийти на запланований темп зростання обсягу реалізації кондитерської продукції, або, навпаки, може значно його перевищити, то у цьому разі, для забезпечення нового рівня фінансової рівноваги підприємства до параметрів його фінансової стратегії повинні бути внесені корективи (тобто, змінені значення окремих базових фінансових показників).

У такому випадку модель стійкого економічного розвитку слугує регулятором оптимальних темпів розвитку обсягу операційної діяльності (приросту обсягу реалізації кондитерської продукції) або протилежним її варіантом – регулятором основних параметрів фінансового розвитку підприємства кондитерської галузі (які окреслюються системою вказаних вище коефіцієнтів).

Така модель дозволяє закріпити досягнуте на попередньому етапі поліпшення управління фінансовими ресурсами підприємством кондитерської галузі фінансову рівновагу у довгостроковій перспективі економічного розвитку.

Варіантність управлінських рішень, які повинні забезпечити фінансову рівновагу підприємства кондитерської галузі на базі застосування моделі стійкого економічного розвитку [60, 66, 68, 83, 84], представимо у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Формування варіантів управлінських рішень, які забезпечують різний темп приросту обсягу реалізації кондитерської продукції на базі моделі стійкого економічного розвитку підприємства кондитерської галузі

Показник	Базовий (незмінний) варіант 2024 р.	Варіанти зміни фінансової стратегії			
		Зміна дивіден-дної політики	Зміна політики участі найманих працівників у прибутку	Зміна структури капіталу (коефіцієнту левериджу активів)	Зміна структури активів (коефіцієнту оборотност і активів)
1. Вихідні показники розвитку					
1. Сума чистого прибутку	198 649,0	198 649,0	198 649,0	198 649,0	198 649,0
2. Сума дивідендних виплат	1 711,2	900,0	1 711,2	1 711,2	1 711,2
3. Обсяг участі найманих працівників у прибутку	1 213,6	1 213,6	4 000,0	1 213,6	1 213,6
4. Сума капіталізованого прибутку	195 724,2	196 535,4	192 937,8	195 724,2	195 724,2
5. Обсяг реалізації кондитерської продукції	2 500 411,0	2 500 411,0	2 500 411,0	2 500 411,0	2 500 411,0
6. Вартість активів	2 064 343,0	2 064 343,0	2 064 343,0	2 064 343,0	2 264 343,0
у т.ч. необоротних	474 548,0	474 548,0	474 548,0	474 548,0	554 548,0
7. Сума власного капіталу	1 969 004,0	1 969 004,0	1 969 004,0	1 032 171,5	2 069 004,0
8. Сума залученого капіталу	95 339,0	95 339,0	95 339,0	1 032 171,5	195 339,0
2. Розрахункові коефіцієнти моделі					
1. Коефіцієнт рентабельності реалізованої кондитерської продукції	0,079	0,079	0,079	0,079	0,079
2. Коефіцієнт капіталізації чистого прибутку	0,985	0,989	0,971	0,985	0,985
3. Коефіцієнт левериджу активів	1,048	1,048	1,048	2,000	1,094
4. Коефіцієнт оборотності активів	1,211	1,211	1,211	1,211	1,104
3. Результати розрахунку коефіцієнти моделі					
1. Темп приросту, %	9,940	9,981	9,799	18,962	9,460
2. Коефіцієнт еластичності темпу приросту кондитерської продукції від коефіцієнта рентабельності	1,251	1,256	1,233	2,387	1,191

Базовим незмінним варіантом для виробника кондитерської продукції вважаються отримані результати господарської (у т.ч. фінансової) діяльності 2024 р. Більшу частину прибутку підприємство спрямовує на фінансування приросту активів. Про це свідчить коефіцієнт капіталізації, значення якого дорівнює 0,985 од. Сума дивідендних виплат складає 1 711,2 тис. грн., участь найманих працівників у прибутку дорівнює 1 213,6 тис. грн., де відрахування від фонду оплати праці відзначено на рівні 0,5 %. За коефіцієнтом рентабельності реалізованої кондитерської продукції отримано достатнє значення, яке дорівнює 0,079. Значення коефіцієнту оборотності активів складає 1,211 у 2024 р. Коефіцієнт левериджу активів сформовано на рівні 1,048, що свідчить про домінуюче використання власних фінансових ресурсів у діяльності виробника.

Темп приросту обсягу реалізації кондитерської продукції за 2024 р. було розраховано таким чином:

$$\Delta OP=(198\,649{,}0 / 2\,500\,411{,}0)*0{,}985*(2\,064\,343{,}0 / 1\,969\,004{,}0)*1{,}211=9{,}94\ \%$$

Коефіцієнт еластичності темпу приросту кондитерської продукції від коефіцієнту рентабельності відзначено на рівні 1,251.

Під час розроблення фінансової стратегії ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» були сформовані чотири варіанти управлінських рішень, які обумовлять різний темп приросту обсягу реалізації кондитерської продукції:

- зміна дивідендної політики;
- зміна політики участі найманих працівників у формуванні прибутку;
- зміна структури фінансових ресурсів (коефіцієнту левериджу активів);
- зміна структури активів (коефіцієнту оборотності активів).

Найбільший темп приросту досліджуваний виробник кондитерської продукції отримав при зміні структури капіталу (фінансових ресурсів), який зазначено на рівні 18,962 %. Така зміна структури капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» характеризується розподілом суми власного і залученого капіталу у співвідношенні 50:50. Цей варіант управлінського рішення сформував темп приросту на 9,022 % більше, ніж отримане значення у базовому 2024 р. При цьому, значення коефіцієнту левериджу активів стало критичним, рівним 2,0.

Тож, використання позикового капіталу у діяльності виробника кондитерської галузі більш, ніж 50 % у структурі фінансових ресурсів стане для нього загрозою.

Зміна дивідендної політики також призведе до більшого зростання темпу приросту у порівнянні з іншими варіантами управлінських рішень, за винятком вище зазначеного. Отримане значення темпу приросту при цьому дорівнює 9,981. Таке значення досягається при виплаті дивідендів у половину менше, ніж заявлена сума за 2024 р., зокрема – при зменшенні суми дивідендних виплат з 1 711,2 тис. грн. до 900 тис. грн. В цьому випадку значення коефіцієнту левериджу активів є незмінним до базового періоду й дорівнює 1,048. Поряд з цим, коефіцієнт капіталізації чистого прибутку є рівним 0,989 од., що є більшим значенням у порівнянні з іншими запропонованими варіантами змін фінансової стратегії й фактичних даних за 2024 р.

Результати наведених розрахунків вказують – змінюючи параметри фінансової стратегії ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», можна певним чином змінювати оптимальний темп приросту обсягу реалізації кондитерської продукції, зберігаючи у цьому випадку досягнуту фінансову рівновагу. Максимальний період безкризового розвитку під час досягнутого рівноважного фінансового стану виробника обумовлюється періодом відповідності темпів приросту обсягу реалізації кондитерської продукції їх значенням, розрахованим за моделлю стійкого економічного розвитку. Відхилення від розрахункових значень показника призведе до втрати виробником стану фінансової рівноваги.

Тож, стійкий економічний розвиток підприємства обумовлюється такими основними параметрами його розвитку в рамках фінансової безпеки:

- коефіцієнтом рентабельності реалізації кондитерської продукції;

- політикою розподілу прибутку (що характеризується коефіцієнтом капіталізації чистого прибутку);

- політикою формування структури фінансових ресурсів (характеризується коефіцієнтом фінансового левериджу) або політикою фінансування активів (характеризується коефіцієнтом левериджу активів);

- політикою формування складу активів (характеризується коефіцієнтом оборотності активів).

Надаючи зміни будь-яким вище зазначеним параметрам фінансової стратегії ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», можна отримати прийнятні темпи його економічного розвитку в умовах фінансової рівноваги, що є важливим для забезпечення фінансової безпеки такого підприємства. Окреслені параметри моделі стійкого економічного розвитку спроможні нести зміни у часі. Тому, з метою забезпечення фінансової рівноваги досліджуваного виробника кондитерської галузі, показники мають час від часу коригуватися з врахуванням внутрішніх умов й характеристик процесу розвитку, зміни кон'юнктури фінансового й товарного ринків, інших чинників оточуючого середовища. Критеріями фінансової стабілізації доцільно рахувати досягнення випереджаючих темпів стійкого економічного розвитку виробника й адекватне зростання його ринкової вартості у стратегічній перспективі.

Отже, розроблена модель стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства кондитерської галузі, сформована матриця ризиків в рамках цього дослідження, а також представлені варіанти альтернативних рішень на основі моделі стійкого економічного розвитку, вказують на існуючий широкий діапазон можливостей фінансової стабілізації подальшого розвитку такого підприємства за рахунок використання внутрішніх механізмів. Впровадження ефективного механізму фінансової безпеки дозволяє виробнику кондитерської продукції завчасно реагувати на зміни ринку, оптимізувати структуру фінансових ресурсів й забезпечити його стійке зростання у довгостроковій перспективі.

3.2 Розробка комплексу оптимізаційних заходів з управління фінансовою безпекою підприємства

Воєнний стан істотно вплинув на фінансову стабільність підприємств кондитерської галузі, посиливши потребу в ефективному управлінні їх фінансовими ресурсами. Постійні зміни ринкової кон’юнктури, перебої у

виробничо-збутових процесах та підвищений рівень ризиків вимагають впровадження системного підходу до забезпечення фінансової безпеки. У таких умовах особливої ваги набуває формування комплексу оптимізаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня фінансової безпеки шляхом раціоналізації структури капіталу. Оптимальне поєднання власних і залучених фінансових ресурсів дозволяє не лише знизити ризики втрати платоспроможності, але й створити фінансовий резерв стійкості до кризових явищ, характерних для умов воєнного часу.

Оптимальна структура капіталу виробника кондитерської галузі розглядається як співвідношення використаних власних й позикових ресурсів, де утворюється найбільш ефективна пропорційність під час його діяльності між коефіцієнтом рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості, зокрема, максимізується ринкова вартість такого виробника.

Такий процес оптимізації структури капіталу підприємства кондитерської галузі буде нерозривно пов'язаний з виявленням специфіки використання як власних, так і залучених ресурсів.

Використовуючи лише власний капітал, виробник кондитерської продукції буде володіти найбільшою фінансовою стійкістю (коефіцієнт автономії буде дорівнювати одиниці). Поряд з цим, буде спостерігатися стримання темпів розвитку виробника у зв’язку з неспроможністю формування необхідного додаткового обсягу активів й відсутністю використання фінансових можливостей приросту прибутку на вкладений капітал.

При використанні залучених фінансових ресурсів, підприємство кондитерської галузі буде мати більший фінансовий потенціал розвитку (шляхом утворення додаткового обсягу активів), а також можливості приросту фінансової рентабельності при більшій генерації фінансового ризику та ймовірності банкрутства.

У науковій літературі виокремлюють три основні методи оптимізації структури капіталу (фінансових ресурсів):

оптимізація структури капіталу відповідно критерію максимізації рівня фінансової рентабельності (рентабельності власного капіталу);

оптимізація структури капіталу відповідно критерію мінімізації його вартості;

оптимізація структури капіталу відповідно критерію мінімізації рівня фінансового ризику [85, с. 33].

Наведені вище методи дозволяють сформувати шляхи оптимізації структури капіталу для виробника кондитерської продукції ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Проведемо розрахунки для досліджуваного підприємства з оптимізації структури капіталу відповідно критерію максимізації рентабельності власного капіталу (фінансової рентабельності).

Рентабельність власного капіталу виробника кондитерської продукції можна підвищити за рахунок фінансового важеля, зокрема, збільшити у структурі капіталу залучені кошти.

Фінансовий важіль дозволяє підвищити рентабельності власного капіталу (передбачено поліпшення ефективності його застосування) шляхом залучення позикових коштів виробника кондитерських виробів. Тобто, шляхом залучення позикових ресурсів, можна досягти акумулювання додаткового прибутку на власний капітал. Аналогічно операційному важелю фінансовий важіль виробника мультиплікує позитивний (негативний) ефект, який отримується за рахунок певного значення його диференціалу.

Ефект фінансового важеля можна обґрунтувати різною рентабельністю на власний капітал (інвестований капітал) від рентабельності за кредитні ресурси. При умові меншої рентабельності кредитних ресурсів за рентабельність інвестованого капіталу вступає у дію фінансовий левередж.

Ефект фінансового левериджу розраховується за наступною формулою:

$$ЕФВ=ІК((1-К_{оп})-СП)ПК/ВК \quad (3.3)$$

де, ІК – трактується як ставка дохідності на інвестований капітал до оподаткування виробника кондитерської продукції;

Коп – трактується як коефіцієнт оподаткування прибутку виробника кондитерської продукції;

СП – трактується як ставка кредитного відсотку такого виробника;

ПК – трактується як величина позикового капіталу виробника;

ВК – трактується як величина власного капіталу такого виробника.

Ефект фінансового важеля дає відповідь – на скільки відсотків зросте рентабельність власного капіталу, якщо буде здійснене залучення позикових коштів в оборот виробника кондитерських виробів.

Серед додаткових параметрів, що здійснюють вплив на ефект фінансового левериджу слід окреслити такі: інфляцію, включення розрахунків за кредит до витрат виробника кондитерських виробів.

У період інфляційних коливань, коли борги і відсотки за ними не індексуються, ефект фінансового левериджу і рентабельність власного капіталу зростають у зв’язку з тим, що обслуговування боргу і сам борг покриваються знеціненими коштами.

Якщо при розрахунку фінансового важеля розрахунки за кредитом списувати на витрати, то тим самим знизиться сума оподатковуваного прибутку. А отже, і зросте чистий прибуток, що призведе до збільшення рентабельності власного капіталу і, відповідно, фінансового левериджу.

При отриманому негативному значенні диференціалу приріст коефіцієнту фінансового левериджу повинен призвести до ще більшого темпу зниження коефіцієнту рентабельності власного капіталу виробника. Передусім, це може відбутися під час послаблення кон’юнктури фінансового ринку (як варіант, скорочення там обсягу пропозиції вільних ресурсів), вартість позикових коштів може різко підвищитися, перевищивши рівень валового прибутку, згенерованого активами виробника кондитерської продукції.

До того ж, скорочення фінансової стабільності виробника кондитерських виробів під час підвищення частки позикового капіталу призводить до зростання

ризику банкрутства, що змушує кредиторів збільшувати рівень ставки відсотка за кредит із включенням в неї премії за додатковий фінансовий ризик. При певному рівні окресленого ризику, диференціал фінансового левериджу може бути зведений до нулю й навіть мати негативне значення.

Аналогічно, у період погіршення кон'юнктури товарного ринку буде скорочення обсягів реалізації кондитерської продукції і, як слідство, обсяг валового прибутку виробника від операційної діяльності. При цьому, негативне значення диференціалу фінансового левериджу може формуватися навіть при ставки відсотка за кредит, рівній константі, шляхом зниження коефіцієнта рентабельності.

Отримання негативного значення за кожною з перелічених вище причин призводить до скорочення коефіцієнту рентабельності власного капіталу підприємства кондитерської галузі.

Тож, значення механізму впливу фінансового важеля на рівень прибутковості власного капіталу й рівень фінансового ризику, й також фінансової стабільності, дає можливостей цілеспрямовано управляти і вартістю, і структурою капіталу виробника кондитерської продукції.

Для забезпечення аналізу впливу фінансового левериджу на рентабельність власного капіталу виробника маємо сформувати певні дані.

Серед таких показників слід виділити загальну рентабельність інвестованого капіталу, яку розрахуємо за такою формулою:

$$\text{Інвестований капітал} = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Інвестований капітал (капітал підприємства)}} \qquad (3.4)$$

Базові показники щодо аналізу впливу фінансового важеля на рентабельність власного капіталу виробника кондитерських виробів показано у табл. 3.2.

Так, за результатами аналізу за досліджуваний період відзначено зростання рентабельності інвестованого капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» з 0,088 до 0,116. Коефіцієнт оподаткування прибутку підприємства кондитерської галузі у 2022 р. дорівнював 0,20, у 2023-2024 рр. виявлено зниження до – 0,17.

Таблиця 3.2

Основні показники розрахунку впливу фінансового важеля на рентабельність ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

№	Найменування показника	Роки		
		2022	2023	2024
1	Інвестований капітал, Ік	0,088	0,101	0,116
2	Коефіцієнт оподаткування прибутку, Коп	0,20	0,17	0,17
3	Ставка кредитного відсотка, СП	0,05	0,05	0,05

Ставка кредитного відсотка виробника кондитерської галузі за 2022-2024 рр. зайняла позицію на рівні 5 %.

Також проведено розрахунок ефекту фінансового важеля за 2022-2024 рр. для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

За 2022 р. ефект фінансового важеля досліджуваного виробника кондитерської галузі склав:

0,088*((1-0,2)-0,05)*79114/1652770 = 0,0032.

За 2023 р. ефект фінансового важеля досліджуваного виробника кондитерської галузі склав:

0,101*((1-0,17)-0,05)*85211/1772066 = 0,0038.

За 2024 р. ефект фінансового важеля досліджуваного виробника кондитерської галузі склав:

0,116*((1-0,17)-0,05)*95339/1969004 = 0,0044.

Отримані результати проведених розрахунків для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» сформовано у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Ефект фінансового важеля ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2024 до 2022
1	2	3	4	5=3-2	6=4-3	7=4-2
Ефект фінансового важеля	0,0032	0,0038	0,0044	0,0006	0,0006	0,0012

За проведеними розрахунками можна побачити, що ефект фінансового важеля є позитивним за 2022-2024 рр. у діяльності виробника кондитерської продукції. Такий показник вказує на те, що у разі залучення позикових коштів у розмірі 1 %, рентабельність власного капіталу зросте на 0,32 % у 2022 р., на 0,38 % у 2023 р. та на 0,44 % у 2024 р. Слід звернути увагу, якщо під час розрахунку ефекту фінансового важеля враховувати індекс інфляції , його ефект буде значно більшим.

Зобразимо графічно динаміку показника ефекту фінансового важеля виробника кондитерської продукції на рис. 3.3.

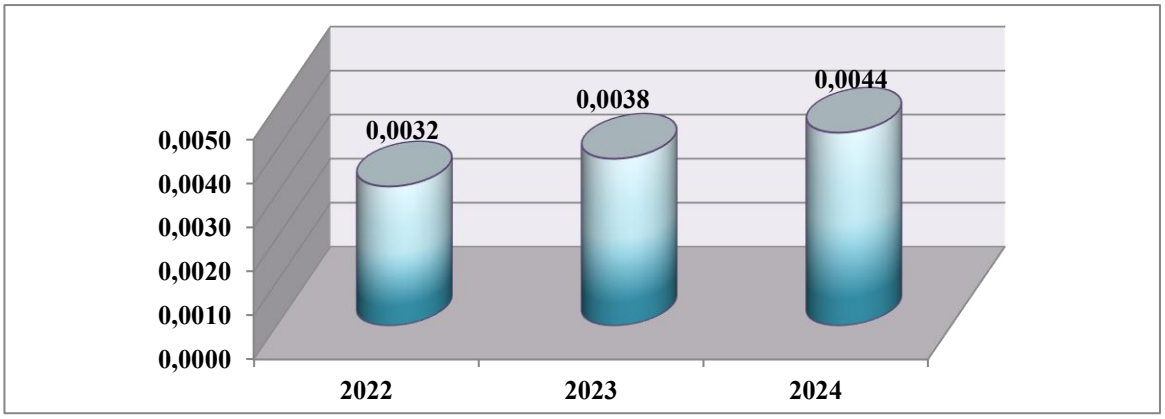

Рис. 3.3 Оцінка ефекту фінансового важеля у діяльності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Здійснимо розрахунки для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» відносно оптимізації структури капіталу відповідно критерію мінімізації його вартості.

Такий процес оптимізації ґрунтується на попередній оцінці вартості власних та залучених фінансових ресурсів при різних умовах їх акумулювання та проведенні багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу.

Вартість капіталу виступає необхідною ставкою дохідності для власників (засновників) капіталу. Середньозважена вартість капіталу рахується як сума вартостей капіталу помножених на їх частку в структурі капіталу [83, 85, 86].

$$WACC=W1*c1+W2*c2+…..+Wn*cn, \quad (3.5)$$

де W – позначається як частка елементу капіталу у структурі ресурсів;

с – позначається як вартість кожного елементу капіталу залученого у діяльність виробника кондитерської галузі.

Вартість залученого капіталу буде відповідати ставці кредитного відсотка, яка обумовлюється договором кредитування суб'єкта підприємництва.

Вартість власного капіталу визначається складно, яку можна розрахувати за трьома критеріями:

- вартість власного капіталу, що ґрунтується на моделі дисконтування дивідендів;

- вартість власного капіталу, що ґрунтується на ціновій моделі ринку капіталу;

- вартість власного капіталу, що ґрунтується на основі суми довговії вартості боргу та премії за ризик.

Під час визначення вартості власного капіталу слід рахувати дивідендну доходність та капіталізовану доходність капіталу суб'єкта підприємництва.

Дивідендна доходність повинна визначатися за такою формулою:

$$ДД=Д/ВА*100\ \%, \quad (3.6)$$

де Д – позначається як дивіденди на просту (іменну) акцію, грн.;

ВА – позначається як ринкова вартість акції товариства, грн.

Капіталізовану дохідність слід рахувати як частину прибутку, який залишився від сплати дивідендів, поділену на капітал суб'єкта підприємництва.

Беручі до уваги необхідну інформацію, здійснимо розрахунок дивідендної дохідності за 2022-2024 рр. [57, 58].

Результати за проведеними розрахунками для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» представимо у табл. 3.4.

Середньозважена вартість капіталу для виробника кондитерської продукції має наступні розрахунки за досліджувані роки:

2022 рік: 95,4*23,1+0,5*0,0+4,1*0,0=22,0 %;

2023 рік: 95,4*24,4+0,7*0,0+3,9*0,0=23,3 %;

2024 рік: 95,4*25,6+0,8*0,0+3,8*0,0 =24,4 %.

Таблиця 3.4

Розрахунок вартості власного капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
1	2	3	4
Ринкова ціна акції, грн.	4,86	4,86	4,86
Дивіденди на 1 просту акцію, грн.	0,78	0,78	0,78
Дивідендна дохідність, %	16,1	16,1	16,1
Кількість простих акцій, шт.	2 186 850	2 186 850	2 186 850
Чистий прибуток, тис. грн.	122 160,0	155 245,0	198 649,0
Прибуток направлений на виплату дивідендів, грн.	1 711 000,0	1 711 000,0	1 711 000,0
Капіталізований прибуток, тис. грн.	120 449,0	153 534,0	196 938,0
Капітал підприємства, тис. грн.	1 731 884,0	1 857 277,0	2 064 343,0
Капіталізована дохідність, %	6,95	8,27	9,54
Загальна вартість власного капіталу, %	23,1	24,4	25,6
Вартість залученого довгострокового капіталу, %	0,0	0,0	0,0
Вартість залученого короткострокового капіталу, %	0,0	0,0	0,0
Частка залученого довгострокового капіталу, %	0,5	0,7	0,8
Частка залученого короткострокового капіталу, %	4,1	3,9	3,8
Частка власного капіталу, %	95,4	95,4	95,4
Середньозважена вартість капіталу, %	22,0	23,3	24,4

Вище вказані результати розрахунків вказують на те, що середньозважена вартість капіталу підприємства кондитерської галузі залежить переважно від вартості його власного капіталу. Слід зазначити, що у своїй діяльності виробник кондитерських виробів у структурі залученого довгострокового й короткострокового капіталу не використовує довгострокових й короткострокових кредитів.

Ознака ефективного управління капіталом підприємства буде проявлятися тоді, коли його середньозважена вартість буде знижувалась. Це досягається шляхом акумулювання суб'єктом підприємництва залучених фінансових ресурсів. Але за умов, якщо їх вартість стане нижчою ніж середньозважена вартість його капіталу. Як свідчать результати дослідження, частка довгострокового й короткострокового капіталу у загальній структурі фінансових ресурсів виробника кондитерських виробів не перевищувала 0,8 % та 4,1 %

відповідно. Залучення коштів має супроводжуватися контролем їх частки у структурі капіталу та не знижуватися нижче нормативного значення (50%:50%).

Серед показників в оптимізації структури капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» слід звернути увагу на показник економічної доданої вартості (EVA) як індикатора використання фінансових ресурсів. Саме він вказує на те, що для створення вартості виробник повинен забезпечувати дохідність інвестованого капіталу більшу, ніж вартість залученого капіталу. Показник EVA є економічним прибутком, який заробляє виробник за мінусом усіх капітальних витрат. Показник економічної доданої вартості має таку формулу розрахунку:

$$EVA=(ROCE-WACC)*Capital, \quad (3.7)$$

де, ROCE – позначається як чиста рентабельність капіталу, %;

Capital – позначається як загальна сума капіталу виробника продукції, %.

Різниця між ROCE та WACC має бути позитивною та якомога більшою. Економічна додана вартість перш за все має турбувати власника виробника кондитерської галузі як індикатор, що вказує на зростання його багатства. Якщо значення EVA буде підвищуватися щороку, то це вказує на зростання багатства власника ресурсів виробника. І навпаки, при наявності негативного значення за цим показником, необхідно терміново змінювати цей стан, бо ресурси «вимиваються» з діяльності виробника кондитерської галузі.

Результати розрахунку цього показника для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Результати розрахунку економічної доданої вартості (EVA) для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
1	2	3	4
ROCE, %	7,05	8,36	9,62
WACC, %	22,0	23,3	24,4
Capital,%	1 731 884,0	1 857 277,0	2 064 343,0
EVA	-259 502,2	-277 084,5	-305 513,1

За досліджуваний період отримане значення показника економічної доданої вартості (EVA) є негативним і свідчить про наявність неефективного управління капіталом виробника кондитерської галузі та «вимивання» ресурсів.

Поряд з цим, слід приділити увагу ще одному важливому показнику – структурі розміщення капіталу в активи виробника кондитерських виробів, від якого, зокрема, залежить ефективність його діяльності. Фінансові менеджери повинні прагнути ситуації оптимального співвідношення між фінансовим ресурсами, спрямованих на формування певних видів активів відповідно специфіки діяльності такого виробника, зокрема оборотних та необоротних активів.

Розподіл фінансових ресурсів виробника кондитерських виробів між такими групами активів має відповідний вплив на виручку від реалізації продукції. Тож, слід застосувати для досліджуваного підприємства кондитерської галузі певні економетричні розрахунки, що стосуються виявленню впливу складу структури активів на виручку від реалізації продукції.

Економетрія розглядається як самостійна наука, яка містить комплекс теоретичних підходів, прийомів й інструментів, методів й моделей, спрямованих на формування певних кількісних значень загальним (якісним) законам, що має підґрунтя економічної теорії, статистики та її інструментів. В економетричних дослідженнях предметом зазначається аналіз реальних економічних систем та процесів на базі використання відповідних методів й моделей, результати чого можуть бути використані при обґрунтуванні певних управлінських рішень [87].

Основне завдання економетрії полягає саме в оцінці параметрів моделей з урахуванням економічної інформації на вході, перевірці відповідності моделей явищу, яке описується, а також прогнозуванню дії економічних процесів.

Економічне моделювання для виробника кондитерської продукції враховує наступні етапи:

- підбір форми аналітичної залежності за економічними показниками (специфікація моделі), що ґрунтується на відповідній економічній теорії;

- оцінка параметрів моделі за даними на вході;

- перевірка адекватності моделі, виявлення достовірності її параметрів;

- відбір моделі з показниками найвищої якості до прогнозування розвитку економічних процесів, щоб мати можливість управляти ними, і як результат - забезпечити довгостроковий розвиток виробника кондитерської продукції.

При застосуванні економічної теорії у практичній діяльності існує можливість виявлення кількості сталих й стабільних зв'язків між різними коефіцієнтами. При цьому, існує можливість представлення залежності між коефіцієнтами відображенням лінійних співвідношень. Саме, модель лінійної регресії характеризується як відомий, поширений й простий вид залежності між змінними економічних показників.

Сформоване рівняння лінійної регресії може бути початковою крапкою у під час створення залежностей (суттєво нелінійних).

Лінійне рівняння розглядається у наступному вигляді:

$$y = a_0 + a_1 \cdot x, \tag{3.8}$$

де x – позначається як змінний фактор;

a_0 і a_1 – позначаються як теоретичні параметри (коефіцієнти) регресії.

Коефіцієнти регресії зазвичай розраховують на базі методу найменших квадратів. Цей метод виступає одним з методів теоретичних похибок в оцінці невідомих величин в результаті деяких вимірів, що містять випадкові похибки у дослідженні. Також він характеризується простотою у застосуванні, але потребує великої кількості розрахунків.

Сьогодні в економічному аналізі розрахунки за методом найменших квадратів спрощуються використанням відповідних програмних засобів, зокрема, Microsoft Excel за пакетом Microsoft Office. Виявити залежність й знайти параметрів лінійної регресії дозволяє вбудована функція «ЛІНІЙНА», зокрема, знайти потрібний результат дослідження – параметри регресії.

Знаходження коефіцієнтів регресії дозволяє здійснити подальші етапи – оцінити значущість моделі, її адекватність, достовірність параметрів такої моделі для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Щоб перевірити модель на адекватність за звітними даними ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», було здійснено розрахунки таких показників:

- коефіцієнту детермінації (R^2), який необхідний для перевірки загального впливу незалежних змінних на залежну. Він вказує, яка частка руху залежної змінної буде описана побудованим регресійним рівнянням. Якщо значення R^2 є в рамках від 0 до 1, то існує певна залежність між змінним фактором *x* і залежною змінною *y*. Чим більше R^2 тяжіє до 1, тим міцніший зв'язок між *x* і *y* для даних виробника кондитерської продукції.

- вибіркового коефіцієнту кореляції ($R=\sqrt{R^2}$), який вказує, чи є лінійний зв'язок між незалежним фактором *x* і залежною змінною *y*. Цей показник характеризує ступінь зв'язку залежної змінної з незалежним чинником. Чим ближче коефіцієнт кореляції тяжіє до 1, тим міцніший лінійний зв'язок між *x* і *y* для даних виробника кондитерської продукції;

- F-статистики або критерію Фішера, який вказує на значущість коефіцієнту детермінації. Тобто, цей показник робить звірку моделі на адекватність за певними даними. Він має розрахунок за такою формулою:

$$F = \frac{R^2}{1-R^2} \cdot \frac{n-m-1}{m}, \tag{3.9}$$

де, m – позначається як кількість чинників в моделі згідно даних виробника кондитерської продукції;

n – позначається як кількість спостережень згідно даних виробника кондитерської продукції.

Отримані результати F-критерію Фішера потрібно звірити з табличним значенням. Знаходять за такими параметрами: p – заданий рівень вірогідності, $k_1=m$ і $k_2=n-m-1$- число ступенів свободи. При F > Fтаб відхиляють нульову гіпотезу щодо відсутності зв'язку, коефіцієнти регресії виявляються значущими.

- t-статистики Ст'юдента, який визначається для виявлення достовірності коефіцієнту кореляції за аналітичними даними:

$$t = \frac{R\sqrt{n-m-1}}{\sqrt{1-R^2}}. \qquad (3.10)$$

Більше табличне значення t-статистики Ст'юдента за модулем вказує на достовірність коефіцієнту кореляції.

Таке табличне значення t-статистики Ст'юдента розраховують на підставі даних ймовірності й ступеню свободи К (К=n - m).

Проведенню такого аналізу передувало включення даних за періодами ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», зокрема, загальна сума оборотних й необоротних активів. Використовуючи вище наведені теоретичні дані, здійснено розрахунок параметрів регресії. При цьому зроблені допущення, що залежність між змінним фактором й залежної змінною несе лінійний вигляд й має опис за формулою 3.8. Каскад розрахунків проведено із використанням програмного продукту Microsoft Excel. Розрахунки параметрів регресії для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» отримано за допомогою функції «ЛІНІЙНА» (Вставка – Функція – Статистичні – ЛІНІЙНА).

Необхідний ряд даних для проведення аналізу впливу на дохід структури вкладень для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» показано у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Вхідні дані для аналізу впливу на дохід структури вкладень ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2018-2024 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи	490 459,0	535 942,0	558 030,0	585 095,0	546 679,0	486 984,0	474 548,0
Оборотні активи	874 589,0	867 292,0	939 439,0	1 022 905,0	1 185 205,0	1 370 293,0	1 589 795,0
Дохід від реалізації	1 976 741,0	1 927 594,0	1 788 531,0	2 100 397,0	1 772 223,0	2 366 798,0	2 500 411,0
Співвідношення оборотних активів до необоротних активів	1,78	1,62	1,68	1,75	2,17	2,81	3,35

Застосування програмного продукту Microsoft Excel передбачало введення існуючих даних виробника кондитерських виробів та введення значення «ІСТИНА» до рядків «КОНСТ» та «СТАТИСТИКА».

Сформований результат для підприємства кондитерської галузі показано в одній клітинці під час застосування програмного продукту Microsoft Excel. Виведення всього діапазону розрахунків передбачало окреслення діапазону розміром 2 комірки за горизонталлю й 5 комірок за вертикаллю (було враховувано, що у крайній верхній комірці містяться дані розрахунку за функцією «ЛІНІЙНА»). Набір сполучення клавіш на клавіатурі «F2-Cntr-Shift-Enter» дає можливість отримати результати розрахунків.

Отримані результати розрахунку лінійної регресії для підприємства кондитерської галузі ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за даними семи років представлено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Кінцеві результати розрахунку лінійної регресії для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2018-2024 рр.

Параметри	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
x	1,78	1,62	1,68	1,75	2,17	2,81	3,35
y	1 976 741,0	1 927 594,0	1 788 531,0	2 100 397,0	1 772 223,0	2 366 798,0	2 500 411,0
a_0	350 628						
a_1	1 302 193						
R^2	0,70						
F	11,61						

Проведені розрахунки дозволили отримати залежність, яка прослідковує взаємозв'язок розподілу фінансових ресурсів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» між оборотними та необоротними засобами. Тож, лінійна регресія для досліджуваного підприємства кондитерської галузі має такий вигляд:

$$y = 350\,628 + 1\,302\,193 * x \qquad (3.11)$$

Формулу 3.8 доцільно використовувати, але слід враховувати, що під час аналізу взято невеликий період часу, що може давати певний розмір похибки.

Крім того, на вибірку даних аналізу можуть здійснювати вплив й інші чинники, такі як інфляція, які також потенційно ведуть до похибок у розрахунках.

Вище наведені розрахунки вказують на їх практичне значення, що дозволяє прослідкувати взаємозв'язок не тільки між виручкою та розподілом ресурсів підприємства кондитерської галузі, але й іншими чинниками. Слід вказати, що при регресійному аналізі необхідно вірно обрати модель залежності чинників один від одного (окрім лінійної може бути кубічна, логарифмічна та інші види таких моделей).

Таким чином, зазначені розрахунки вказують, що на величину виручки від реалізації кондитерської продукції здійснює вплив коефіцієнт співвідношення оборотних до необоротних активів. Тож, щоб акумулювати більший прибуток ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», слід дотримуватися збільшення такого значення, що ймовірно за умов зростання вкладень в обігові кошти виробника кондитерських виробів.

.

Висновки до розділу 3

Підводячи підсумки третього розділу, засвідчимо, що були сформовані напрями вдосконалення управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства кондитерської галузі ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Встановлено, що в умовах воєнного часу стратегічне управління фінансовою безпекою є важливим для збереження конкурентоспроможності, адаптування до наявних ринкових реалій й ефективного використання фінансових ресурсів. Сформовано модель стратегічного управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства, спрямовану на забезпечення стійкого функціонування, платоспроможності, фінансової стабільності, спроможності до розвитку в умовах зовнішніх загроз. Вона враховує взаємопов'язані блоки: аналітичний, ідентифікацію загроз, підбір стратегії, організаційний механізм, систему контролю, коригування та розвиток. Побудовано матрицю ризиків в рамках стратегічного управління фінансовою безпекою для досліджуваного підприємства кондитерської галузі. Для підвищення ефективності управління фінансовою безпекою запропоновано використання моделі стійкого економічного розвитку з розрахунком варіативності математичних варіантів з урахуванням основних показників фінансової стратегії. Розроблені варіанти управлінських рішень, які дають можливість формувати різний темп приросту обсягу реалізації кондитерської продукції, не порушуючи фінансову рівновагу.

Розроблено комплекс оптимізаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня фінансової безпеки шляхом раціоналізації структури капіталу. Такі заходи передбачали проведення певних розрахунків в оптимізації структури капіталу за критерієм збільшення рівня рентабельності власного капіталу, а також за критерієм мінімізації вартості капіталу. Під час розрахунків отримані значення ефекту фінансового важеля, вартості власного капіталу, економічної доданої вартості як індикатору використання фінансових ресурсів. Побудовано модель лінійної регресії впливу на дохід структури вкладень виробника продукції.

ВИСНОВКИ

В умовах воєнного стану управління фінансовою безпекою підприємства кондитерської галузі постає як критичний чинник забезпечення його стабільності та життєздатності. Особливо важливим є визначення ключових загроз фінансовій безпеці й розроблення комплексу оптимізаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, диверсифікацію джерел фінансування та посилення антикризового потенціалу підприємства. Формування моделі стратегічного управління фінансовою безпекою має забезпечити адаптивність підприємства до змін зовнішнього середовища, підтримувати його платоспроможність та сприяти збереженню конкурентоспроможності у складних економічних умовах воєнного періоду.

Тож враховуючі обставини сьогодення, у даній кваліфікаційній роботі було розглянуті проблеми управління фінансовою безпекою підприємства на прикладі реально діючого підприємства кондитерської галузі ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» .

Під час провадження дослідження реалізовані такі завдання.

По-перше, досліджено теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємства.

Було встановлено, сучасні мінливі умови ведення бізнесу, погіршені ведення бойових дій територією країни, потребують пріоритетного вирішення завдання з управління фінансовою безпекою підприємства кондитерської галузі. Встановлено, що фінансова безпека є провідною складовою системи економічної безпеки, має спроможність спротиву перешкодам в діяльності підприємства, а також ефективно спрямовувати фінансові ресурси, є самостійним об’єктом управління, який підкріплюється елементами фінансового менеджменту. Систематизовано підходи до трактування поняття фінансової безпеки підприємства та визначені його основні складові в умовах сучасних ризиків й загроз. Виявлено комплекс впливу екзогенних й ендогенних чинників впливу на фінансову безпеку підприємства.

Сформовані основні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою підприємств. Встановлено, що така оцінка фінансової безпеки повинна ґрунтуватися на комплексному аналізі фінансових показників, ресурсного потенціалу та ринкових ризиків, що передбачає застосування методів фінансово-коефіцієнтного аналізу, інтегральних індексів та інструментів ризик-менеджменту. Серед методів оцінки рівня фінансової безпеки визначено такі, як індикаторний, ресурсно-функціональний, метод золотого правила фінансування, метод бального оцінювання тощо. Сформовано підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу, який враховує інформаційний блок, блок фінансової діагностики, управлінський блок. Наведено систему показників для проведення діагностики фінансової безпеки підприємства та визначено їх доцільність.

Розглянуто механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств в рамках опанування вітчизняного й зарубіжного досвіду, який має вплив на фінансову діяльність, спроможний до формування системи засобів впливу та набору інструментів, містить сукупність методів, технологій й інструментів, перелік дій, є частиною загальної системи управління. Наведено фундаментальні принципи процесу створення і ефективної дії механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, а також його інструменти й методи, основні умови та дії такого механізму. Представлено модель побудови й функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Досліджено використання позитивних зарубіжних практик щодо функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, а також його складових елементів.

По-друге, здійснено аналіз стану фінансової безпеки досліджуваного підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Встановлено, що ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» є сучасним кондитерським підприємством, напрямком діяльності якого є виробництво борошняних кондитерських виробів, входить до Корпорації «Бісквіт-Шоколад». За результатами аналізу формування фінансових ресурсів як основи фінансової безпеки досліджуваного підприємства виявлено зростання власних фінансових

ресурсів до підсумку балансу за 2021-2024 рр. з 95,3 % до 95,4 %, що обумовлено інтенсивним збільшенням нерозподіленого прибутку до 1 877 351,0 тис. грн. (на 31,0 %) незважаючи на складні умови ведення бізнесу у воєнний час. Власні фінансові ресурси сформовані переважно за рахунок нерозподіленого прибутку, який у їх структурі складає за 2024 р. 95,3 %. Зареєстрований (статутний) капітал не змінювався протягом досліджуваного періоду й дорівнює 10 630,0 тис. грн. та у структурі власних фінансових ресурсів станом на 31.12.2024 р. займає 0,5 %. Наявна концентрація власного капіталу ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» у розмірі 95,4 % до підсумку балансу у 2024 р. вказує на його достатню фінансову стійкість та фінансову незалежність.

У складі фінансових ресурсів досліджуваного виробника кондитерських виробів довгострокові забезпечення представленні лише довгостроковими забезпеченнями витрат персоналу, які протягом 2021-2024 рр. зростали з 8 026,0 тис. грн. до 16 842,0 тис. грн., а їх частка у структурі фінансових ресурсів не перевищувала 0,8 %.

Залучені фінансові ресурси підприємства кондитерської галузі представлені переважно поточними зобов’язаннями, але і їх частка у складі фінансових ресурсів за 2021-2024 рр. зменшилася з 4,2 % до 3,8 %.

Довгострокові й короткострокові кредити банків підприємство у фінансовому забезпеченні свого подальшого розвитку не використовувало.

Тобто, виробник кондитерської продукції нестачу джерел формування господарських засобів компенсує переважно за рахунок власного капіталу.

У цілому, фінансові ресурси ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2021-2024 рр. зростають, а саме з 1 608 000,0 тис. грн. до 2 064 343,0 тис. грн., або на 28,4 %. Аналітичний баланс свідчить про наявність «легкої» структури активів, де часка необоротних активів не досягала 40 %. У 2024 р. наявна пропорція 23:77 у складі необоротних й оборотних активів, що вказує на високу мобільність коштів підприємства. Тобто, виробник кондитерської галузі здійснює свій подальший розвиток незважаючи на складні умови воєнного часу.

Під час ідентифікації основних загроз та ризиків фінансовій безпеці підприємства виокремлені макроекономічні, логістичні, ринкові, операційні, фінансові, інвестиційні, соціально-психологічні та регуляторні ризики. Особливу увагу зосереджено на фінансових ризиках як таких, що при нестачі фінансових ресурсів (прибутку) можливе стримування подальшого розвитку досліджуваного підприємства. Детальний аналіз прибутку та його споріднених показників базувався на факторному аналізі прибутку та рентабельності виробника кондитерської галузі, аналізі впливу фінансового важеля на його рентабельність. За результатами факторного аналізу прибутку встановлено інтенсивне зростання абсолютного значення чистого прибутку за 2022-2024 рр. на 163,0 %. Так, у 2024 р. порівняно з 2022 р. чистий прибуток ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» збільшився на 76 489 тис. грн. переважно за рахунок збільшення додатних грошових потоків на 786 098,0 тис. грн. від`ємних потоків на суму 709 609,0 тис. грн. Аналізуючи зміни виручки від реалізації і собівартості кондитерської продукції ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за рахунок інфляції, виявлено, що завдяки перевищенню зростання виручки від реалізації за рахунок інфляції величина доходу зросла на 16 645,75 тис. грн. У 2024 р. інфляційний фактор у зростанні собівартості підприємства кондитерської галузі перевищував інфляційний фактор у структурі виручки від реалізації, тому воно зменшило свій дохід за рахунок інфляційних процесів на 132 147,19 тис. грн.

Розрахунок показників рентабельності свідчить про те, що отримані значення відповідають нормативу, є позитивними та мають тенденцію до зростання. Результати факторного аналізу рентабельності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» вказують на те, що рентабельність власного капіталу за досліджуваний період мала стійку тенденцію до зростання, пов’язане зі збільшенням чистої рентабельності продажів, окрім порівняння 2023 р. з 2022 р. При цьому, для показника ресурсовіддачі наявне зростання рентабельності власного капіталу за досліджуваний період, окрім порівняння 2024 р. з 2023 р. При дослідженні змін рентабельності власного капіталу за рахунок змін коефіцієнту фінансової залежності суттєвості не виявлено за 2022-2024 рр.

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства за системою показників ґрунтувалася на комплексному підході, який передбачав врахування різноманітних аспектів його господарської діяльності. Застосовано систему аналітичних показників: індикатори фінансової стійкості, аналіз джерел фінансування запасів й ділової активності.

Так, оцінка показників фінансової стійкості вказала на наявність абсолютної фінансової стійкості виробника кондитерської галузі протягом всього аналізованого періоду. Усі запаси виробника покривалися власними обіговими коштами і його діяльність не залежна від кредитних ресурсів. Результати проведеного аналізу ділової активності вказують на те, що підприємство кондитерської галузі добре розвивається. Коефіцієнт трансформації збільшується за 2022-2024 рр. з 1,06 до 1,28, що свідчить про ефективне використання майна виробника. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зростає на 4,06 зі скороченням періоду її інкасації з 61,45 до 36,50 днів, що вказує на ефективну політику у виробництві й реалізації кондитерських виробів виробника. Період обертання кредиторської заборгованості скорочується з 7,33 до 5,54 днів, що засвідчує пришвидшення розрахунків зі своїми кредиторами та наявність власних фінансових ресурсів для таких цілей. Відзначено зменшення тривалості операційного циклу з 138,45 днів до 116,54 днів. Наявне зростання коефіцієнту обороту основних засобів (фондовіддачі) на 4,34. Виявлено зменшення часу обертання обігового капіталу на 20,12 днів, що свідчить про відсутність потреби у грошових коштах для здійснення поточної діяльності виробника. Це дозволяє йому використовувати у своїй практиці реалізацію кондитерських виробів без попередньої передплати контрагентів. Отже, отримані результати зазначеного аналізу за даними ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» вказують на задовільний фінансовий стан.

По-третє, сформовані напрями вдосконалення управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства кондитерської галузі.

Створено модель стратегічного управління фінансовою безпекою для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», яка дозволяє системно поєднати

аналітичні, організаційні й контрольні інструменти, направлені на мінімізацію ризиків, стабілізацію фінансового стану й забезпечення стійкого розвитку навіть у кризових умовах воєнного часу. Доведено, що рівень фінансової безпеки виробника кондитерської галузі буде залежати від спроможності менеджменту запобігти ймовірним загрозам, а також нейтралізувати шкідливі наслідки певних негативних складових оточуючого середовища. Структурно-логічну модель стратегічного управління фінансовою безпекою виробника кондитерських виробів побудовано на основі системного підходу, яка враховує такі основні взаємопов'язані блоки: аналітичний блок, ідентифікацію загроз і оцінку ризиків, вибір стратегії управління фінансовою безпекою підприємства, організаційний механізм реалізації стратегії, систему контролю й оцінювання ефективності, коригування та розвиток. Сформовано матрицю ризиків в рамках стратегічного управління фінансовою безпекою для ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика».

Розроблені варіанти управлінських рішень з різним темпом приросту обсягу реалізації кондитерської продукції на основі моделі стійкого економічного розвитку підприємства. Найбільший темп приросту ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» отримало при зміні структури фінансових ресурсів, який зазначено на рівні 18,962 %. Такий темп приросту знайдено під час розподілу суми власних і залучених фінансових ресурсів як 50:50. Це дозволило сформувати темп приросту на 9,022 % більше, ніж значення 2024 р. При цьому, отримано критичне значення коефіцієнту левериджу, рівне 2,0, де менеджерам треба бути особливо уважним при використанні позикових ресурсів, щоб не допустити кризових явищ у діяльності виробника. Зміна дивідендної політики також призведе до зростання темпу приросту до 9,981, але воно буде не більше, ніж у попередньому варіанті. Це є досяжним при зменшенні виплати дивідендів на 50 %, а саме, з 1 711,2 тис. грн. до 900 тис. грн. При цьому, значення коефіцієнту левериджу активів буде незмінним до базового періоду й дорівнюватиме 1,048. А коефіцієнт капіталізації чистого прибутку буде дорівнювати 0,989 , що є більшим показником у порівнянні з іншими запропонованими варіантами змін фінансової стратегії й даних за 2024 р. Отже,

при зміні параметрів фінансової стратегії ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» відбуваються зміни й оптимального темпу приросту обсягу реалізації кондитерської продукції, тримаючи при цьому досягнуту фінансову рівновагу.

Розробка комплексу оптимізаційних заходів з управління фінансовою безпекою підприємства базувалася на визначенні оптимального поєднання власних та залучених фінансових ресурсів, що мало б дозволити не лише знизити ризики втрати платоспроможності, але й створити фінансовий резерв стійкості до кризових явищ, характерних для умов воєнного часу. Такі шляхи оптимізації структури капіталу підприємства кондитерської галузі здійснено за критерієм збільшення рівня рентабельності власного капіталу, а також за критерієм мінімізації вартості капіталу. Проведені розрахунки слугували отриманню значень ефекту фінансового важеля, вартості власного капіталу, економічної доданої вартості (EVA) як індикатору ефективності використання фінансових ресурсів. Запропоновано економетричну модель впливу на дохід виробника кондитерської продукції структури його вкладень.

Практична значимість роботи визначається тим, що виявлені проблеми з управління фінансовою безпекою підприємства ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» під час дослідження можна вважати типовими для більшості вітчизняних суб’єктів підприємництва, які функціонують в умовах воєнного часу та намагаються забезпечити фінансову стійкість й адаптацію до мінливого зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. №2. С. 109–113.

2. Варналій З. Загрози фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва України та шляхи їх запобігання. *Економіка*. 2022. №4(221). С. 13–18. DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2667.2022/221-4/2.

3. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні. Методологія оцінки та механізми забезпечення : монографія. Київ : КНТЕУ, 2004. 759 с.

4. Бланк І. О. Управління фінансовою безпекою підприємства: навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, Ельга, 2004. 784 с.

5. Garry J. Schinasi. Defining Financial Stability. IMF Working Paper Series. 2004. WP/04/187. Pp. 1–16.

6. Festa, G., Rossi, M., Kolte, A., Marinelli, L. The contribution of intellectual capital to financial stability in Indian pharmaceutical companies. Journal of Intellectual Capital. 2021. №2(22). С. 337–359.

7. Ситник Н., Гаврецька І. Фінансова безпека суб’єктів господарювання як важлива складова економічної безпеки держави: Multidisziplinäre Forschung: Perspektiven, Probleme und Musterder Sammlungwissenschaftlicher Arbeiten "ΛΌΓΟΣ" zuden Materialiender II internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (B. 1), Wien, 26. November, 2021. Wien-Vinnytsia: List Verlag. In Ullstein Buchverlage Gmb H&Europäische Wissenschafts plattform, 2021. P. 46–48.

8. Naranchimeg, L., Enkhamgalan, C. Some Issues of Financial Stability Analysis. iBusiness. 2020. №12. С. 140–149.

9. Son H., Hyun C., Phan D., Hwang H. J. Data analytic approach for bankruptcy prediction. Expert Systems with Applications. 2019. №138. С. 112–116.

10. Степаненко Р. Д., Мануйлов О. В. Сучасні ризики та загрози фінансово-економічної безпеки в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. №3. С. 75–80.

URL: https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/55905 (дата звернення: 11.02.2025).

11. Танклевська Н. С., Мірошниченко В. О. Фінансова стійкість підприємств в умовах цифрової економіки. *Економіка підприємства*. 2024. №3. С. 249–255. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-249_255.pdf (дата звернення: 11.02.2025).

12. Правдюк Н. Л., Козловська Л. Ю. Фінансова безпека підприємств: сутність, складові, основні загрози та оцінювання її рівня. *Ефективна економіка*. 2024. №2. DOI: http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.36.

13. Могиліна Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2015. 24 с.

14. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.

15. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія. Київ: ЦУЛ, 2015. 128 с.

16. Погріщук Г. Б., Мацедонська Н. В. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 618–621. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/102.pdf (дата звернення: 11.02.2025).

17. Лесун С. М. Фінансова безпека підприємств та її особливості в умовах цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. №3(39). DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3(39)-341-352.

18. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізм зміцнення : монографія. Львів : Арал, 2008. 384 с.

19. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / за ред. Т. Г. Васильціва. Львів: Ліга-Прес, 2012. 386 с.

20. Жукевич С., Жук Н. Аналіз ймовірності настання кризових явищ як детермінанта фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 1. С. 182–200.

21. Жук Н. Аналітична оцінка рівня фінансової безпеки підприємств. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3(72). С. 165–176.

22. Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. №9. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/549 (дата звернення: 17.02.2025).

23. Макарчук І. М., Малишко В. В., Яременко Л. М. Фінансова безпека підприємств: характерні ознаки, складові, основні загрози й небезпеки. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. 56. С. 183–192.

24. Stashchuk O., Shmatkovska T., Dziamulych M., Kovalska L., Talakh T., Havryliuk O. Integrated assessment, analysis and management of financial security and stability of joint-stock companies operating in the agricultural sector: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series «Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development».* 2021. №21(2). P. 589–602.

25. Вітюк А. В., Куран О. В. Інтегральне оцінювання фінансової складової економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 147–159.

26. Мазютинець Г. В., Шаркаді М. М. Модель багаторівневої нейромережі визначення рівня фінансової безпеки компанії. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія «Математика і інформатика». 2022. №40(1). С. 175–194.

27. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 412 с.

28. Мельник С. І. Методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємств: дис. … д-ра екон. наук: 08.00.04. Львів, 2020. 482 с.

29. Норд Г. Л. Економічний аналіз у системі управління фінансовою безпекою промислових підприємств: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2019. 356 с.

30. Дашко І., Михайліченко Л. Управління фінансово-економічною безпекою: сутність, компоненти та приклади з практики українських промислових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. №55. URL: https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/9QLzMVgl (дата звернення: 18.02.2025).

31. Тульчинський Р., Костюнік О., Красношапка В., Погребняк К. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою підприємств в умовах цифровізації. *Економічний вісник*. 2024. №4. С. 112–124. URL: https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/166 (дата звернення: 18.02.2025).

32. Хоменко І., Горобінська І., Горобінський А. Методичні підходи до досліджень оцінки фінансової безпеки підприємства та її маркетингове забезпечення. *Розвиток міст*. 2024. №2. С. 87–95. URL: https://journals.ndirom.kyiv.ua/index.php/city-development/article/view/69 (дата звернення: 18.02.2025).

33. Альнаджар А. А. Х. Теоретико-методичний підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2023. №50. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2501 (дата звернення: 18.02.2025).

34. Кальченко О. М., Андросенко Я. С. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. №3(23). С. 143–150. URL: https://ppeu.stu.cn.ua/article/view/68609.

35. Глийова О. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2019. №8(72). С. 228–232. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1338 (дата звернення: 19.02.2025).

36. Задорожний Г., Садикова І., Кулик Л. Аналіз ризиків у системі управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. *Фінанси, облік і аудит*. 2023. №6(74). С. 56–64. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4242 (дата звернення: 19.02.2025).

37. Катранжи Л., Новік К. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства (на прикладі ТОВ «Альтаїр+»). *Молодий вчений*. 2020. №3(79). С. 301–305. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/121 (дата звернення: 19.02.2025).

38. Ревак І. О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект. *Науковий вісник ЛДУВС*. Серія економічна. 2009. № 2. С. 5–9.

39. Пойда-Носик Н. Н. Визначення сутності механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2012. № 1(13). С. 87–91.

40. Гринюк Н., Докієнко Л. Фінансова безпека підприємств України. *Scientia fructuosa*. 2021. № 2. С. 79–93. DOI: http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(136)06.

41. Химич І. Г., Винник Т. М., Константюк Н. І., Тимошик Н. С., Юрик Н. Є. Фінансова безпека підприємства як антикризовий метод управління. *Modern Economics*. 2021. № 25(2021). С. 153-159. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-24.

42. Докієнко Л., Гринюк Н., Бабяк Н., Чепка В. Фінансова безпека підприємств як основа формування інвестиційної привабливості країни. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2024. Т. 1, № 54. С. 200–215. DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4277

43. Dokiienko L., Hrynyuk N., Britchenko I., Trynchuk V., Levchenko V. Determinants of enterprise's financial security. *Quantitative Finance and Economics*. 2024. Vol. 8, Issue 1. P. 52–74. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/58512 (дата звернення: 19.02.2025).

44. Lelechenko A. P., Iyzefovych V. V., Doronina I. I., Yarovoi T. S., Tomakh V. V. Formation of a Financial Security Management Mechanism. *Universal Journal of Accounting and Finance*. 2021. Vol. 9, №3. P. 487–497. DOI: 10.13189/ujaf.2021.090323.

45. Dokiienko L. Financial security of the enterprise: an alternative approach to evaluation and management. *Business, Management and Economics Engineering*. 2021. Vol. 19, № 2. P. 303–336. DOI: https://doi.org/10.3846/bmee.2021.14255.

46. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. Paris : OECD Publishing, 2024. 254 p. DOI: https://doi.org/10.1787/fa521246-en.

47. British Business Bank. Recovery Loan Scheme: GOV.UK. London : Department for Business and Trade. British Business Bank, 2021. URL: https://www.british-business-bank.co.uk/finance-options/debt-finance/recovery-loan-scheme?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.02.2025).

48. OECD. Financing SME growth in Germany. 2024. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/financing-sme-growth-in-germany_16c8ab23/8f9a90e9-en.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

49. KfW. KfW Special Programme – corporate financing to cushion the effects of coronavirus. Frankfurt am Main : KfW, 2021 (press release / reporting portal). URL: https://www.kfw.de/About-KfW/Reporting-Portal/KfW-coronavirus-aid (дата звернення: 21.02.2025).

50. EIF. EIF Annual Report 2025: European Investment Fund. Luxembourg : EIF, 2025. URL: https://www.eif.org/news_centre/publications/eif-annual-report-2024.htm (дата звернення: 05.05.2025).

51. U.S. Small Business Administration (SBA). 7(a) loans. SBA (official website). Washington, D.C. : SBA, (updated 2025). URL: https://www.sba.gov/funding-programs/loans/7a-loans (дата звернення: 05.05.2025).

52. European Investment Fund. The European Small Business Finance Outlook. EIF Research and Market Anaiysis. Luxembourg : EIF, 2024. 80 p. URL: https://www.eif.org/news_centre/publications/eif-working-paper-2024-101.pdf (дата звернення: 06.05.2025).

53. OECD. SME finance in uncertain times: Forging a path to resilience. 2025. URL: https://oecdcogito.blog/2025/04/02/sme-finance-in-uncertain-times-forging-a-path-to-resilience/ (дата звернення: 06.05.2025).

54. Характеристика діяльності Корпорації «Бісквіт-шоколад» : історичні та фінансово-економічні аспекти. URL: https://biscuit.com.ua/about (дата звернення: 10.05.2025).

55. Основні показники діяльності ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика». URL: https://biscuit.com.ua/factory_biscuit (дата звернення: 10.05.2025).

56. Економічна статистика. Діяльність підприємств. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 10.05.2025).

57. Інформація для акціонерів та стейкхолдерів ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» : фінансова звітність за 2021-2024 рр. URL: https://biscuit.com.ua/informaciya-dlya-akcioneriv-ta-steykholderiv (дата звернення: 10.05.2025).

58. Фінансова звітність ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2021-2024 рр. URL: https://clarity-project.info/edr/00377265/yearly-finances?current_year=2021 (дата звернення: 15.05.2025).

59. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

60. Мельник С. І., Вінічук М. В., Горбан І. М. Фінансовий моніторинг : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 212 с.

61. Рогач С. М. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. 55. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4.

62. Лопатовський В. Г., Красуцький Р. І. Особливості формування та використання інформації про фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта як результативного показника його обліку та звітності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: Економічні науки. 2022. № 1. С. 142– 147. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekonnew/2022/VKNU-ES-2022-N1(302).pdf. (дата звернення: 15.05.2025)

63. Ананьєва Ю. В. Вплив глобалізації на фінансову стабільність підприємств та стратегії її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-14.

64. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : електронний практикум. 2-ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с.

65. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

66. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Харків : Видавництво Іванченка І. С. 2024. 151 с.

67. Фесенко В. В., Ступнікер Г. Л., Мотієнко С. С. Аналіз прибутковості сільськогосподарських підприємств України як фактор нарощування економічного потенціалу під час воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2022. № 46. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-29.

68. Новіченко Л. С. Аналіз показників рентабельності підприємства: теоретичні та прикладні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. Т. 2, № 5. С. 254–259. DOI: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-43.

69. Бурлан С. А., Прокопович Л. Б. Методичні підходи до прогнозування прибутку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-48.

70. Зведена таблиця індексів інфляції за 2022-2024 роки. URL: https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/ (дата звернення: 15.05.2025).

71. Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77.

72. Кравченко М. О., Леонтовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 24. С. 93–98. DOI: https://doi.org/10.32782/2307-5651.24.2022.14.

73. Мельник С. І. Адаптивне управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10271 (дата звернення: 16.05.2025).

74. Данилків Х., Гембарська Н. Управління оборотним капіталом та джерела його фінансування. *Вісник Національного університету «Львівська*

політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління» 2022. Вип. 6. № 1(9). С. 81–93. DOI: https://doi.org/10.23939/semi2022.01.081.

75. Павелко О. В., Попчук Д. О. Ліквідність, ділова активність і рентабельність: характеристика та особливості визначення окремих показників. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2022. Т. 4, № 100(200). С. 115–131. DOI: https://doi.org/10.31713/ve4202211.

76. Чуй І., Шемчук Л., Боднарюк В. Прикладні аспекти аналізу ділової активності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. Т. 1, № 5. С. 288–293. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-47.

77. Пташенко О. В., Шершенюк О. М. Методологічні основи управління діловою активністю підприємств в умовах глобалізації. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва* : зб. наук. пр. 2023. № 30. С. 38–57. DOI: https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2023.30.38.

78. Некрасенко Л. А., Рибалка Ю. М. Складові управління фінансовою безпекою підприємств. URL: https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf (дата звернення: 09.06.2025).

79. Коленда Н. В., Матвійчук Н. М., Черчик Л. М., Наконечна Г. Я., Кумар А. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою підприємства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 4(35), С. 79–85. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.221797.

80. Марченко В., Усик О. Роль фінансової безпеки підприємств у протидії загрозам та ризикам. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. Т. 332, № 4. С. 289-292. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-43.

81. Халіна В. Ю., Колбасинський Ю. В. Теоретичне підґрунтя адаптивного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-127.

82. Юдіна О. І. Моделювання та оцінювання стійкого економічного розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.5.

83. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія / за ред. Н. С. Ілляшенко. Суми : Триторія, 2023. 484 с.

84. Березянко Т. В., Кострица О. В., Дорошенко В. О. Фінансовий ризик при формуванні стратегії сталого розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-1.

85. Лемішко О. О., Блажевич А. М. Вплив управлінських рішень на оптимізацію структури капіталу сільськогосподарських підприємств України. *Статистика України*. 2022. № 2. С. 31-40. DOI: https://doi.org/10.31767/su.2(97)2022.02.04.

86. Велика О. Ю., Козлова І. М. Особливості управління структурою капіталу підприємств України. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 80. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.80-12.

87. Скляренко О. В., Колодінська Я. О., Терещук Г. М. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. Київ : Вид-во Європейського університету, 2024. 200 с.

Додаток А

			КОДИ
		Дата	01.01.2025
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА"	**за ЄДРПОУ**	00377265
Територія	Харківська обл.	**за КАТОТТГ**	UA6312027001 0877312
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	**за КОПФГ**	230
Вид економічної діяльності	Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання	**за КВЕД**	10.72

Середня кількість працівників: 855
Адреса, телефон: 61017 м. Харків, вул. Лозівська, будинок 8, (057) 712-90-07, (057) 712-87-39, (057) 712-90-07
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2024 р.
Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3 806	3 235
первісна вартість	1001	21 809	22 297
накопичена амортизація	1002	(18 003)	(19 062)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 715	8 012
Основні засоби	1010	220 342	194 799
первісна вартість	1011	865 123	878 201
знос	1012	(644 781)	(683 402)
Інвестиційна нерухомість	1015	2 981	2 783
первісна вартість	1016	4 219	4 219
знос	1017	(1 238)	(1 436)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших	1030	254 722	265 301

підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	418	418
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	486 984	474 548
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	414 769	512 043
Виробничі запаси	1101	309 700	389 257
Незавершене виробництво	1102	9	25
Готова продукція	1103	104 175	121 750
Товари	1104	885	1 011
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	235 000	264 907
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	98 877	121 737
з бюджетом	1135	1 147	19 569
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	22	18
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	116 701	116 831
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	503 359	554 435
Готівка	1166	651	151
Рахунки в банках	1167	502 590	554 011
Витрати майбутніх періодів	1170	144	160
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	274	95
Усього за розділом II	1195	1 370 293	1 589 795
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	1 857 277	2 064 343

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 630	10 630
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	80 692	78 365
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	2 658	2 658
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 678 086	1 877 351
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	1 772 066	1 969 004
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	12 854	16 842
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	12 854	16 842
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	12 854	16 842
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	29 783	34 348
розрахунками з бюджетом	1620	16 701	13 073
у тому числі з податку на прибуток	1621	9 644	9 703
розрахунками зі страхування	1625	2 214	2 938
розрахунками з оплати праці	1630	8 894	10 842
одержаними авансами	1635	2 150	967
розрахунками з учасниками	1640	48	48
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0

Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	12 567	16 281
Усього за розділом III	1695	72 357	78 497
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 857 277	2 064 343

Керівник Коваленко Алла Арестівна

Головний бухгалтер Шаповалова Олена Миколаївна

			КОДИ
		Дата	01.01.2025
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА"	**за ЄДРПОУ**	00377265

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2024 рік
Форма №2
І. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 500 411	2 366 798
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 110 870)	(2 023 765)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	389 541	343 033
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	191 161	121 213
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(64 579)	(55 493)
Витрати на збут	2150	(155 999)	(145 476)
Інші операційні витрати	2180	(119 048)	(75 216)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	241 076	188 061
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	10 579	4 929
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	556	507
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(13 293)	(6 045)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	238 918	187 452
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-40 269	-32 207
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	198 649	155 245
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	198 649	155 245

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 269 593	1 197 587
Витрати на оплату праці	2505	242 715	213 783
Відрахування на соціальні заходи	2510	52 142	45 906
Амортизація	2515	43 087	42 327
Інші операційні витрати	2520	68 139	68 475

Разом	2550	1 675 676	1 568 078

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	0,000000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Коваленко Алла Арестівна

Головний бухгалтер Шаповалова Олена Миколаївна

			КОДИ
		Дата	01.01.2024
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА"	**за ЄДРПОУ**	00377265
Територія	Харківська обл.	**за КАТОТТГ**	UA6312027001 0877312
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	**за КОПФГ**	230
Вид економічної діяльності	Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання	**за КВЕД**	10.72

Середня кількість працівників: 875
Адреса, телефон: 61017 м. Харків, вул. Лозівська, будинок 8, (057) 712-90-07, (057) 712-87-39, (057) 712-90-07
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2023 р.
Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4 078	3 806
первісна вартість	1001	21 007	21 809
накопичена амортизація	1002	(16 929)	(18 003)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 720	4 715
Основні засоби	1010	253 369	220 342
первісна вартість	1011	858 442	865 123
знос	1012	(605 073)	(644 781)
Інвестиційна нерухомість	1015	3 179	2 981
первісна вартість	1016	4 219	4 219
знос	1017	(1 040)	(1 238)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	283 915	254 722
інші фінансові інвестиції	1035	418	418

Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	546 679	486 984
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	332 515	414 769
Виробничі запаси	1101	242 475	309 700
Незавершене виробництво	1102	15	9
Готова продукція	1103	88 914	104 175
Товари	1104	1 111	885
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	255 097	235 000
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	104 950	98 877
з бюджетом	1135	18 193	1 147
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	16	22
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	116 592	116 701
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	351 358	503 359
Готівка	1166	392	651
Рахунки в банках	1167	350 180	502 590
Витрати майбутніх періодів	1170	195	144
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	6 289	274
Усього за розділом II	1195	1 185 205	1 370 293
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	1 731 884	1 857 277

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			

Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 630	10 630
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	83 104	80 692
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	2 658	2 658
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 556 378	1 678 086
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	1 652 770	1 772 066
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	8 073	12 854
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	8 073	12 854
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	8 073	12 854
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	32 175	29 783
розрахунками з бюджетом	1620	10 569	16 701
у тому числі з податку на прибуток	1621	8 588	9 644
розрахунками зі страхування	1625	1 470	2 214
розрахунками з оплати праці	1630	6 115	8 894
одержаними авансами	1635	4 239	2 150
розрахунками з учасниками	1640	48	48
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	16 425	12 567
Усього за розділом III	1695	71 041	72 357
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 731 884	1 857 277

Керівник Коваленко Алла Арестівна

Головний бухгалтер Шаповалова Олена Миколаївна

			КОДИ
		Дата	01.01.2024
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА"	**за ЄДРПОУ**	00377265

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2023 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 366 798	1 772 223
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 023 765)	(1 525 513)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	343 033	246 710
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	121 213	143 180
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(55 493)	(46 162)
Витрати на збут	2150	(145 476)	(105 037)
Інші операційні витрати	2180	(75 216)	(61 025)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	188 061	177 666
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	4 929	810
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	507	396
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(21 207)
Інші витрати	2270	(6 045)	(5 152)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	187 452	152 513
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-32 207	-30 353
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	155 245	122 160
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	155 245	122 160

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 197 587	946 868
Витрати на оплату праці	2505	213 783	142 133
Відрахування на соціальні заходи	2510	45 906	30 931
Амортизація	2515	42 327	41 597
Інші операційні витрати	2520	68 475	125 002

Разом	2550	1 568 078	1 286 531

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	0,000000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Коваленко Алла Арестівна

Головний бухгалтер Шаповалова Олена Миколаївна

Додаток Б

Таблиця Б.2.1

Показники оцінки використання фінансових ресурсів

№	Показник	Розрахунок	Норматив
1.	Коефіцієнти фінансової стійкості		
1.1	Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал/Валюта балансу	<0.5
1.2	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу/Власний капітал	2
1.3	Коефіцієнт фінансового ризику	Залучений капітал/власний капітал	<=0,5
1.4	Коефіцієнт маневровості власного капіталу	Власні обігові кошти/Власний капітал	Збільшення
1.5	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання/Необоротні активи	Зменшення
1.6	Коефіцієнт довгострокового залучення залучених коштів	Довгострокові зобов'язання/(Власний капітал+Довгострокові зобов'язання)	Збільшення
1.7	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Власний капітал/(Власний капітал+Довгострокові зобов'язання)	>0.6
2.	Коефіцієнти рентабельності		
2.1	Рентабельність капіталу	Прибуток до оподаткування/ усього джерел коштів	>0 збільшення
2.2	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток/ Власний капытал	>0 збільшення
2.3	Валова рентабельність реалізованої продукції	Валовий прибуток/ Виручка від реалізації	>0 збільшення
2.4	Операційна рентабельність реалізованої продукції	Операційний прибуток/ Виручка від реалізації	>0 збільшення
2.5	Чиста рентабельність реалізованої продукції	Чистий прибуток/ Виручка від реалізації	>0 збільшення
2.6	Валова рентабельність виробництва	Валовий прибуток/ Собівартість продукції	>0 збільшення
2.7	Чиста рентабельність виробництва	Чистий прибуток/ Собівартість продукції	>0 збільшення
3.	Коефіцієнти ділової активності		
3.1	Коефіцієнт обертання активів (трансформації)	Виручка від реалізації/Середньорічна вартість майна підприємства	збільшення
3.2	Коефіцієнт обернення дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації/Середньорічна вартість чистої дебіторської заборгованості	збільшення
3.3	Час обертання дебіторської заборгованості	Кількість днів у періоді/ Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	зменшення
3.4	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції/Середньорічна вартість чистої кредиторської заборгованості	зменшення
3.5	Час обертання кредиторської заборгованості	Кількість днів у періоді/ Коефіцієнт обернення кредиторської заборгованості	збільшення
3.6	Коефіцієнт обертання запасів	Собівартість реалізованої продукції/Середньорічна вартість запасів	збільшення
3.7	Час обертання запасів	Кількість днів у періоді/ Коефіцієнт обернення запасів	зменшення
3.8	Час операційного циклу	Час обертання дебіторської заборгованості + Час обернення запасів	зменшення
3.9	Час обертання обігового капіталу	Час обертання дебіторської заборгованості + Час обертання запасів + Час обертання кредиторської заборгованості	зменшення
3.10	Коефіцієнт обертання основних засобів	Собівартість продукції/Середньорічна вартість основних засобів	збільшення